

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

TUTANAK DERGİSİ

-----0-----

2'nci Toplantı
9 Temmuz 2025 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Komisyonun kurumlardan bilgi alma sürecini başlattığına ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Yasin Akar'ın, engelli nüfus, ulusal politika ve dayanaklar, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev alanı, vizyon belgeleri, eylem planları, erişilebilirlik, toplumsal hayata katılım ve sosyal hizmetler hakkında sunumu

2.- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Mustafa Otrar'ın, kavramsal atraksiyonların kamuoyunda bilinçaltı düzeyindeki etkileri, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki özel eğitim uygulamaları, mevzuat, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yürüttüğü çalışmalar ve verdiği hizmetler hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN
TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

-----0-----
2'nci Toplantı
9 Temmuz 2025 Çarşamba
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.36'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu, Komisyonun kurumlardan bilgi alma sürecini başlattığına ve bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Yasin Akar tarafından, engelli nüfus, ulusal politika ve dayanaklar, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev alanı, vizyon belgeleri, eylem planları, erişilebilirlik, toplumsal hayata katılım ve sosyal hizmetler;

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Mustafa Otrar tarafından, kavramsal atraksiyonların kamuoyunda bilinçaltı düzeyindeki etkileri, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki özel eğitim uygulamaları, mevzuat, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yürüttüğü çalışmalar ve verdiği hizmetler;

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 19.24'te toplantıya son verildi.

9 Temmuz 2025 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.36

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi ZİRHİOĞLU (Bursa)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli basın mensupları, değerli misafirler, hem Aile Bakanlığımızın hem Millî Eğitim Bakanlığımızın değerli yöneticileri; hoş geldiniz.

Toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Komisyonun kurumlardan bilgi alma sürecini başlattığına ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii, çünkü toplantımızdaki kararlarımız çerçevesinde bugün kurumlarımızdan bilgi alma sürecini başlatıyoruz. İnşallah hayırlı, bereketli ve verimli bir toplantı olur. Bundan sonra bu süreçleri hem Komisyon üyelerimizin talepleri, katkıları doğrultusunda hem de diğer istişarelerimiz doğrultusunda artırarak devam edeceğiz. Bununla birlikte yazılı bilgi akışları da hızlı bir şekilde devam edecek.

Tabii, bugün Değerli Milletvekilimiz Kemal Çelik Bey de bizimle birlikte. O da bundan önceki Down Sendromlularla İlgili Araştırma Komisyonunun Başkanlığını yürüttü. Mümkün olduğunca o da bize katkı sağlayacak; kendisine de teşekkür ediyorum.

Biz Meclisimizin katkısına daha önce de ifade ettiğimiz gibi açığız. İnşallah, bu süreci, dün de belirttiğimiz gibi, 86 milyonun katkısıyla, engelsiz Türkiye hedefimiz doğrultusunda hep birlikte yürüteceğiz.

Değerli arkadaşlar, Aile Bakanlığımızın değerli yöneticileri şimdi sunumlarını başlatacaklar.

Bu anlamda, ilgili Genel Müdür arkadaşımız, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Yasin Akar'ın, engelli nüfus, ulusal politika ve dayanaklar, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev alanı, vizyon belgeleri, eylem planları, erişilebilirlik, toplumsal hayata katılım ve sosyal hizmetler hakkında sunumu

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, kıymetli hazırun; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü olarak sunumumu arz edeceğim.

Sunum akışına gelirsek engelli nüfus, ulusal politika ve dayanaklar, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev alanı, vizyon belgelerimiz, eylem planları, erişilebilirlik, toplumsal hayata katılım ve sosyal hizmetler olarak sınıfladık.

Engelli bireylerin dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'i, tahmini 1 milyar olduğunu ifade edebiliriz Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre. Ülkemizde ise TÜİK tarafından gerçekleştirilen nüfus ve konut araştırmasına göre en az bir engeli olan nüfusun oranı yüzde 6,9'dur. Engelli sağlık kurulu raporlarını esas alan Ulusal Engelli Veri Sistemi'nde kayıtlı engelli birey sayısı da yaklaşık 4,5 milyondur.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu rakam en güncel rakam mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim, bu rakam yani bugün çektiğimiz rakam çektiğimiz rakam 4 milyon 400 küsurat aslında, biz yuvarladık 4,5'a. 4 milyon 443 bin, bir hafta önceki rakamı online alabiliyoruz sistemden.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunun haricinde bir verimiz yok.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yani evet. Öbürü nüfus konut araştırması. Şöyle efendim: O, gözleme dayalı bir çalışma aslında. Yani örnek veriyorum, merdiven çıkamayan bir kadın için de engelli denilebilecek bir gözleme dayalı nüfus araştırması bu. Buradaki sistemde Sağlık Bakanlığıyla aynı alt veriyi kullanıyoruz, alt tabanımız aynı. Sağlık Bakanlığından engelli raporu alan ve sisteme kayıt olan kişi sayısı bunlar, heyet raporu olarak alınıp girilen.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bunun dışında bir rakam var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bunun dışında bizde bir rakam yok ama şöyle arz edeyim: Örnek veriyorum: Parmağının bir tanesi olmayan bir kişi herhangi bir haktan faydalanmayacaksa bunu sisteme kaydetmeyebilir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Pardon, aslında bizim engelli tanımiyla başlamanız lazım. Sunumda göremedim onu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bir sonraki slaytta var efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Engelli tanımiyla başlarsak daha iyi görürüz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam, doğru diyorsunuz.

Efendim, 2005 yılında çıkan 5378 sayılı Kanun'da engellinin tanımı yapılmıştır: "Fiziksel, zihinsel ve ruhsal ve duyuşsal yetkilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireylerle birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey."

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi tanım bu fakat tanımı biz, parmaktır, başka bir şeydir, görme kusurudur vesairedir, bunlarla ilgili düzenlemeleri yönetmeliklerle mi düzenledik? Kanunun engelli tanımına göre 4,5 milyon engelli var, öyle mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bunun alt kırılımları nedir? Bununla ilgili kanunda belirtilen bir kusur oranı var kanunda belirtilen.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Belirleyici kriterler...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii, kriterler. Yani önce bunları bir konuşmamız lazım bizim. Yani şimdi bu konunun esas hamisi Aile Bakanlığımızın ilgili Genel Müdürlüğü. Onları sizden alacağız ki sonrasında ona göre inşa edeceğiz her şeyi, o yüzden de sizinle başladık sunuma.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim, bu sayılar ya da kimin engelli olacağına dair yüzdelik dilimler aslında Sağlık Bakanlığının uyguladığı sistemin içinde var. Biz sisteme düşen kısmıyla engellilerin hak ve sorumluluklarının çerçevesini çiziyoruz ve biz de bu veriyi Sağlık Bakanlığının altyapısından alıyoruz. Sağlık Bakanlığında "Balthazard Hesaplaması" dediğimiz bir hesaplama ile engellilik oranları çıkıyor ICD10 ve ICF diye fonksiyonelliğin kaybı olarak nitelendirdiğimiz teknik detaylarla, Dünya Sağlık Örgütünün detaylarıyla onlar karar veriyorlar, heyetler karar veriyor buna dolayısıyla bu tip ve verinin tamamı da orada bulunmakta. Heyet raporu aldıktan sonraki kısmında bizim altyapımıza intikal ediyor bu veriler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hangi birim bakıyor Sağlık Bakanlığında bu konuya?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakanım, o yüzden bizim listemizde 3 bakanlığın da olması gerekiyor; Çalışma Bakanlığı, Aile Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mutlaka, mutlaka. Yok, 3 değil, diğerleri de olacak. Biz o zaman Sağlık Bakanlığı dinleme noktasında bundan sonraki adımı onlarla atacağız, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüyle devam etmemiz gerekiyor demek ki.

Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Ulusal engellilik politikamız engelli bireylerin ayrımcılığa uğramaksızın tüm insan haklarından yararlanarak toplumsal yaşama aktif ve bağımsız bir şekilde katılımlarını sağlamaktır. Bu politikamıza dayanaklar: Anayasamız, 2005 yılında çıkan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunumuz, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'muz, Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme. Üst politika belgelerimiz olarak da 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, 12'nci Kalkınma Planı ve 2030 Engelsiz Vizyon Belgemiz bulunmakta.

Ülkemizde engellilik alanında çerçeve kanun niteliğinde olan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun 2005 yılında kabul edilmiştir.

Amacı: Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemenin yapılmasını sağlamaktır.

Kapsamı: Engelli bireyleri, ailelerini, engellilere yönelik hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile diğer ilgilileri kapsamaktadır.

Engelliler Hakkında Kanun'da 2014 yılında yapılan revizyonla birlikte engelliliğe dayalı ayrımcılık, erişilebilirlik ve makul düzenleme ilk defa tanımlanmıştır. Engelli bireylere yönelik politika oluşturma, karar alma ve hizmet sunumu süreçlerine engellilerin katılımı, erişilebilirliğin sağlanması, fırsat eşitliğinin sağlanması, istismarın önlenmesi, aile bütünlüğünün korunması, engeli olan kadın ve kız çocuklarının çok yönlü ayrımcılığa maruz kalmalarının önlenmesi, engelli çocuğun üstün yararının gözetilmesi öngörülmüştür.

Engelli bireylere yönelik mevzuat düzenlemelerinde Bakanlığımızın görüşünün alınması esastır.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'yla engelli bireylere sunulan sosyal hizmet ve yardımların esasları belirlenmiştir. Bu kanun, sosyal hizmetlerle ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişileri, özel hukuk tüzel kişilerini, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personeli, sosyal hizmetlerden faydalanan ve faydalananacak durumda olan kişileri kapsamaktadır.

Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme engelli bireylerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmalarını teşvik etmeyi, korumayı ve sağlamayı, onurlarına saygıyı güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından 2006 yılında kabul edilen Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'ye ülkemiz de 2009 yılında taraf olmuştur. Engellilik kapsayıcı ulusal politikalar için açıklayıcı bir yol haritasıdır.

Genel Müdürlüğümüz uhdesindeki çalışmalarımız: Hakların korunması, geliştirilmesi ve uygulamanın teşvik edilmesine yönelik çalışmalar, koruyucu, önleyici, eğitici ve rehabilite edici çalışmalar, bakım ve destek hizmetleri; incelemeler ve araştırmalar olarak 4'e ayrılıyor.

Ulusal dayanak noktalarımız: Politikalarımıza dayanak noktası olan 2030 Engelsiz Vizyon Belgemizde ise... Ülkemizde engellilerin haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda yasal, kurumsal ve uygulamaya yönelik yapılması gerekenlerin hak temelli, içermeci bir yaklaşım ve güçlü bir koordinasyonla gerçekleştirilmesi için hazırlanan Engelsiz Vizyon Belgesi 2021 yılında ilan edilmiştir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, 2005'te çıkarılan bu Engelliler Kanunu... Aslında 51 maddelik çok ciddi bir mevzuat var burada. Yani bizim bunu detaylı konuşmamız lazım bundan sonra. Belki bu sizinle bir çerçeve toplantısı olacak ama bu 51 madde ve ülke tarihinde bu konuyla ilgili ilk kanun ve hakikaten bir devrim. Bizim bunun detaylarıyla, bunun işleyen noktaları, efendim, tıkanan noktalar varsa analizini yapmamız lazım. Belki buna sizin Bakanlığın hukuk işleri birimi de katkı sağlayabilir, başka yerlerden de katkı alabiliriz ama bu kanun bence bizim en önemli dayanak noktalarımızdan biri. Diğer şeye geçmeden önce onunla ilgili şerh düşmek istedim, bilginiz olsun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim, bu bizimle bir çerçeve toplantısı olup daha sonra da tekrar arz etmeye gelebiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani burada hayatın her alanına dokunan madde var. Dolayısıyla bizim bunlarla ilgili detaylı alt toplantılar yapmamız lazım ama bu kanunu tekrar çalışmamız gerekiyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aynı şekilde, Sosyal Hizmetler Kanunu; belki eski bir kanun, onunla ilgili de revizeler, vesaire; onu da alalım biz, o kanunun çıktısını da alalım.

Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi'nde 8 politika alanımız var; içermeci ve erişilebilir toplum, hakların korunması ve adalet, sağlık ve iyilik hâli, kapsayıcı eğitim, ekonomik güvence, bağımsız yaşam, afet ve insani bakımda acil durumlar, uygulama ve izleme. 8 politika alanında 8 amacımız var, 31 hedef ve 107 eylem alanı belirlenmiştir. Bu vizyon belgesinin üçer yıllık eylem planlarıyla hayata geçirilmesi öngörülmüştür. 2023-2025 yılını kapsayan Engelsiz Vizyon Belgesi'nin 2023-2025 yılları arasındaki uygulama aracı olarak da ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı Bakanlığımız koordinasyonunda kamu, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle iş birliğiyle hazırlanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın imzasıyla Cumhurbaşkanlığı genelgesi olarak 2 Şubat 2023 tarihinde yayımlanmıştır. İkinci engelli hakları ulusal eylem planının hazırlık çalışmaları 2025 yılının son çeyreğinde başlatılacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu Engelsiz Vizyon Belgesi internette mevcut, değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Mevcut efendim.

Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik ikinci ulusal eylem planımız da 2023-2030 yılları arasında kapsamaktadır. Otizmlili bireylerin haklarının korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesine katkı sağlayacak 30 eylem alanına ilişkin 78 faaliyetle ilgili sorumlu kurumlar iş birliğinde hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu: Ulusal düzeyde etkili iş birliği ve koordinasyonu sağlamak, engelli bireylerin haklarının korunması ve güçlendirilmesine yönelik üst düzey çözüm önerileri ortaya koymak adına kurulan Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulunun yapısı, engellilik alanında en yüksek temsil gücünü haiz 2 konfederasyonun katılımını içerecek şekilde güçlendirilerek Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle 2021 yılında yeniden düzenlenmiştir. Kurul toplantıları Sayın Bakanımız Başkanlığında ilgili ve sorumlu bakanlıkların bakan yardımcısı, diğer kurumların en üst düzey temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Sekreteryasını yürüttüğümüz kurul aktif bir şekilde çalışmalarına devam etmekte olup bugüne kadar kurul bünyesinde çalışma grupları oluşturuldu. Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı uzun süreli bakım güvence sistemi, kamu kurumlarının "web" erişilebilirliği, kapsayıcı istihdam gündemleriyle toplandı. Çalışma gruplarında ise içermeci ve erişilebilir toplum, hakların korunması ve adalet, sağlık ve iyilik hâli, kapsayıcı eğitim, ekonomik güvence, bağımsız yaşam, afet ve insani bakımda acil durumlar, uygulama ve izleme konularında alt çalışma grupları oluşturuldu. Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin ulusal odak noktası olarak farkındalık oluşturma, yaygınlaştırma, uygulamayı teşvik etme ile izleme ve düzenli raporlama faaliyetleri yürütülmektedir. Her yıl Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme Taraf Devletler Konferansı'na katılım sağlanmaktadır. Bu kapsamda, engellilik alanına dair gelişmeler ulusal beyanlarda ve yan etkinliklerde paylaşılmaktadır.

Uluslararası ilişkiler: Politika geliştirmek ve uygulamayı güçlendirmek amacıyla bölgesel, uluslararası, uluslar üstü tüm paydaşlarla iş birliğinde proje, toplantı ve çalıştay, seminer, eğitim, rapor gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ülkelerle ikili iş birlikleri ve koordinasyon çalışmaları yürütülmektedir. Ülkemizin engellilik alanındaki politika ve uygulamalarına dair kaydettiği gelişmeler ve iyi uygulama örnekleri uluslararası platformlarla da paylaşılmaktadır.

Erişilebilirlik: Erişilebilirlik, herkesin istediği her yere ve her hizmete bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesidir. Engelli bireyler açısından tüm insan haklarından yararlanabilmelerinde hem temel bir ilke hem de temel bir haktır. Erişilebilirliğin sağlanması 5378 sayılı Kanun'la zorunlu hâle getirilmiştir. Erişilebilirlik konusunda temel çalışma alanları mevzuat ve standartların belirlenmesi, farkındalık, bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması, uygulamaların desteklenmesidir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Erişilebilirlikle ilgili bir veri var mı elinizde?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Nasıl bir veri efendim?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hayatın farklı alanlarıyla ilgili mesela.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Birazdan gelecek efendim, binaların erişilebilirliği konusunda bir çalışmamız var. Onun dışında, yine, açık alanlarda, toplu taşıma sistemlerinde erişilebilirlik konusunda çalışmalar yapıyoruz biz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani mutlaka çalışmalar var da bunlarla ilgili, erişilebilirlik oranıyla ilgili bir ölçümleme var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Denetleme verisi mi efendim? Belge sayımız var, 3.878'di galiba.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Neyse bunu da not alın arkadaşlar, bunlara çalışalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Birazdan gelecek efendim şeyler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Mevzuatın önemli bir parçası olan erişilebilirlik standartları revize edilmiştir ve ihtiyaç duyulanlar yayınlanmıştır.

İmar mevzuatı: Bakanlığımızın teknik altyapısını hazırladığı yönetmelik düzeyinde 2017, 2019, 2023 ve 2025 yıllarında yeni inşa edilen yapıları çevrede erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanmasına yönelik revizyonlar yapılmış ve mevzuat yayımlanmıştır. Geçici 2'nci ve 3'üncü maddelerle mevcut yapıları çevre, toplu taşıma araçları ile hizmetlerin erişilebilirliğinin sağlanması zorunlu hâle getirilmiştir. Erişilebilirlik hakkında kanunun geçici 3'üncü maddesiyle 2012 yılında erişilebilirliğin ilk defa izlenmesi ve denetlenmesi sistemi oluşturulmuştur. Kanunda yapılan ve komisyonlara ek süre verme yetkisi getirilen düzenleme süre uzatımı değildi, yapıları çevre ve şehir içi toplu taşımada kullanılan otobüs ve raylı sistem taşıtlarını kapsamamaktaydı. Binalar, açık alanlar ve otobüs ve raylı sistem araçlarının denetimleri 2013 yılından bu yana yapılmaktadır. 2013 yılından itibaren Bakanlığımız tarafından koordine edilen ve valilikler bünyesinde kurularak görev yapan kamu kurumları ile engellilere yönelik konfederasyon üyelerinden oluşturulan erişilebilirlik izleme ve denetleme komisyonlarının çalışmaları için Bakanlığımızca koordinasyon sağlanmakta, her yıl eğitim düzenlenmekte, toplantılar yapılmakta ve teknik bilgi desteği verilmektedir. Komisyonlar denetimlerini Bakanlığımızca yayımlanan erişilebilirlik izleme ve denetleme formlarını doldurarak yürütmektedir. 2014-2024 Aralık ayı itibarıyla 62.100 denetim gerçekleştirilmiştir. Resmî veriler altı aylık dönemler hâlinde illerden alınmaktadır. Denetim sonucunda erişilebilirlik standartlarına uygunluğu tespit edilen bina, açık alan ve toplu taşıma araçları için Erişilebilirlik Belgesi düzenlenmektedir. Aralık 2024 itibarıyla toplam 3.856 Erişilebilirlik Belgesi düzenlenmiştir. Denetim sonucu erişilebilirlik belgesi alan binalar, açık alanlar ve toplu taşıma araçları ile Bakanlığımız tarafından erişilebilir olduğu belirlenen basılı ve dijital yayınlar ile görsel materyallerde logo kullanılabilir. Farkındalık, bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması için Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlanmıştır, erişilebilirlik animasyon filmi yayınlanmıştır, ERDEP yaygınlaştırma projeleri uygulanmıştır. Erişilebilirlik mevzuat ve standartlarının uygulanması için farklı hedef gruplara yönelik 29 binden fazla yönetici ve teknik personele erişilebilirlik eğitimleri verilmiştir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sayın Genel Müdürüm, şunu da antrparantez ifade edeyim. Tabii, erişilebilirlik fiziki olmakla birlikte aynı zamanda soyut bir kavram. Bizim Komisyon olarak genel bir değerlendirme yapmamız gerekiyor bununla ilgili. Yani bu ilk etapta belki cevabı olan bir soru değil ama bunu analiz edeceğiz hep birlikte. Kamuda, özel alanda, efendim, sosyal alanda, her yerde erişilebilirliği ölçmemiz lazım ki bununla ilgili yeni hedefler koyalım, bununla ilgili sorunları tespit edelim; anlatabiliyor muyum. Mutlaka çok güzel uygulama örnekleri var ama bununla birlikte tıkanan noktalar da var. İşte, mesela, Meclis bu anlamda engelliler için... Biz dün de ifade ettik, ilk hedefimiz bu çatı altındaki engelleri varsa kaldırmak, anlatabiliyor muyum? Mesela, Meclisin -fiziksel anlamda ifade edelim- restoranı ya da diğer alanları, Genel Kurulu, toplantı salonları ne kadar erişilebilir; buralardan başlayacağız. Kamu kurumları, üniversiteler, akademi, hastaneler, sağlık yani en yaygın hizmet alınan noktalardan diğerlerine ama işin bir de soyut boyutuyla bu erişilebilirliği, bu anlamda, Anayasa'daki fırsat eşitliği konusundaki bilinç, bunları ölçmemiz gerekecek. Bunları da not alırsa ilgili arkadaşlar... Zaten sizin uzmanlarla da çalışacağız bundan sonra inşallah, sizin yönlendireceğiniz arkadaşlarla çalışma alanlarımızı birlikte şekillendireceğiz.

Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 2021-2024 yılları arasında farklı temalarda kamu kurum ve kuruluşlarının teknik personeline yönelik 102 erişilebilirlik atölyesi düzenlenmiştir. Kaldırım, yaya geçitleri, duraklar, halka açık tuvaletler, kent parkları, "web" erişilebilirlik eğitimleri, "web" erişilebilirlik standardı eğitimleri, sosyal medyanın erişilebilirlik eğitimleri.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela, fiziki boyutun ötesinde bir şey söyleyeceğim, özel sektörde iş başvurularında engellilerin işe kabul oranı ya da iş aramak ve işe girmektir asolan değil mi? İŞKUR'un şeyindeki esas tanımlama o; iş arayana göre işsiz tanımı vardır. İş arayıp da iş bulamayan engelli sayısı mesela, bu bize bir erişilebilirlik oranını gösterir.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Ya da başvuru alan iş kollarının kaç engellilere uygun, kaç değil?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani tabii onlar da mutlaka değerlendirilebilir ama benim esas kastettiğim, iş arayıp da işe yerleşemeyen engelli oranı; bu bir erişilebilirliği ortaya koyuyor aslında.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - İstihdam da var efendim, birazdan bu konuda...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İstihdamda, sanatta, sporda, kültürde, hayatın her alanında; eğitim, tabii, en temel alanlardan biri, başta gelen. Bunları çalışmamız gerekiyor.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sayın Cumhurbaşkanımızın imzasıyla, Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle 16 Mayıs Ulusal Erişilebilirlik Günü ilan edildi. Erişilebilirliğin temel bir hak olduğu vizyonu tüm tarafların erişilebilirliğin sağlanmasında sorumluluğunun bulunduğu hatırlatılmıştır.

"Web" siteleri ve mobil uygulamaların erişilebilirliği Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle 21 Haziran 2025 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Genelgeyle kapsama alınan kurum, kuruluş ve özel sektörün izlenmesi komisyon tarafından yapılacak; ilgili kurumlar, üniversiteler ve STK'lerin yer alacağı danışma komisyonu da izleme sisteminin bir parçası olacaktır. Genelgeyle, WCAG 2.2'nin esas alındığı "web" siteleri ve mobil uygulamaların erişilebilirliği kontrol listesi A seviyesi yayımlanmıştır. Tüm erişilebilirlik mevzuatının birleştirileceği ve eklenmesi gereken yeni konuların düzenleneceği bir mevzuat hazırlanması da planlanmaktadır. Bu arada, Türkiye Büyük Millet, Meclisinin "web" erişilebilirliği için de iş birliği içinde çalışıyor. Zaten bir yıl süremiz var, bir yıl içinde kamu kurumları, kuruluşları, kamuya açık olan ulaştırma "web" siteleri, bankalar...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela, görme engelliler için Meclisin "web" sitesi erişilebilir mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şu anda değil efendim. Biz çalışıyoruz şu anda arkadaşlarla beraber, bu konuda danışmanlık hizmeti veriyoruz Meclisimiz için.

İşitme engelli bireylerin eğitim, sosyal hayata katılım, çalışma hayatı, yasal hakları öğrenme ve bunları kullanma, kamu hizmetlerinden yararlanma gibi süreçlerde bilgiye erişimlerini desteklemek amacıyla haftanın yedi günü on işaret dili tercümanı eşliğinde 08.00-22.00 saatleri arasında ücretsiz çeviri hizmeti sunan Ailem Engelsiz İletişim Merkezi hizmete açılmıştır.

Kamuda ilk Türk işaret dili tercümanları Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında 2007 yılında istihdam edilmiştir. Bugün itibarıyla 53 ilde 77 Türk işaret dili tercümanı ile hizmet verilmektedir. Türk İşaret Dili Dil Bilgisi kitabı Türkçe ve İngilizce olarak yayımlanmıştır. Güncel Türk İşaret Dili Sözlüğü çevrim içi olarak hizmet vermektedir, internet sitemizde mevcut.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Güncel Türk İşaret Dili Sözlüğü Bakanlık "web" sitesinde mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim. Bu kapsamda Türk Dil Kurumuna da... Daha önce kendi Bakanlığımız bünyesindeydi, şu anda...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aslında onu bir linkle Meclise alabiliriz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Türkiye'de işaret dili eğitimi veren kaç tane okul var?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sertifika...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sertifika değil. Anadolu Üniversitesinde Yılmaz Büyükerşen'in kurduğu bir okul var, herhâlde ona da bugün kayyum mu atandı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sertifika veren 82 kuruluş varmış efendim. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 82 tane okulda işaret dili öğretilmektedir.

Biz ayrıca şu anda işaret dili tercümanlığını da YÖK'le beraber daha ciddi bir sertifikaya... Mesleki Yeterlilik Kurumuyla da beraber çalışıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela, Gençlik ve Spor Bakanlığı gençlik merkezlerinde işaret dili eğitimi var uzun zamandan beri.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Özel sektörde de var.

Engelli bireylerin toplumsal hayata katılımını desteklemek üzere ücretsiz seyahat kapsamında gelir desteği ödemeleri yapılmaktadır. Ücretsiz seyahat hakkında engelliler, yaşlılar, şehit yakınları ve gaziler yararlanmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nasıl oluyor bu ücretsiz seyahat, kıstaslar var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim, şöyle: Yüzde 40 üzeri engellilik oranı olan...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şehir içi mi bu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şehir içinde var ama şehir dışında da Türk Hava Yollarıyla ve AJet'le -şimdi Pegasusla da yapıyoruz- bir protokol yaptık, engellilere yönelik yüzde 30 bir şeyimiz var, yurt içinde...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Demiryolları da var galiba değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Demiryolları ücretsiz, demir yolu tamamen ücretsiz, deniz ulaşımı ücretsiz, şehir içi ulaşım ücretsiz.

Biz bu ulaşım çerçevesinde her ay ilgili özel kuruluşlara, halk otobüslerine de ödeme yapıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Peki, bununla ilgili, seyahatle ilgili olarak talepler var mı şu da ücretsiz olsun gibi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Engellilerin bize söylediği mi?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Müze ve öğren yerleri söyleniyor ama onlar zaten ücretsiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ulaşım bağlamında diyorum, sadece ulaşım ile ilgili.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Ulaşım anlamında minibüsler var bir tek ama engellilere minibüsler dışında tamamı ücretsiz.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Bu ulaşım konusunu da ayrıca ele almamız lazım. Bu alanda da sıkıntılar, talepler geliyor; belediyeler üzerinden ödeme yapılıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Oradaki aksaklıklarla ilgili şöyle bir durum var: Biz belediyelere ödeme yapıyoruz, belediyeler kendilerine kayıtlı olan o ayki güncel halk otobüslerine ödeme yapıyor. Ancak şu anda biz ödemeleri yaptığımız hâlde bazı belediyelerde, büyükşehir belediyelerinde yaklaşık bir buçuk yıldan beri halk otobüsleri sahiplerine ödeme yapılmayan durumlar söz konusu. Yani İstanbul'da herhâlde 5 milyar lirayı geçti galiba, değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onları bize raporlarsanız takip edelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şöyle: Bunu halk otobüslerinden alabiliriz ancak çünkü biz sadece belediyenin uhdesine vermekle yükümlüyüz; o ay içinde hangi otobüsün ne kadar çalıştığını denetlemesi, görmesi onlara ait tabii.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Belediye zaten kendi otobüsünden para almıyor, ona ödeme yapmıyorsanız değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yok, onlara vermiyoruz ama özel halk otobüslerine veriyoruz, onların da içerisinde şeyleri...

LATİF SELVİ (Konya) - Sayın Genel Müdürüm, özel sektör tarafından işletilen otobüslerden bahsediyorsunuz değil mi? Yoksa belediyeler almıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, evet; belediyelere vermiyoruz.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Sayın Genel Müdürüm, hoş geldiniz.

Bu ödeneği engelli sayısına göre mi düzenlediniz yoksa nüfus oranına göre mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yok, biz araç sayısına göre planladık.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Eski uygulama aynen devam ediyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, aynen devam ediyor.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Ulaşım konusunda bir de servisler vesaire var, onların da -biliyorsunuz- bazı ekipmanlara sahip olması, şartlarının uygun olması, merdivenler... Yani o boyutta da denetime ihtiyaç var.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Kim denetliyor bunları?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Neleri efendim?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bu otobüslerin vesairenin denetimi kimde?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Nasıl bir denetleme?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Belediye ödüyor değil mi size?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz belediyeye ödüyoruz...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Belediye de onlara ödeme yapıyor değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Denetimler İçişleri Bakanlığı uhdesinde.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - İçişleri Bakanlığı mı denetliyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yapıyor mu gerçekten?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hangi birim yapıyor İçişleri Bakanlığında? Onların ismini alalım, onları da çağıralım; onu söyleyin bize, onlarla da konuşalım.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Sayın Genel Müdürüm, burası Araştırma Komisyonu olduğu için biraz daha böyle kapsamlı sunumlara, kapsamlı bilgilere ihtiyacımız var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu konuda çok bilgiye ihtiyacımız var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz size tam ismini arz edelim efendim, olur mu?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tamam, onu atlamayalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şöyle bir durum var: Engelliler bu haklarından engellendikleri takdirde ildeki bizim engelli hakları komisyonumuz ceza kesebilmekte, aynı zamanda İnsan Hakları Kurumu da bu tip durumlarda ceza kesebilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi sizden ricamız şu: Bu konuda ilgili denetim mekanizmalarını bize bilgi olarak geçerseniz; işte İçişleri Bakanlığında şu birim, işte şu kurum...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yerel yönetimler de bakıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yerel yönetimler, belediyeler ne kadar sorumlu burada, ne kadar yetkisi var ya da valilik... Biliyorsunuz, ilgili UKOME'ler var büyükşehirlerde.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onların ne kadar yetkisi ve sorumluluğu var? İnşallah, bunları böyle tek tek irdeleyeceğiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Burhanettin Başkanım, siz söz mü istediniz?

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Bu engellilerle ilgili halk otobüslerinin ne kadarı engelli taşıyabilecek, ona uygun hâle getirilmiş; bunların da araştırılması lazım. Yani onların tamamının engelliye uygun olup olmadığı belli değil.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, bu ulaşım konusu en temel konulardan biri, buna bir başlık açmamız gerekecek. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız bu konuda, inşallah, bir sonraki toplantıda bize çok çok teferruatlı bir çalışmayı getirir. İlgili birimlere de belediyelere de sorarız, İçişleri Bakanlığımıza da sorarız bunu. Valiliklerimize bir örnek çalışma yaparız belki.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Bence bir de Türk Halk Otobüsleri Birliğiyle de -Ercan Soydaş galiba Başkanı, değil mi- konuşmamız lazım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onları da çağıralım, o da önemli.

Bir de şöyle fiziksel bir sorun var malum: Özellikle engellilerin yürüyemeyenleriyle ilgili -buna otistik vatandaşlarımız da dâhil- onların taşınması, onlarla ilgili fiziksel anlamda destek konusundaki altyapıyı da bir irdelemek lazım.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Bazı belediyelerin kendileri ayrıca engelli aracı hazırlatıp engellilere özel hizmetler verebiliyordu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz ulaştırmaya çalışalım efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bakanlığımız tarafından, belediyeler aracılığıyla, şehir içi özel halk otobüsleri ve deniz ulaşım araçlarına her ay gelir desteği ödemeleri yapılmaktadır. 2015 yılından bu yana toplam 3 milyar 25 milyon 708 bin 624 lira gelir desteği ödemesi yapılmıştır. Her ay ortalama 17 bin araca gelir desteği ödemesi yapmaktayız.

Ülkemizde engelli bireylerin haklarının gerçekleştirilmesine yönelik alınan tedbirlerden yararlanabilmesi için engellilik durumlarının yetkili sağlık kuruluşları tarafından yapılan değerlendirme sonucu verilen engelli sağlık kurulu raporuyla belirlenmesi gerekmektedir. Engelli sağlık kurulu raporları; engelli bireylerin eğitim, sağlık, istihdam, bakım ve rehabilitasyon, ulaşım alanlarındaki çeşitli hizmetlerden ve sosyal yardımlardan yararlanmalarında temel belgedir. Bu belge, çocuk ve yetişkinlerin farklı ihtiyaçları olması nedeniyle 2019 yılından bu yana 2 ayrı biçimde verilmektedir; çocuklar için özel gereksinim raporu, erişkinler için engellilik sağlık kurulu raporu şeklinde düzenlenmiştir. Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş üniversite ve devlet hastaneleri tarafından engellilik sağlık kurulu raporları düzenlenmektedir. Engelli Sağlık Kurulu Raporları Yönetmeliği'nde engel oranları yüzdelik dilim olarak belirlenmekte, ÇÖZGER Yönetmeliği'nde çocukların özel gereksinim düzeyleri belirlenmektedir. ÇÖZGER Yönetmeliği'nde özel gereksinim düzeyleri engel oranıyla ilişkilendirilmektedir.

Engelli kimlik kartı... Ülkemizde 1999 yılında engelli bireylerin hizmetlerden yararlanırken kullanmaları amacıyla engelli kimlik kartı uygulaması başlatılmıştır.

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Genel Müdürem "engelli sağlık kurulu raporu" diyoruz ya, engelli sağlık kurulunda hangi meslek grupları var, kimler veriyor bu raporu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Hekimler var ama gerekirse...

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Sadece hekim mi var o kurulun raporunda? Fizyoterapist, psikolog...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şöyle efendim: Şimdi, örnek veriyorum, ruhsal engeli olan birisi için psikiyatri bir psikolog eşliğinde bir takım testler yapmak isteyebilir. Dolayısıyla o testlerin sonucunda kararı verir yani karara imza atan hekimlerdir ama arka tarafta ya da alt planda fizyoterapist de dâhil olmak üzere psikologlarla da -örnek veriyorum- işitme testinde teknikerlerle de çalışılmış şeyleri vardır.

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Ama rapora sadece doktorlar mı imza atıyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim.

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Fizyoterapistler...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Şimdi sağlık kurulunda engelli raporu verilirken sağlık kurulu vardır. Mesela, işitme engelli bir çocuğumuz var ise ya da işitme engelli bir hasta var ise kulak burun boğaz hekimi tarafından muayene edilir, işitme testleri yapılır, test sonuçları hekim tarafından görülür ve o orana göre de bir oran belirlenir ve daha sonra sağlık kuruluna girer. Sağlık kurulunda da -zannedersem- 9 ya da 10 hekimin bulunduğu ortamda...

AYLİN YAMAN (Ankara) - 9 branşta...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Başkanla beraber 10 kişi beraber ortak karar verirler.

Bence burada en önemli noktalardan biri bu oranları -bu, tabii, Sağlık Bakanlığına sorulması gereken bir soru- tekrardan gözden geçirmek gerektiğini düşünüyorum. Ben dün de söyledim; mesela, bir böbrek yetmezliği hastası direkt böbrek yetmezliği tanısı aldığı zaman yüzde 90 rapor alıyor ama ortopedik bir engellinin o orana ulaşması çok mümkün olmuyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, biz engelli tanımıyla başladık ya toplantıya, engelli tanımıyla birlikte bir de engel gruplarını tanımladığımızda burada aslında çerçeveyi biraz daha net göreceğiz.

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü mü bu tanımlamaları yapıyor, takip ediyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İnşallah, onları bir sonraki toplantıya çağıralım.

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, benim de bir söz talebim var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Hoş geldiniz öncelikle.

Benim değinmek istediğim konu tam da burası, çok önemli. Şimdiye kadar konuştuğumuz şeyler evet, çok çok önemli ama 2023 yılı Mayıs ayında yapılan bir değişiklikle engellilik tanımında, engelli sağlık raporu kriterlerinde bir değişiklik oldu ve bu değişiklik, engelli vatandaşlarımızın büyük bir kısmının bakım ücretinden, desteğinden mahrum kalmasına da sebep oldu. Daha önce 3 ayrı kategoride ele alınan engellilik, bu tarihten sonra "tam engellilik" ve "kısmi engellilik" diye ele alındı. Aslında bir öncekinde "ağır engelli" diye geçen kişiler bir sonraki uygulamada, mayıs ayından sonra gelen bu uygulamada kısmi engelli sayılabildiler ve bakım desteği de düştü bu kişilerin. Yeni uygulamada 7/24 yatağa bağımlı olmak kriteri geldi ve bu aslında...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tam bağımlılığı tanımlamak için.

ELİF ESEN (İstanbul) - Hah, tam bağımlılığı tanımlamak için ama bu kritere giren bir öncekinde ağır engelli sayılan ve ona göre destek alan kişiler eğer tam yatağa bağımlı değilse bu ağır engellilikten düşürüldüler ve destekleri de düştü. Yani şöyle ifade edebilirim, bazen somut örnekler anlaşılmayı kolaylaştırıyor: Benim Vekili olduğum İstanbul Şile'de bir annenin evladı bu kriterlerle ağır engelliyken tam engellilikten düşüp kısmi engelliye geçtiği için -çünkü aslında zihinsel engelli ama yatağa bağımlı değil, annesinin bakımına muhtaç, kendi başına hareket edemiyor ama yatağa bağımlı olmadığı için- bu kriterden düştü. Bakın, bu çok iyi bir örnek: Aile çok yoksul bir aile, anne merdiven silmeye gidiyor ve merdiven silmeye gittiğinde bu evladını yanında taşıyor, merdivenin başına zincirliyor çünkü böyle ağır bir durumda ama bu sistemden düşmüş durumda; bunun yeniden ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

Mayıs öncesi üç ayrı kriterde değerlendirilen "ağır, orta, hafif engelli"lik "tam veya kısmi engelli" diye ayrıldığında, evet, belki Aile Bakanlığının bütçesini hafifletmiş olabilir ama pek çok vatandaşımızın da sosyal olarak engelli olmasına sebep oldu; bunu da ele almamız gerekir diye düşünüyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Burada bir noktaya temas etmek istiyorum Sayın Başkanım.

Engellilik tabii, çapraz kesen bir alan yani biz sadece koordinasyonda yer alıyoruz ve mevzuatsal anlamda uygulanabilir bir politika oluşturmaya çalışıyoruz. Bunun uygulama alanları birçok alanı ilgilendiriyor. Söylediğimiz alanda aslında, burada Sağlık Bakanlığıyla söylenmesi gereken bir şey varsa o da şudur: Standardize edilmiş bir engellilik sistemi olması lazım yani işte, A hastanesindeki rapor ile B hastanesindeki rapor aynıysa problem yok ama bir birey "tam bağımlı"dan "kısmi bağımlı"ya düşebilir, bu ayrı bir şey yani sağlık açısından bir insan "kısmi bağımlı"dan "tam bağımlı"ya da çıkabilir. Bence buradaki temel öngörü şu: Bu tip ödemelerin ya da hakların, bakım hakları da dâhil olmak üzere bütün hakların "tam bağımlı" "kısmi bağımlı" şeklinde yumuşak bir geçişle yapılması gerektiği kanaatindeyim. Örnek veriyorum: Siz, yüzde 90 engeliniz var ve "tam bağımlı" iseniz birtakım haklardan faydalanıyorsunuz, yüzde 89 iseniz otomatikman faydalanmıyorsunuz dolayısıyla buradaki geçişkenliği bu tip bir düzenlemeyle yapmak lazım. Çapraz kesen bir alan olduğu için, aslında, Hazine ve Maliye Bakanlığını da ilgilendiren bir tarafı olduğu kanaatindeyim.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ama düzenlemeye ihtiyaç olan bir alan olduğu kesin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet yani daha yumuşak geçişin olması gerektiğini düşünüyorum. İnsanlar bir anda...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Bakanlık olarak böyle düşünüyorsunuz anlamına geliyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - En çok zorlanan kesim de bizim efendim, burada en çok zorlanan kesim de bizim yani bunun sonuçları direkt bizi ilgilendiriyor, ödemeleri biz yapıyoruz ya da haklardan biz faydalandırıyoruz.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - O zaman bir çalışma yapılıyor mu bu alanda?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bu alanla ilgili, yumuşak geçişin olmasıyla ilgili biz arka planda çalışıyoruz ama bunu tabii, paydaş bakanlıklarla çalışmamız gerekiyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, biz de bunu Komisyon olarak takip alanımıza alalım o zaman.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun hocam.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Şimdi, burada, tabii, sizin söylediğiniz "tam bağımlı" ve "kısmi bağımlı" bunlar arasındaki en önemli farklılık -gerçi bu, Sağlık Bakanlığının bir sorunu ama- mesela yüzde 90 engelli olan birisi "tam bağımlı" olmayabilir, "kısmi bağımlı" olabilir. Buna örnek -biraz önce de söyledim- böbrek yetmezliği olan bir hasta yüzde 90 engellidir ama "tam bağımlı" değildir. "Tam bağımlı"dan kasıt şudur: Kendi günlük aktivitelerini kendi yapabiliyor olmak. Bu ne? İşte, kendi yemeğini kendi yiyebiliyorsa, tuvalet ihtiyacını kendi karşılayabiliyorsa, kendi giysilerini kendisi giyebiliyorsa o zaman bu "kısmi bağımlı"dır ama böyle, tam yatağa bağımlı olmak da bunun için şart değildir, yatağa bağımlıdır ama kalkıp yemeğini yiyebiliyordur, kendi ihtiyaçlarını kendisi görebiliyordur ve bu dikkate alınarak... Çünkü bunun "az bağımlı", "orta bağımlı", "tam bağımlı" diye bir tanımı olmaz, bu ya "kısmi bağımlı"dır ya "tam bağımlı"dır; buna karar vermek lazım.

ELİF ESEN (İstanbul) - 2023 öncesinde öyleydi ama.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Burada en büyük sıkıntı oydu zaten. O yüzden Sağlık Bakanlığı bunu ikiye ayırdı; ya "kısmi bağımlı" ya "tam bağımlı" olur bir insan; "az bağımlı" diye bir tanım yok.

ELİF ESEN (İstanbul) - Sizce sorun çözülmüş mü oluyor böyle olunca, "2023 sonrası iyi bir yönetim şekli var." mı demek istiyorsunuz?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ben şöyle düşünüyorum: Şu anda "az bağımlı" ibaresinin kaldırılmasının doğru olduğunu düşünüyorum çünkü böyle "az bağımlı" diye bir tanım yok ama "kısmi bağımlı" "tam bağımlı" da hekimlerin karar vereceği bir konu, zaten hekimler buna sağlık kurulunda karar veriyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi bu, "tam bağımlı", "kısmi bağımlı" konusunu Sağlık Bakanlığı yetkilileri geldiğinde onlarla detaylıca konuşalım.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Ben de bir şey diyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Ben de farklı bir şey söyleyeyim. Mesela, bir genel cerrahsınız, parmaklarınız kesildi, bütün meslek hayatınız bitti; yürüyorsunuz, bütün işlerinizi yapıyorsunuz ama bizim sosyal güvenlik sisteminde mesleğe endeksli de bir planlama yok yani sıradan bir kişinin parmağı kesildiğinde belki hayatı altüst olmaz ama bir cerrahın bütün yaşamı biter. Bir kalp damar cerrahını düşünün, bir daha ameliyat yapamayacak, otuz sene verdiği emeklerin hiçbirini bir daha kullanamayacak. Sadece oransal bakarak... Tamam, belli şeyler için katılıyorum, "tam bağımlı"lık "kısmi bağımlı"lık bölümünde hocam belli oranda doğru söylüyor ama mağdur olanlar da var. Daha önce üçlü sistem içerisinde, yardım alabilen kişi bu sisteme geçtiği an düşmüş oluyor. Yani, birini yaparken diğerini bozuyoruz noktasında da olmamalıyız.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, aslolan da zaten varsa mağduriyetler onları gidermek. Sağlık Bakanlığı yetkilileri geldiğinde onlarla bu işi irdeleyelim.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Mesleki anlamda da emeklilikleri... Çünkü yurt dışında yapılan şeylerden biridir. Şimdi, ben kadın doğum uzmanıyım, parmaklarıma bir şey olsa geçmiş olsun, o mesleği yapma şansım yok ya da bir daktilograf düşünün, parmağı gitti ya da futbolcunun ayağı gibi düşünün.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Malulen emekli oluyorsunuz ama, o başka bir şey. Maluliyet oluyor, iş göremezlik var.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Ama yine, yıllarca sürünüyorsunuz, çok zor oluyor.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Bu başka...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Burhanettin Bey, buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Dün beni bir vatandaşımız aradı, daha evvel de bizim meclis üyemizdi; iki gözünü kaybetmiş durumda, düşmüş, hem kolunu kırmış hem bacağını kırmış; hastaneye gitmişler, hastane "Yüzde 100 engelli." demiş ancak "Evde bakımla ilgili hiçbir destek alamazsın." demişler.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - "Tam bağımlı" değil çünkü.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sağ tarafını kullanıyor, "tam bağımlı" sayılmıyor, lavaboya gidebiliyor, yemeğini yiyebiliyor; "kısmi bağımlı" sayılıyor.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Ama bunu işte net bir şekilde yaparlarsa biz de rahat ederiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunları Sağlık Bakanlığı geldiğinde konuşacağız, not alıyoruz.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Vatandaş ister istemez bizleri arıyor, "Devreye girin." diyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Puanlama ve kademeli... Yani evet ya da hayır çok zor bir şey, çok spesifik, bire bir örnekler geliyor, çok özel örnekler geliyor; en doğrusunun puanlama ve kademeli olması gerekiyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Ben de bir tıp doktoruyum, uzun yıllar Sağlık Bakanlığında bürokratik yaptım. ICF, aslında fonksiyonellik. Bunun burada Baltazar'la çatıştığı nokta, engelliliğin oranları ile fonksiyonellik arasında çatışmaların olması. Sağlık Bakanlığı son dönemlerde ICF konusuna da önem vermeye başladı. Örnek veriyorum, biraz önce sayın vekilimiz de söyledi, yüzde 90 engeli olan bir görme engelli "tam bağımlı" olmayabilir. Görme engellilerin genel itibarıyla "kısmi bağımlı" oldukları düşünülür. Ancak sosyal hayata katılım noktasında ve eğitim hayatında hiçbir şey öğrenememiş bir görme engellinin, örneğin, işte, Braille alfabesi kullanamayan, hiçbir şey yapamayan bir görme engelli için de aslında "tam bağımlı"ya yakın bir rapor da verilmesi gerekir.

Bence engellilik özelinde ya da oradaki hastalık özelinde uygulamamak lazım. Fonksiyonellik yani kişiye özel bir şey aslında. Yani bazı görme engelliler vardır hiç kimsenin desteği olmadan her işini halledebilir dolayısıyla ben kişiye özel de değerlendirme olması gerektiği kanaatindeyim o konuda, fonksiyonellik açısından.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Sayın Genel Müdürüm çok önemli bir noktaya temas ettiniz, aslında ben de aynı şeyi söylemek için söz almıştım. Bir de biraz önce örnek verdik, "engelli" sınıflandırmasına göre de "tam ya da kısmi bağımlı"yı da buna göre değerlendirmek lazım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Fonksiyonellik en önemli şey.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bütün engellileri aynı kategoride değerlendirip "Bu 'kısmi bağımlı', bu 'tam bağımlı' " demektense görme engelliler için "kısmi ve tam bağımlılık" nedir, işitme engelliler için nedir, ortopedik engelliler için nedir; bence bunu yapmak lazım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Haklısınız.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Devam edelim.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 1999 yılında engelli bireylerin hizmetlerden yararlanırken kullanmaları amacıyla engelli kimlik kartı uygulaması başlatılmıştır. 2002 yılına kadar toplam 50 bin kimlik kartı düzenlenmiş, bu sayı Haziran 2025 itibarıyla 1 milyon 990 bin 971'e ulaşmıştır. 18 Nisan 2025 tarihinde yürürlüğe giren bir yönergeyle yurt dışında Lahey Sözleşmesi'ne taraf üye ülkelerde yaşayan engelli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yaşadıkları ülkeden almış oldukları engelli kimlik kartlarının apostil onayından sonra ülkemizde de geçerli kabul edilerek kendilerine engelli kimlik kartı düzenlenmesi ve böylece, bu bireylerin ülkemizde engelli bireylere sağlanan hak ve hizmetlerden yararlanmaları sağlanmıştır. Bu kapsamda 2025 yılı Haziran ayı itibarıyla 2.252 engelli bireye ulaşılmıştır.

Engelli memur istihdamı: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda kamu kurum ve kuruluşlarının bu kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda yüzde 3 oranında engelli çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir. 2011 yılında mevzuatta değişikliğe gidilerek engelli memur alımına yönelik sınavlar Merkezî Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı hâline getirilmiştir. İlgili mevzuat uyarınca bu sınava engel oranı yüzde 40 ve üzeri olan engelli bireyler başvurabilmektedir Sınav engelli bireylerin engel durumlarına göre düzenlenen sorularla ve uyumlaştırılmış ortamlarda gerçekleştirilmektedir. EKPS's'de adayların ödemeleri gereken başvuru ücretinin çoğunluğu da Bakanlığımızca karşılanmaktadır. İki 2012 yılında olmak üzere günümüze değin 7 kez düzenlenen merkezî sınavla kamuda engelli memur istihdamında önemli bir yol katedilmesi sağlanmıştır. 2002 yılında 5.777 olan engelli memur sayısı 14 kat artış sağlanarak 2025 yılı itibarıyla, 2025 Haziran itibarıyla 80.700'e ulaşmıştır.

Buradaki memur çalıştırma kotası da yaklaşık 78 bin, yüzde 3'lük oran 78.700'e tekabül ediyor.

ELİF ESEN (İstanbul) - 80 bin kaç kişi dediniz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 80.700 kişi.

Ancak çok küçük oranlarda bazı belediyeler ve kuruluşlarda engelli oranı eksikliği var. Tabii, burada belki de spesifik olan kuruluşlar da var, onların çalıştırmaları da mümkün olmayabiliyor.

4857 sayılı İş Kanunu uyarınca 50 veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör iş yerlerinde yüzde 3 ve kamu iş yerlerinde yüzde 4 engelli işçi çalıştırma zorunluluğu bulunmaktadır. Özel sektörde engelli istihdamında doluluk oranı yüzde 86'dır. Engelli istihdam yükümlülüğünü yerine getirmeyen kamu ve özel sektör işverenleri için uygulanan ve İŞKUR bünyesinde fonda toplanan idari para cezaları engelli bireylerin mesleki eğitim ve istihdamını hedefleyen projeler için kullanılmaktadır. Burada İŞKUR'un da bu konuda engellilerle ilgili önemli bir sorumluluğu var. Eğer tensip buyursanız İŞKUR'un da bu konuda söyleyecekleri olduğunu düşünüyorum.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sayın Başkanım, burada bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii, buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Yani şöyle: Bunlar güzel rakamlar ama yine kendi faaliyet raporunuzun içinde bile engelli sayınız, sitenizde falan hiçbir yerde yayınlanmıyor. 2023 faaliyet raporunda insan kaynakları bölümünde baktım -tabii, yanlış da görmüş olabilirim- ben din görevlisi de dâhil bütün herkesin sınıflaması yazılmış ama hiç engelli oranı falan yazmıyor. Yani bu kadar hani engellilerle uğraşan bir birim olarak bunları yazmanızı öneririz, diğer bakanlıkların çoğu da bunu hiç belirtmiyor. Böylelikle bunları belirtirseniz bizim için çok daha sağlıklı olur diye düşünüyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz bunu belirtebiliriz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Çok önemli bu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yani hangi kuruluşların engelli çalıştırmadıkları, yeterli düzeyde engelli çalıştırmalarını ifade edebiliriz.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Yani bu yüzde 3 oranını söylüyoruz ama kendi bakanlıklarımız bunları uygulamıyor. Sizler de bunu sunun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bütün bakanlıklarımız bu oranların üstünde, belediyelerimiz var. Hatta 2025 yılı atamalarında 400 tane belediyeyi tek tek aradık.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Onlar da fark ediliyor bu arada.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kamuda kontenjanlar büyük oranda dolu.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Cevaplar ve siteler öyle değil.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Dolu, dolu efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaman açıklayalım bunları.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Açıklayın yani.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Açıklamada bir beis yok.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kamuda kontenjanlar büyük oranda dolu tabii.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Açıklayalım onları, bilinsin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Çok spesifik birkaç meslekte sorun var.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Yani diğer şeylerde falan...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sayın Başkanım, dediğim gibi, bu bir çerçeve ve bizim kendimizi...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bunları not alalım arkadaşlar, bunları not alalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz not alıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buna göre bu süreci yöneteceğiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam. Bu rakamları arz edebiliriz size.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Şimdi, şöyle bendeki veriler, lütfen yanlışsa siz düzeltin. Çok sayıda çünkü sosyal medyadan mesaj alıyorum, talep alıyorum ve bizim daha önceki araştırmalarımıza göre 2023 EKPS başvuru sayısı 50.623, yerleşen kişi sayısı 2.179. 2024 EKPS başvuru sayısı düşmüş; bakın, 50 binden 43 bine düşmüş, 43.130, yerleştirilen sayı hemen hemen aynı kalmış, düşme var bunda da 2.114 yani bir yılda kontenjanda burada düşme var. Siz 2025'te kamuda çalışan toplam engelli sayısını 80.700 kişi olarak belirttiniz.

Şimdi, bu başvuru ve yerleştirilen sayının makası çok açık. Yani 50 bin küsur kişi çalışmak isterken bunun yerleşen sayısı 2 binlerde kalmış ancak 2.100 gibi. Bununla ilgili -sayı yanlışsa lütfen siz beni düzeltin- nasıl bir geliştirmeyi düşünüyorsunuz?

Yine, bugün beni ziyaret eden EKPS'ye girmiş, 80 puan da almış bir öğretmen adayı 85'e kadar KPSS puanında inmiş ve 1.500 kişi açıkta kalmışlar, eylüle kadar öğretmen olarak yerleştirilmeyi bekliyorlar, çok hevesliler, hani bununla ilgili bir...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İhtiyaca göre alındıkları için yani o ihtiyaç yoksa onun için kadro açamıyorlar anladığım kadarıyla.

ELİF ESEN (İstanbul) - Yani bir yandan da Başkanım, bunlar tabii hayata tutunmaya çalışırlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mutlaka, mutlaka.

ELİF ESEN (İstanbul) - Rahatsızlıkları var, talepleri var; mümkün mü, kapasite artışı olacak mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sayın Vekilim, biz bu işin tabii sekreteryasını yapıyoruz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Belki bunu Millî Eğitime sormak lazım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bütün kuruluşların, kurumların, kamu kurumlarının engelli kadroları açmaları kendi uhdelerinde olan bir şey. Şimdi, yüzde 3 kota kamuda doldu. Biz de bunu dönem dönem konuşuyoruz, planlamalar yapıyoruz, "Yüzde 4'e çıkarabilir miyiz?" diye. Şimdi, bu tip konular çok hassas konulardır yani gündeme getirdiğinizde beklentiyi korkunç derecede artırabilirsiniz. Dolayısıyla arka plandaki çalışmalarımızda biz yüzde 4'e çıkartacağız...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu sizin cevap verebileceğiniz bir konu değil, biliyoruz bunu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Benim değil, evet, aynen öyle.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu çünkü Hazine ve Maliye Bakanlığı başta olmak üzere devletin diğer kurumlarının ortaklaşa alması gereken bir karar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Aynen öyle.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu diğer atamalar için de geçerli zaten.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ya, "Özel sektör yüzde 3, kamu yüzde 4" yazıyor ama...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Kamu işçisi...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O İş Kanunu'nun maddesi gereği. İş Kanunu'nda öyle bir madde var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aynı şey hükümlüler için de geçerli, hükümlü çalıştırma şeyi de var, onu İş Kanunu düzenliyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz sadece sekreteryasını yapabiliyoruz bunun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun, devam edin.

Biraz hızlanalım Sayın Genel Müdürüm.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Destekli istihdam modeli özel sektör iş birliğiyle pilot bir proje olarak 2014-2017 yılları arasında uygulanmıştır. İşe Katıl Hayata Atıl Projesi'yle 897 engelli bireyin sürdürülebilir istihdamı sağlanmıştır. Modelin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar İŞKUR tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda İŞKUR'da -yaklaşık 320 olması lazım- 320 iş koçu var ve engellilere bu konuda danışmanlık hizmeti vermektedir. İŞKUR tarafından daha iyi arz edilecektir bu konu.

Organize sanayi bölgeleri iş birliğinde bireylerin engel durumlarına uygun meslek edinmelerine yönelik de mesleki eğitimler başlatıyoruz. Şu anda bizim Sincan OSB'yle ilgili bir projemiz de var. Engellileri orada mesleki bir kurstan geçirerek oradaki firmalara ihtiyaç olan meslek dallarında eğitimleriyle işe kavuşturulmalarını planlıyoruz.

Korumalı istihdam: Açık iş gücü piyasasında istihdamı zor olan zihinsel veya ruhsal engelli bireylere istihdam oluşturmak amacıyla korumalı iş yerlerine devlet tarafından teknik ve mali yönden destek sağlanmaktadır. En az yüzde 40 oranında zihinsel veya ruhsal engeli olan en az 5 birey çalıştırılmak zorundadır. Engelli çalışanların ücretlerinin belli bir kısmı Hazineden karşılanmaktadır. İşverenlere sağlanan ücret desteği 2025 yılı ikinci altı ayında her engelli birey için aylık 6.454 lira 48 kuruştur. 2016-2024 yılları arasında toplam 5 milyon lira destek sağlanmıştır.

Korumalı iş yerlerinde çalışan zihinsel ve ruhsal engellilerin işsizlik sigortası, işveren payı primleri Hazineden karşılanmaktadır. Bu rakam 2025 yılı için 520 lira olarak uygulanmaktadır. Korumalı iş yerlerinde çalıştırılan engelli sigortalının prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı Hazine tarafından karşılanmaktadır. Bu miktar 2025 yılı için 5.396 lira 14 kuruştur. Ülkemizde 18 adet korumalı iş yerinde 133 engelli birey çalışmaktadır.

Bütünleşik Bakım Sistemi: Bakanlığımız ve Genel Müdürlüğümüz politikalarında engelli hizmetlerini evde, toplum içinde, ailesi yanında verilmesinin ana amaç olarak kurgulandığı bir sistemimiz var. Bu kapsamda da evde bakım yardımı vermekteyiz. Evde bakım yardımı çerçevesinde gündüzlü bakım hizmetlerimiz mevcut; ev tipi sosyal hizmet merkezlerimiz ve yatılı kurumsal hizmetlerimiz bulunmaktadır.

Evde bakım yardımı, günlük hayatın alışılmış tekrar eden gereklerini yerine getirmekte güçlük yaşayan engelli bireylere bakım veren aile üyesi yakınına 2006 yılından bu yana aylık nakdî yardım sağlanmaktadır. Engellilik Sağlık Kurulu raporuyla tam bağımlı, ağır engelli olduğu belirlenen engelli bireylerin yaşadığı hanelerde kişi başına düşen gelirin net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olması hâlinde ödenmektedir. 2025 yılı Temmuz ayı itibarıyla evde bakım aylığı kişi başı 11.702 lira 11 kuruş olarak ödenmektedir. 2025 yılı itibarıyla evde bakım yardımından her ay yaklaşık 550 bin kişi faydalanmaktadır.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Bu madde bizim dün de konuştuğumuz, bizim için en önemli maddelerinden biri. Yani hani böyle ailenin toplam gelirinin 2/3'ü muhabbetinden daha çok engellinin geliri anlamında dün konuştuğumuz konu. Bununla ilgili nasıl bakıyorsunuz? Yani bu maddeyi doğru buluyor musunuz gerçekten bir hekim olarak da? O açıdan onu sorup öyle devam edelim diye düşünüyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bu yönetmeliğimiz, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla müşterek bir yönetmektir.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Bireysel fikrini de merak ediyorum bu işte emek sarf eden biri olarak.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tabii, burada engellinin gelir düzeyinden öte, engelliye bakacak olan kişi olması durumu olduğu için hane gelirini hesaplamakta bir beis görmüyoruz ancak şunu söyleyebiliriz: Yani evdeki kişi sayısı arttıkça hesaplamadaki oranların düşmesi gerektiği kanaatindeyim. Örnek vereyim: 2 kişinin yaşadığı bir ev için 14.750 yaklaşık çarpı 2; 29.500 lira gibi bir rakam elde ediliyor. 3'üncü kişi geldiğinde

aslında evdeki asgari giderlerin daha da düştüğünü, ortalamanın düştüğünü düşünmekteyim. Dolayısıyla kademeli bir azalış söz konusu olması gerektiği kanaatindeyim; şahsi fikrimi söylüyorum, burada siz sorduğunuz için söylüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, devam edelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Gündüzlü bakım hizmetleri, engelli bireylerin sosyal hayata aktif katılmalarının desteklenmesi amacıyla tarımsal rehabilitasyon, iş uğraşı atölyeleri, müzik atölyesi, resim atölyesi çalışmaları, sportif faaliyetler, tiyatro, müzik, halk oyunları, drama, ebru ve buna benzer aktivitelerin yürütüldüğü merkezlerdir. Bu merkezlerde engelli bireyler ile ailelerine rehberlik ve danışmanlık hizmetleri de sunulmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi şunu soracağım ben: Bu bakım ve rehabilitasyon merkezleri engelli gruplarına göre mi yoksa hepsinin bir arada olduğu bir şekilde mi, nasıl oluyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yok, engel gruplarına göre ayrılmış. Yaş gruplarına göre de ayrılma var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nasıl bunun dağılımı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Birincisi, 0-12 yaş, 12-18 yaş ve 18 yaş üzeri diye üç farklı...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Engel grubuna göre...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Engel grubunda da bedensel, zihinsel ve ruhsal olarak üç ayrı grupta hizmet vermekteyiz. Şimdi, son dönemde spesifik olarak hani alzaymır...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Örneğin, görme engelliler için ayrı bir merkezimiz var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yok efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onu soruyorum ben yani o anlamda buna çalışmamız gerekecek.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şöyle görme engelliler için bizim ayrı 2 tane merkezimiz var ama bunlar bakım merkezi olmaktan öte daha çok kişilerin işte toplum içinde kendi öz bakımlarını yapabilecek...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela Down sendromlularla ilgili özel bir bakım merkezimiz var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yok efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun, devam edelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Otizm merkezlerimiz var yalnız, onu söyleyebilirim. 4 tane ihtisaslaşmış yatılı otizm merkezimiz var. Burada sadece otizmlili bireyler kalmakta.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ankara'da var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Ankara'da gündüzlü bakım merkezimiz var, Sincan'da.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela onu ziyaret edebiliriz, ona bir ziyaret programı yapabiliriz oraya. Ankara bizim önceliğimiz. Saray'daki yer değil mi bu?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Saray ayrı, Sincan ayrı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Saray'daki daha kapsamlı galiba, değil mi?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Saray'daki büyük bir kampüs.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu Ankara'dakileri diyoruz ki şöyle genel bir konuşalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Saray'ı da gezebiliriz efendim, Saray'da da bizim büyük bir kompleksimiz var. Yaklaşık 780 kişinin kaldığı, 78 tane evimizin...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onları gezeceğiz. Bir de bu özel sektöre ait olanlar, onları da gezmek lazım kısmen de olsa.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Mersin'de de biz yapmıştık, o da bu sayıya dâhil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Otizm merkezi mi?

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Evet.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Mersin de bu sayının içinde, gündüzlü merkezimiz var. 4 tane Sakarya'da, Kayseri'de, Aydın'da, Afyon'da bizim yatılı otizm merkezlerimiz var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunları biz yazılı da isteyeceğiz ama...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tabii efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Envanteri, size ait olanlar, belediyelere ait olanlar. Mesela, ben Etimesgut Belediyesinininkini dolaşmışım iki üç yıl önce; çok kapsamlı bir şey vardı orada. O ne aşamada? Örneğin, diğer anlamda özel sektöre ait olanlar; bunları bir Ankara özelinde alalım, ona göre ziyaret programımızı yapalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Dün istediklerinize ilgili bir bilgi notu iletilmişti efendim.

139 gündüzlü bakım merkezinde 2.076 engelli birey hizmet almaktadır.

ELİF ESEN (İstanbul) - Tüm engelliler için mi?

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Yani bedensel, zihinsel, ruhsal ve yaş aşamalarında alındığında toplamda 139 mu tüm Türkiye genelinde?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim.

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Mesela "0-12 yaş arası zihinsel ayrı" dediniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, yatılı kurumları ayrı.

Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Uygulama Projemiz... Otizm spektrum bozukluğu tanısı alan bireylerin ailelerine yönelik Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Uygulama Projesi 2023 yılı itibarıyla Antalya ve Afyonkarahisar'da pilot olarak uygulanmaya başlanmıştır. 2005-2025 yılı itibarıyla Aydın, Bartın, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Kayseri, Mersin, Rize, Samsun, Yozgat illerini de projeye dâhil ettik. Toplamda 18 ilde yürütülüyor. 18 ilde 36 il koordinatörümüz ve 741 proje danışmanımızla otizmlili ailelere bireysel danışman atıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Nasıl çalışıyor bu danışman sistemi; haftalık mı, aylık mı, günlük mü, nasıl?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim, burada mesela daha önceki 2 ilimizdeki şeylerden bahsederek on beş günde bir ziyaret ediyor arkadaşlarımız ancak iletişim numaraları olduğu için, bu konuda çocukların özellikle erken dönemde rehabilitasyonları, eğitimleri önem arz etmekte. Otizmlili ailelerin otizmlili bireyi kabullenme süreçleri biraz geç oluyor; geç olduğu için de bu eğitim ve rehabilitasyon kısmını geciktirebiliyorlar. Dolayısıyla, ne kadar erken eğitim o kadar başarı sağlıyoruz toplumsal hayata katılımı ve bağımsız yaşamıyla ilgili. Biz bu konularda çocuğun yaşıyla da ilgili olmak üzere eğitim ve rehabilitasyon kısmında ya da sağlıkla ilgili olan problemlerinde yol gösterici oluyoruz ailelere.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunu Sağlık Bakanlığı mı belirliyor, buradaki tanıyı onlar mı koyuyorlar?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Otizm tanısını onlar koyuyorlar tabii, tanısı alınmış olan kişilerle ilgileniliyor.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Millî Eğitim Bakanlığının rehabilitasyon merkezlerinde eğitim alıyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Özel eğitim kurumlarında yani değil mi?

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Millî eğitime bağlı yani.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Yani çok erken alamıyor tanıyı, bir yıl içinde kabaca konabiliyor, sekiz aya kadar çekildi gerçi bir parça ama daha erken tanı konamıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Demek ki orada bilinçlendirme çalışması yapmak lazım ailelerle.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Hayır, hayır fiziken de mümkün değil, çocuğun göz teması kurması gerekiyor tanı için, kuramıyorsa konuyor. 1-2 yaşına kadar tanı konduğunda eğer doğru bir rehabilitasyon alırsa -özellikle hafif gruplar için- okula başlama çağında çocuk yani 6 yaşında akranlarıyla okula gidebilecek hâle gelebiliyor ama onu yapamazsak, onu iskalarsak 1-1,5 yaşındaki o durumu eğitim de alamaz, rehabilite de edilemez, topluma entegre olmazsa artık 10-12 yaşından sonra aileyi çok daha büyük bir şey bekliyor ve toplumu, özette.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaman Sağlık Bakanlığının bu konudaki taramalarını artırması gerekiyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Aile hekimlerinin bu işi çok titizlikle yapması gerekiyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunu da not alalım o zaman.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bir başka projemiz daha var, ona da ben çok kıymet veriyorum.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Bu iller belirlenirken otizm sayısı fazla olan iller mi belirlendi, yoksa...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Otizmin heterojen bir yapısı yok, daha homojen bir dağılımda. Burada biz illeri belirlerken tabii, hani kendi personel sayımızın olduğu, güçlü olduğumuz, iyi olduğumu kurguladığımız illere öncelik verdik.

Evet, Ruhsal Engelli Bireyler İçin Sosyal İçerme Projesi: Dünya Sağlık Örgütü koordinatörlüğünde Bakanlığımız ve Sağlık Bakanlığı iş birliğinde yürütülen projeye Türkiye'de nitelikli toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinin sağlanması yoluyla ruhsal engelli bireylerin sosyal içermesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. 2024-26 yılları arasında sürdürülmesine karar verilen proje kapsamında ruhsal engelli bireylere yönelik Ulusal Toplum Temelli Bakım Hizmet Modeli oluşturularak personel kapasitesinin geliştirilmesine yönelik materyaller oluşturulmuş, eğitimler düzenlenmiştir. Modele yönelik pilot uygulama Ankara ilinde başlatıldı. Biraz önce de ifade edilen hangi engel gruplarına göre olması gerektiği hususunda bizim ruhsal engelli bireyler için Sağlık Bakanlığıyla beraber yapmış olduğumuz bir proje var, bundan sonraki yeni açılacaklar için de bir model olup politika geliştirmek için iyi bir yer olduğunu düşünüyorum.

Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi, gelişim geriliği riski taşıyan çocuklar, engelli çocuklar ve aileleri için mevcut erken müdahale hizmetlerini bütüncül bir anlayışla güçlendirmek üzere Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi'nin geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. UNICEF, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığıyla iş birliğinde yürütülen proje kapsamında ülkemiz koşullarına uygun Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi tasarlanmıştır. Sisteme yönelik, ilgili personele eğitimler verilmiş ve 2025 yılı Haziran ayı itibarıyla Ankara, Bursa ve Mersin illerinde pilot uygulama başlatılmıştır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, bu deprem konusunu atlamamak lazım. Bu depremden etkilenip...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bir sonrakinde geleceğim efendim, o projeler kısmında olduğu için atladım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şöyle, burada ben o zaman sorumu sorayım şimdiden: Bu depremten etkilenip ampute olan, engelli olan vatandaşlarımızla ilgili bir sayı var mı elimizde il il?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sağlık Bakanlığında bunla ilgili bir sayı var efendim, bizim elimizde yok ama biz ampute vatandaşlarımız için bir vakıfla...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani bu 6 Şubat depremi sonrası süreçten bahsediyorum. Onunla ilgili de bizim özel bir çerçeve çalışmamız gerekebilir, onu da not alalım o zaman.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şimdi, şöyle bir veri var elimizde: Bu konuda engelli kalıp hastanede ziyaret ettiğimiz yaklaşık 1.100 kişi var ve sosyal hizmet kapsamında psikolojik destek verdiğimiz 1.100 kişi var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, bunun tam rakamını alırsak...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Alalım efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağlık Bakanlığıyla da ayrıca konuşuruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sağlık Bakanlığında da bunun ampute olan kısmı mutlaka...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, hastanede kalmayıp...

ELİF ESEN (İstanbul) - Aileleriyle hayatına devam eden, ampute olup bu malzemelere erişebilen, erişemeyen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Deprem nedeniyle olanların sayıları vardır AFAD'da.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Var efendim.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Vardır tabii, vardır bir sayı.

ELİF ESEN (İstanbul) - Şöyle ama: "Hastanede olan 1.100 kişi." diyor Sayın Başkan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Hastanedeyken bizim başlayıp daha sonra da psikososyal destek sağladığımız.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ben toplam sayıyı merak ediyorum.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Sağlık Bakanlığından alınması gerekiyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Vardır öyle bir veri, AFAD'da da vardır, Sağlık Bakanlığında da vardır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağlık Bakanlığına soracağız onu.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Antep'te bir yer yapıldı herhâlde değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Mesleki rehabilitasyon merkezleri... Yani şöyle: İşlerini kaybeden kişilerin tekrar kendi işine ya da kendi durumuna uygun tekrar mesleki bir rehabilitasyon kazandırmak amacıyla mesleki rehabilitasyon merkezlerimiz var Antep'te, bir tane de Hatay'da var şu anda. Orada protez kol da yapılıp...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Antep'teki belediyenin değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, evet.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Bu bir vakıf gibi kuruldu herhâlde, belediyenin kendi şeyinde değil de bir fon...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, bizim de desteklediğimiz bir merkez orası.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Destek yani ortak bir şey o.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz zaten dediğimiz gibi odak kurumumuz, bu konularda destek sağlıyoruz. Fatma Hanım'ın o konuda hassasiyeti çok fazla.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Serkan Bayram aldı, onun uluslararası fonunu, Antep'teki kurulan vakfın fonunu, Büyükşehir Belediyesi de paydaş oldu. Şimdi o vakıf aracılığıyla hem depremzede hem de ihtiyacı olan ortez protezi ücretsiz olarak karşılıyorlar, öyle bir şeyi var oranın.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, devam edelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi... Bu kapsamda, kırk iki aya kadar bebeklerde gelişim geriliği olması durumunda bir bireysel danışman atayıp ihtiyaçları çerçevesinde Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığıyla beraber koordineli yürüttüğümüz bir çalışma. Eğer rehabilitasyona ya da eğitim ihtiyacı varsa erken müdahaleyle bunu yapmak istiyoruz. Bu kapsamda da Sağlık Bakanlığı, aile hekimlerince on sekiz aylıktan itibaren çocuklara bu tip bir gelişim taraması zaten yapılıyor ama otizmle ilgili de özel bir, spesifik bir tarama şeyi koydular şu anda, on sekiz aylıktan itibaren aile hekimleri tarama yapıyor. Ben bunu çok kıymetli buluyorum, engeli çok erken safhada tespit ettiğimizde gerçekten tam bağımsız bir şekilde hayatlarını idame edecek bir durumun söz konusu olduğuna inanıyorum.

Ev tipi sosyal hizmet modeli olan Umut Evleri'nde en çok 6 engelli birey ev ortamında ve meslek personeli gözetiminde yatılı bakım hizmeti almaktadır. 145 Umut Evi'nde 595 engelli birey hizmet almaktadır. Burada topluma adapte etmeye çalıştığımız, adapte olan, hatta içlerinde KPSS'yle memur dahi olan engelli bireylerimiz mevcut. Bu evlerimizde bir bakım sorumlusu...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunlar sürekli mi kalıyorlar?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Sürekli kalıyorlar efendim. Bu ev tipi, bir apartman dairesi de olabilir burası.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - 3 vardiya değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim, 3 vardiya personelimiz var yanlarında, yemeklerini kendileri yapıyorlar ama bizim kontrolümüz çerçevesinde kalıyorlar.

Yatılı bakım ihtiyacı devam eden engelli bireye Bakanlığa bağlı ve özel sektöre ait bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde yatılı bakım hizmeti verilmektedir. Bakanlığa bağlı 105 engelli bakım ve rehabilitasyon merkezinde 6.797 engelli bireye ücretsiz bakım hizmeti verilmektedir.

Geçici ve misafir hizmetleri... Ailesi yanında yaşamını sürdüren engelli bireylerin ailelerinin çeşitli nedenlerle geçici olarak bakım veremeyecek durumda olması hâlinde engelli bireylere ücretsiz sunulan hizmet modelidir. Bir engelli birey bir yıl içinde otuz güne kadar yatılı hizmet veren bakım merkezlerimizden bakım hizmeti alabilmektedir. 2025 yılı Mayıs ayı itibarıyla geçici ve misafir bakım hizmetinden faydalanan 257 engelli birey bulunmaktadır.

Özel yatılı bakım hizmetleri... Özel sektöre ait 324 engelli bakım merkezinde 30.934 engelli bireye yatılı bakım hizmeti verilmektedir. Özel engelli bakım merkezlerinden hizmet alan engelli bireylerin bakım ücretleri Bakanlığımızca karşılanmaktadır. Bu kapsamda, özel engelli bakım merkezlerinden hizmet alanların yaklaşık yüzde 97'sinin bakım ücreti Bakanlığımızca karşılanmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onun üst limiti nedir? Ücretin tamamı mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Ücreti biz belirliyoruz efendim, şu anda 44 bin lira artı KDV ödüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aylık olarak biz ödüyoruz devlet olarak.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - "İki asgari ücreti geçemez." diye de bir şeyimiz var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani bir tabanı yok onun?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Herkese aynı ödüyoruz efendim, tam bağımlı olması koşuluyla ve belirli bir gelir düzeyi de arıyoruz tabii. Özelde arıyoruz, resmide böyle bir arayışımız yok.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu çünkü çok önemli bir hizmet. Özellikle ailelerin çocuk yaştaki, genç yaştaki bireyleri bırakıp ayrı bir program yapma lüksü yok. Bununla ilgili çok büyük ihtiyaç var ama bu karşılanıyorsa çok güzel.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet efendim, şu anda bütün merkezlerimizde uygun yerler mevcut.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bununla ilgili başvurularda yoğunluk var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim şöyle: Şu anda sırada bekleyen kimsemiz yok yani başvuran, şartları uyan herkesi kabul ediyoruz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Başkanım, ancak az önce bahsettiğim konu bu noktada çok fazla etkilendi. Özel bakım merkezlerinde destek alan tam ve kısmi bağımlı ayrımıyla ayrıışan kişilerin büyük bir kısmı o 2023 sonrası sistemden düştüğü için aslında konuşmamın bir kısmında da Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesinde iyi bir eksilme oldu diye bahsetmiştim. İşte, o düşen kişiler eksilince sayı da azalıyor yani bir eleme var ama o olumlu anlamda yansımıyor tabii topluma.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, o tanımlamaları konuşacağız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 2023 yılı ile bugüne ait ya da 2022'ye ait herhangi dramatik bir düşüşümüz söz konusu değil, her yıl düzenli bir şekilde de artıyor aslında. İsterseniz bu verilere ulaşarak söyleyeyim size.

ELİF ESEN (İstanbul) - Biz size bununla ilgili soru önergeleri verdik aslında. Bir kısmı iyi yanıtlandı ama bir kısmı epey eksik mesela burada yeterli bilgi gelmedi.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onları bir sonraki toplantıya siz hazırlarsınız Genel Müdürüm.

Devam edelim çünkü bizim bir sunumumuz daha var biraz sonra.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam efendim, olur.

Görme engelliler rehabilitasyon merkezi... 15 yaş ve üzeri görme engelli bireylere dönemler hâlinde, altı ay süreyle rehabilitasyon hizmeti verilmektedir. Verilen rehabilitasyon hizmetiyle görme engelli bireylerin toplum içinde bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmeleri hedeflenmektedir. Ankara'da ve İstanbul'da, 2 tane merkezimiz bulunmakta; biri Yenimahalle'de, bir tanesi de İstanbul Sarıyer'de Görme Engeli Merkezi var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela kaç kişi bu hizmetten istifade etmiş, buna bakalım bir sonraki toplantıda olur mu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam, olur efendim.

Biz burada aynı zamanda hem öz bakım ya da Braille alfabesi, "call center" eğitimleri gibi birçok eğitim verip...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Peki, neden 15 yaş?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - 15 yaş kriterinin sebebi var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 15 yaş kriterinin sebebi, 15 yaşa kadar normal millî eğitim okullarında okuduğundan dolayı orayı... Oradan bir şekilde kaçabilecek olan kişilere hizmet etmek için yaptık bunu efendim. Sekiz yıllık eğitim şartı var ya, o yüzden mecburen.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Zaten biraz sonra Özel Eğitim Genel Müdürü de gelecek, onlarla da konuşuruz bunu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Bakım kalite, hizmet standartlarımız... 289 standart ve bunlara bağlı 718 değerlendirme ölçütü belirlendi. 2020 yılında Engelli ve Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Kalite Standartları Uygulama Rehberi yayınlandı. Personele yönelik eğitimler de 2020 yılında başlatıldı.

2021 yılında 610 bakım kuruluşu değerlendirildi. 55 kuruluş iyileştirme programına alınarak iyileştirme çalışmaları yapıldı. 2022 yılında Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi hazırlanarak yayımlandı. Bu doğrultuda kalite puanı 70'in altında olan özel bakım merkezleri sayısı son iki yılda 71'den 8'e düştü. 70 puanın altında sadece 8 tane kuruluşumuz var. İnşallah onların da 70'in üzerine çıkması için danışmanlık ve denetim hizmetlerimiz olacak.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Özel hizmet veren özel sektöre ait bakımevlerine de puan veriyor muyuz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet veriyoruz efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aynı kıstaslar mı geçerli onlar için?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tabii efendim, aynı kıstaslar ve mesela 50 puanın altında aldığınız zaman da o teşvikleri vermiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz aslında devlet olarak bunu yapalım ama bununla ilgili, özel sektörü teşvik etmemiz lazım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz bu teşviki yaptık efendim, şöyle, eski ve erişilebilir olmayan kuruluşların da ilgili yeni düzende, yeni yönetmelikte hareket etmelerini istemiştik ancak Danıştay kazanılmış hak olduğunu varsayarak o binalarda revizyon hizmetini yapamayacağımızı ifade etti yani bir yaptırım yapamayacağımızı ifade etti. Biz de, bunun üzerine, daha sonra teşvik sistemi başladığında erişilebilir bir teşvik hâline getirdik. Dolayısıyla...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çözdünüz yani, onu baypas ettiniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet. 324 kuruluşun 322 tanesi -olması lazım- şu anda erişilebilir durumdadır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ankara'da kaç adet özel sektör kuruluşu var bu konuda hizmet veren?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 7 tane efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - 7 tane mi? Hâlbuki, daha fazla olması lazım. Ankara'da neticede ilçe sayısı fazla. Daha fazla olması lazım değil mi? Kesin daha fazladır. Çankaya'da bile daha fazladır. Özeli diyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - İzmir'de 17 tane var, evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İzmir'de de fazla vardır, özel sektörü diyorum.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Ankara'da nasıl 7 oluyor, daha fazla sanki ben düşünüyorum da.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şu anda 2 tanesi yeni açılacak galiba.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz valilikten istedik Komisyon olarak o rakamı. Geldi mi o?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Başkanım, 7 tane var, 2 tane de inşaat hâlinde olan kuruluşumuz var yani özel sektör kuruluşu var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İlginç.

Peki, bunun içine özel hizmet veren fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri de dâhil mi? Değildir.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Değil efendim. Bunlar sadece bakım hizmeti sağlıyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Onlar da bence bu anlamda bakım hizmeti veriyorlar. O da tedavi hizmeti veriyor. Bunların aslında hepsini bilmemiz lazım.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Bir de MİA var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Vakıf değil mi? Biliyorum onu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - MİA yapıyor bunu ama MİA çok spesifik bir yer yani.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Sayın Bakanım, burada bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, buyurun.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bu özel bakım evlerinin denetimini siz yapıyorsunuz değil mi? Bunun için bir şeyiniz var mı? Mesela, bir yılda kaç defa denetleme oluyor? Şikâyet üzerine mi denetleme oluyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 2016 yılında çıkan yönetmeliğe göre yılda 2 defa denetlenmesi gerekiyor ancak biz bunun çok çok üstündeyiz şu anda hem şu anda... Örneğin bu hafta 10 tane ilimizde çapraz denetimlerle il dışındaki personelle denetimler sağlıyoruz.

Onun dışında, yani son iki ayda 324 tane kuruluşun tamamı ziyaret edilmiştir, kalite puanı verilmesi hususunda ziyaretleri yapıldı ve kalite puanları verildi. Sadece BHKS kapsamında yılda 2 defa zaten ziyaret ediliyor ama il içinde de defaatle bunlar yapılıyor. İl ortalaması 9-10'a çıkıyor diye düşünüyorum, bir kuruluşun ziyaret edilmesi.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Denetleme konusu gerçekten çok önemli çünkü bunu niye söylüyorum? Raporu alıyorlar ve raporu alırken de ben buna çoğu zaman da tanıklık ettim, özel sektördeki kişi engelliye buluyor ve getiriyor kendisi raporunu aldırıyor ve hizmet konusunda da işte vatandaşla anlaşıyorlar, parayı bölüşüyorlar, yarısını o alıyor yarısını o alıyor ve dolayısıyla çocuk ya da hasta bu işten hizmet alamıyor. Bu bizim gerçeğimiz. O yüzden, ben denetlemenin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, şimdi, bu, bizim kuracağımız portal ciddi bir portal olacak. Komisyonun vesilesiyle bunu Meclisimizin çatısı altında kuracağız. Burada bu anlamda var olan neyse hem yanlış uygulamaları

hem istismarları, mekanizmada istismar edilen konuları mutlaka vatandaş bize bildirecektir. Burada da bir denetim mekanizması misyonunu inşallah ifa edeceğiz.

Evet, hızlıca bitirelim Sayın Genel Müdürüm.

Devam edeceğiz daha, bu bir başlangıç, bunun devamı gelecek bu konuştuğumuz çerçevesinde.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Kalite puanımızı da 70'e çıkarıyoruz, 70'in altındaki teşvikleri de kapatıyoruz. Zaten bu...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bu kalite puanının kıstaslarını da bize gönderirseniz, onu da bir inceleyelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - 718 tane ölçütümüz var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte ona neler eklenebilir, üyelerimiz kafa yorar, hep birlikte tartışırız gerekirse. O da bence çok kıymetli bir şey. Yeni kıstaslar neler olabilir? Yani bunlar çok önemli bence.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Engellilik alanındaki geleneksel yaklaşımın toplum içindeki etkilerinin devam etmesi sorunlarımızdan bir tanesi. Bu konuyu da biz hakikaten yakından takip ediyoruz. Geçenlerde belki medyadan duymuşsunuzdur, Down sendromlu bir çocuğun oyun sahasına alınmaması sebebiyle Türkiye'de ilk defa sorumlu müdüre ayrımcılıktan dolayı hapis cezası verildi ve biz de bu davanın bir müdahiliydik, sonuna kadar da devam ettik. Bu, bizim için aslında önemli bir gösterge. Toplum için de geleneksel yaklaşımın etkilerinin kırılması açısından da anlamlı buluyorum ben bunu.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bu "geleneksel yaklaşım" ifadesi bence çok doğru bir ifade değil bununla ilgili.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Kibar bir şey koymak istedik efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - "Bilinçsizlik." destek daha mantıklı olur belki ama şimdi bizim aslında - dün konuştuk tabii, siz yoktunuz- bu, toplumsal bilinci güçlendirme noktasında adımlar atmamız lazım. Buna Bakanlığımızdan da katkılar bekleyeceğiz, sizin Genel Müdürlüğünüzün bu anlamda mutlaka katkı vermesi lazım. Bilinç olmadığı müddetçe ne yaparsak yapalım yarım kalacak. Bu bilincin güçlendirilmesi, işte o sizin ifadenizle geleneksel bakış açısının değiştirilmesi noktasında bu ailede başlayacak, okulda devam edecek, iş hayatında, her nerede hayat varsa orada bunun güçlendirilmesi lazım, bununla ilgili somut politikalar üretmemiz lazım, hep birlikte.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim yani tensip buyurursanız, yüce Meclisimiz de tensip buyursa, tabii, irade beyan edemeyen, özellikle belirli bir engel düzeyinin üstündekilere yapılan şiddetin de cezalarının artırılması hususunda bir kanun teklifinin olmasını çok isteriz biz kendi açımızdan. Engellilere yapılanları çünkü dönem dönem görüyoruz sahada, dolayısıyla artırılması bizim de gönlümüzden geçen bir olay.

Tüm politika alanlarında engellinin yeterince gözetilmemesi, iş birliği ve koordinasyon eksikliği, engellilik bazında ayrıştırılmış, güncel ve karşılaştırılabilir veri sorunumuz mevcut.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi bakın, şu çok önemli bir konu: "İş birliği ve koordinasyon eksikliği." Bence bununla ilgili sizin bize somut bir bilgilendirme yapmanız lazım. Bizim bunu çözmemiz lazım mesela. Nerede bir iş birliği ihtiyacı varsa, nerede bir koordinasyon eksikliği varsa bunları bileceğiz. Bunları, tabii, biz alana çıktıkça, dinledikçe de belki daha çok öğreneceğiz ama bunlarla ilgili siz çok daha fazla bilgi sahibisiniz.

Ve veri sorununu, tabii, en başında konuştuk, veri konusunu da bir şekilde yoluna koymamız lazım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yani burada belki Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'yla da...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani bence onun bir suçu yok burada.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yani ona dayanarak bürokratlar biraz daha böyle konservatif davranabiliyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, o da kişilerin bakış açısından kaynaklı bir sorun, onu da aşmamız lazım, veri önemli. Bir de sizden bu tanımla ilgili... Engelli tanımı, engelli gurupları sadece Sağlık Bakanlığının işi değil bence. Bu konuda sizden somut, net, bu konuda hiçbir bilgisi olmayan kişiyi aydınlatabilecek bir bilgilendirme bekliyoruz engel guruplarıyla ilgili özellikle.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İlave etmek isteyen var mı?

Emre Bey, buyurun.

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Sayın Bakanım, Genel Müdürümüze çok teşekkür ediyorum bu verdikleri bilgiler için. Gerçekten engellilerle alakalı çok somut, geçtiğimiz yıllarla bugünü karşılaştırdığımızda daha iyiye giden bir düzen var ama biz araştırma komisyonu olarak... Ben özellikle sunumu takip ettiğimde, bir fizyoterapist olarak da Komisyon üyesi olarak da bazı verilerde... Mesela umutevlerinde 595 engelli birey var. Buraya ne kadar, kaç kişi başvurdu, kaçına biz bu cevabı veriyoruz? Engelli rehabilitasyon merkezlerinde 6.797 kişi şu an var ama ne kadar daha ihtiyacımız var? Yani araştırma komisyonu olarak... İşte, biraz önce sayın vekilimin söylediği EKPS's'ye yüzde kaç oranında cevap verebiliyoruz? Mesela huzurevlerinde şu an randevu... Daha doğrusu uzun vadede ne kadar sürede dönüşler alabiliyoruz? Biraz bunlarla alakalı, araştırma komisyonu olarak, somut bilgilerimiz bir sonraki toplantıda olursa sahaya çıktığımızda hem bunların iyileştirilmesi noktasında çalışma yapmak hem de siyaseten cevap vermek için daha değerli olacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Komisyon üyelerimiz bunla ilgili bize bildirirlerse sorularını somut olarak biz de Bakanlığa bildirelim. Bunu daha hızlı bir şekilde tüm vekillere soralım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Umuteviyle ilgili... Kişilerin başvurusu değil, bizim sosyal inceleme raporu çerçevesinde uygun gördüklerimizi umutevine yerleştiriyoruz yani oradaki modeli tamamen...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sosyal incelemeyi yerelde mi yapıyorsunuz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tabii efendim...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bakanlık mı yapıyor sadece?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Oradaki destek uzmanlarımız yapıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Başka kurumlar var mı işin içinde Sağlık Bakanlığı gibi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yok efendim, yok.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, buyurun Hocam.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Başkanım, değerli bürokratlar ve değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben bütün sunumu dinleyip öyle sormayı tercih ettim açıkçası. Birkaç başlıkta soracağım. İlki yine, dün gündeme getirmiştik, veriyle ilgili sorun burada çok net bir şekilde karşımıza çıkıyor. Bir kere sayıyı bilmezsek, ölçemezsek hiçbir şeyi yapamayacağımız, hedefleri düzgün koyamayacağımız besbelli. Şimdi, 2011 yılının yüzde 6,9 oranını hâlâ kullandığınızı görüyorum artı ulusal veri sistemindeki başvuruları değerlendiren sistemde 4,5 milyonluk bir engelli sayısı görüyorum. Bakın, bunun ne kadar sıkıntılı bir şey olduğunu şuradan söyleyeyim: Ben bütçe çalışmasında Aile Bakanlığının bütçe sunumunu yaparken aralık ayında, ulusal veri sisteminde 2,5 milyon engelli gözüktüyordu. Şimdi, geldiğimiz noktada temmuz ayındayız, yedi ayda 2 milyon engelli artmış olması olabilir, başvuru sayısı değerlendiriyor. Buradan yola çıkarsak tamamen yanlış bir sonuca varırız. Dolayısıyla, bizim gerçekten alt kırılımlarıyla çok detaylı bir çalışma yapmamız gerekiyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yedi ayda öyle bir değişiklik olmaz ama.

AYLİN YAMAN (Ankara) - İşte, bizim aldığımız veri ve bütçe sunumunu öyle yaptık, o zaman 2,5 milyonu, Mahinur Hanım vardı, Sayın Bakan vardı sunumda da, orada da konuştuk ve gerçekten ulusal veri sisteminde o zaman 2,5 milyonu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şimdi, 2019 yılı öncesi dijital olmayan raporların sisteme girilmesiyle ilgili Sağlık Bakanlığı bir çalışma yaptı o zaman. O dönemde bu, tamamen Sağlık Bakanlığının altyapısını kullandığımız bir sistemden çektiğimiz veriydi.

AYLİN YAMAN (Ankara) - İşte, sıkıntı o yüzden diyorum yani...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz de bunu kastettik zaten veri sorunuz var diye.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yedi ayda 2 milyon eklenmesi mümkün değil; eskiler eklenmiş olabilir, başvuru artmış olabilir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Dijitale geçtiler 2019 sonrasında, dolayısıyla daha önce manuel olan raporları sürekli sisteme aktardık.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Şunu vurgulamak için söylüyorum: Veri gerçekten her şeyimiz yani bu, yüzde 6,9'la... Başvuru sayısı, değerlendirme; ikisi birbirinden çok farklı şeyler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Haklısınız.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Alt kırılımlarıyla değerlendirmemiz gerekiyor. İlki oydu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet.

AYLİN YAMAN (Ankara) - İkinci soru: Siz Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürsünüz, değil mi? Aile Bakanlığındaki teşkilat şemasında Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü diye başlıyor, altta mı ayrılıyor yaşlı ve engelli, yoksa hiç ayrılmadan mı gidiyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, ayrılıyor, ikiye ayrılıyor: Engelli Politikaları Dairemiz; yine, Engelli Bakım Merkezleri özel ve resmî...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Bunu şunun için soruyorum: Aslında baştan bir ayırımın da iyi olabileceği çünkü dünya örneklerinde de var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yaşlılık ile engelliliği aynı potaya koyduğunuz zaman yaşlı politikaları ve engelli politikaları biraz farklı oluyor çünkü hakikaten bakış açılarının farklı olması gerekiyor. Öncelikle engelliliğin tipine göre farklı bir politika, bir de yaşlılığın geneline göre farklı bir politika. Siz de hekim olduğunuz için ne demek istediğimi daha iyi anladığınızı düşünüyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Anlıyorum, evet, doğru.

AYLİN YAMAN (Ankara) - O yüzden, hani bu konuda bir çalışmanız var mı? Aşağıda ayrılrsa bile aslında bu politikaların gerçekten çok farklı gözlemlerle bakılması çok önemli.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tabii, o Genel Müdürü aşar biraz, o daha makro bir çalışma gerektiriyor ama.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama bunu ben Mahinur Hanım'a da iletmıştim. Bu, gerçekten yaşlanan bir... Evet, özellikle çünkü hepiniz biliyorsunuz, nüfus yaşılanıyor yani bizim farklı bir bakış açısını, işte "ageism" bu, yaş ayrımcılığı şiddetle tırmanıyor, bizim bunlara çözüm üretiyor olmamız lazım. Böyle bir yaş ayrımcılığı dünyada konuşurken ikisini farklı potada değerlendirip farklı şeyler yapmamız gerekiyor. Bu bakış açısını ben sunmak istedim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Ayrı temel alanlar...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, ikisi farklı temel alanlar.

Üçüncüsü: Biz çoğunlukla engellilik ile maluliyeti, bu iki kavramı karıştırıyoruz. Ben buradaki tartışmalardan da onu gördüm. Fakat Sağlık Bakanlığı ve Aile Bakanlığı uygulamaları da karıştırıyor aslında insanları.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Belki rakamlar da o yüzden karmaşık gelebiliyor.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, o yüzden yani siz dediniz ya Sayın Bakanım: Engelliliğin tanımını yapmamız gerekiyor. Engellilik nedir, maluliyet nedir; onun tanımının yapılarak başlanması gerekiyor. Engellilik dediğimizde her türlü engelin aslında toplamını anlıyoruz ama maluliyet dediğimizde bakış açısı, o hepsini dizdiğimizdeki en yüksek bizim çalışma gücünü etkileyecek engellilik aslında maluliyet oluyor. O yüzden aslında bence Aile Bakanlığının bir görevi de bu kavram kargaşasını ortadan kaldırmak. Bence çok önemli bir konu çünkü herkes dönem dönem bu itirazları yapabiliyor.

Bir diğer konu ÇÖZGER. ÇÖZGER raporlarında maalesef sürekli alınması gereken raporlar için ÇÖZGER isteniyor olmasında sıkıntı var. Tek bir örnek vereceğim: Tip 1 diyabet. Eğer çocuğunuzda Tip 1 diyabet varsa bu değişmiyor maalesef. Durup durup bu çocuklara rapor aldırarak çok büyük bir eziyet. Sağlık sisteminde yaşadığımız sorunları biliyorsunuz. Tip 1 diyabetli bir çocuk pediatrik endokrin ihtiyacı duyar. Zaten bizim yan dallarımız pediatride çok sıkıntılı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Raporu Sağlık Bakanlığı mı istiyor, Aile Bakanlığı mı?

AYLİN YAMAN (Ankara) - Hayır, Sağlık Bakanlığı istiyor ama ÇÖZGER raporunda süreli ama Tip 1 diyabetseniz böyle bir sürü hastalık var. Ben hani...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Ama Eğitim Bakanlığı eğitim için istiyor.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama işte istenmemesi yani Tip 1 diyabet değişmez. Değişen hastalıklar için kabul ediyorum ama değişmeyen çok fazla hastalık grubu var. Bunların listelenip artık insanlara bu eziyeti yaptıрма... Ben, şimdi...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ama hocam bakın, çok özür diliyorum, sözünüzü kestim.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Estağfurullah.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Şimdi, Tip 1 diyabet ama fonksiyon kaybına yol açmamış, görmeyi, böbreği vesaire etkilememiş ve bu daha sonra etkilediği zaman o yüzden zaten süreli veriyorlar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, doğru.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Olsun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Ben bir şey söyleyebilir miyim orada?

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yani süreli veya sürekli olması ona göre veriliyor. Şimdi, Tip 1 diyabet...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama orada fonksiyon kaybı önemli değil.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Olur mu? Zaten fonksiyona göre veriliyor Tip 1 diyabette.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama şimdi, bakın, Tip 1 diyabetlilerin ÇÖZGER...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Retinopati yaptı mı?

AYLİN YAMAN (Ankara) - O, ayrı bir şey. Retinopati yaptıktan sonraki şey bakın, gene maluliyetle karışıyor bu iş, retinopati yaptıktan sonraki iş.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Zaten o zaman sürekli diyor.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Engellilik ile maluliyetin ayrımını söylüyor.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Siz eğer Tip 1 diyabetiniz varsa hiçbir zaman sizin o oranınız değişmeyecek.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bakın, ama Tip 1 diyabet...

KEMAL ÇELİK (Antalya) - ÇÖZGER farklı bir şey.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, ÇÖZGER farklı bir şey.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yok, şunu söyleyeceğim ben: Tip 1 diyabetseniz ve fonksiyonunuzu bozmamışsa, nefropati yapmamışsa, retinopati yapmamışsa, bu gibi komplikasyonlara yol açmamışsa bu sürekli değildir ama bunlar...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Hayır ama Tip 1 değişmez ki.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - O zaman başta o tanıyı koyamaz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Hayır, insülin kullanıyor bu çocuk.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Zaten o yüzden şu an böyle, farklılıkları olduğu için.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, o yüzden rapor. İşte, bakın, böyle hastalık grubu var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hekimler raporu biraz zor verirler.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Bu, dünyada da var olan bir şey yani bu, benim keşfettiğim bir şey değil, dünyada da sürekli raporu olan...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şöyle: İsterseniz Sağlık Bakanlığıyla tartışalım bunu.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet, işte yani şuna geleceğim Sayın Bakanım: Dediniz ya, "İş birliği çok önemli." diye.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Kesinlikle.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Bakanlıklar arası iş birliği çok önemli.

Şimdi, bir konuya daha geleceğim bu iş birliğiyle ilgili. Benim bir kanun teklifim de olmuştu, Genel Kurula da indirdik bu kanun teklifini. Yaşlı bakım merkezlerinin Sağlık Bakanlığına devriyle ilgili bir kanun teklifim oldu, hâlâ bunu savunuyorum. Aslında engelli bakım merkezlerinin de Sağlık Bakanlığına devrini, neden bunu savunuyorum? Yıllarca bir yaşlı bakım merkezi işletmesinde de aktif olarak yer aldım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tartışalım bunları da Komisyonunda memnuniyetle, öneririz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Bu çok önemli ve Sağlık Bakanlığı yetkilileri de bunu kabul ediyorlar. Neden? Şimdi, yaşlı bakım merkezinin denetimine Aile Bakanlığı gittiği zaman kapı ölçülerine bakılıyor. İşte, aktif eğitime katılım yani doğal olarak ona

bakıyor. Oysa bizim yaşlı bakımında yara bakımı nasıl yapılıyor, hasta düşmesi var mı? Bir beslenme skalasına bakılması gerekiyor. Biliyorsunuz, yaşlı bakım merkezlerinde yatanların yüzde 80'inin zaten bir hastalığı var. Biz çoğunlukla aile içinde bakımı destekleyen bir gelenekten geliyoruz ve bunu da destekliyoruz ev içi bakımı ama ne zaman yaşlılarımızı oraya bırakıyorlar? Artık sağlık sorunu baş edilemez duruma gelince bir yaşlı bakım merkezine ama burada denetimler çok ciddi olarak aksıyor Sayın Bakanım yani bizim aynı şekilde engelli bakımında da ve yaşlı bakımında da bu merkezlerin Sağlık Bakanlığına devrini tartışıyor olmamız lazım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mutlaka tartışalım ama Sağlık Bakanlığına devrolunca işin kriterleri de büyüyecek.

AYLİN YAMAN (Ankara) - İşte büyüsün.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Dolayısıyla, burada bakım merkezlerinin sayısı da ona göre değişecektir mutlaka.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Tabii, tabii ama büyüsün yani çünkü nüfusumuz yaşılanıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağlık Bakanlığının hassasiyetleri çok farklı şimdi. Az önce hocamızın işte raporla ilgili ısrarı işi zorlaştırabilir.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yani burada biri oydu. Ruhsat sorunlarımız, evet, orada da var.

Diğeri, hedefler; onunla bitireceğim.

Şimdi, veriyi iyi kullanmayınca, veri mantığı olmayınca bütçeleme de iyi olmuyor maalesef, hedeflerimiz de doğru olmuyor. Şimdi, size örnek vermek istiyorum. 2024 sonunda, işte 2025 için yapılan bütçede konulan hedeflerden örnekler vermek istiyorum Aile Bakanlığından. 2 ana başlıkta, engelliler için olan, her şey farklı ama sadece engelliler için 2 ana başlıkta hedefler konulmuş. Birincisi, engelli bakımı için. İkincisi de engellilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımıyla ilgili hedefler konulmuş. Gayet güzel ana başlıklar. "Evde bakım yardımından yararlanan engelli sayısı" diye bir hedef konulmuş ve bu yıl için bin kişi artırılmış. Evde bakım yardımından yararlanan engelli kadın sayısı ayrıca konulmuş, bence bu çok güzel çünkü engellilik kadın ağırlıklı bir iş ve kadınlar çok daha mağdur oluyorlar güvencesiz yaşam nedeniyle. Onu ayrıca takip etmeniz de çok güzel ama o 1.200 kişi arttırılmış. Yani şimdi şöyle olması gerekiyor: Ana artırdığınızın içinden bir kısmının kadınlar için arttırılıyor olması gerekiyor. Yani şunu demek istiyorum: İksinin toplamı olması gerekiyorken tamamen farklı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Erkekler 200 azalmış.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Erkekler 200 azalmış gibi gözüküyor, bir örnek.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Şimdi...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Devam edeyim, siz sonra bitirin.

Kuruluşlarda bakım hizmeti kalite standartları kapsamında eğitim verilen kişi sayısı. Bence bu çok subjektif bir şey zaten ama 2023'te 500 kişi gerçekleşmiş, eğitim verilmiş, çok güzel. 2024'te 400 kişi hedeflenmiş, daha az yani 500 gerçekleşmiş, hedef 400, gerçekleşen 300 yani bu tabloya böyle konulmaz. Eğer böyle gerçekleştiyse bile bence o madde çıkarılır çünkü bir başarısızlık örneği var demek ya da bir anlam kargaşası var burada.

Başka şeye geçiyorum. Dün de bahsetmiştim, resmî bakım ve rehabilitasyon merkezi sayısı. Bir kere bu merkezlerin alt kırılımı nedir, hangi hastalıklar için rehabilitasyon yani fiziksel mi? Biz şimdi rehabilitasyon deyince ağırlıklı fiziksel rehabilitasyonu anlıyoruz ama değil. Burada yıllara sâri 106, 106, 106 diye hedef koymuşuz yani en azından 1 tane artış hedeflenmez mi? Bu, bence hedeflenmediğinden değil, bütçeleme mantığı bilinmediğinden yani ben olayı öyle yorumluyorum.

İkinci şeye geçiyorum; engellilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımıyla ilgili, çok önemli bu da. İstiyoruz ki bağımsız yaşam hakları olsun. Burada da konulan kriter şu: Engellilerin haklarına ilişkin sözleşme kapsamında gerçekleştirilecek farkındalık toplantı sayısı. Böyle bir kriter de konulmaz hiçbir zaman. Peki, konuldu. 2023'te 7 tane gerçekleşmiş, 2025'te hedef 4 yani gerçekleşmiş olanın daha altında konulmuş bir hedef kriteri var.

Kendi işini kurma hibe desteği proje sayısı, bence çok önemli bir kriter bu yani başlık olarak. Engelliler için gerçekten hibe projeler çok değerli. Bakıyorum, 440 gerçekleşmiş 2024'te, hedefler ne? 2027'ye kadar hedef konulmuş, 440, 440, 440 diye gidiyor yani en son gerçekleştirileni devam ettirmişler. Şunun için söylüyorum: Veriyi eğer siz doğru değerlendirmez, doğru bir şekilde ortaya koymazsanız bütçeleme mantığı da asla doğru olmaz. Bütçeleme mantığı doğru olmazsa doğru hedef koyamayız ve ölçemediğiniz şeyi de asla iyileştiremeyiz.

Teşekkür ediyorum ben.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, ben de teşekkür ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Performans için bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, bu çerçevede tüm yorumları ve katkıları not alırsanız, bir sonraki sunumu bu sorular ve bu katkılar ışığında hazırlarsanız daha verimli bir mesafe katederiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Performans kriterleriyle ilgili daha önce de konuşmuştuk.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Alt kırılımlarla ilgili vesaire, tamam. Bunları biz size yazılı olarak da bildireceğiz birkaç gün içinde ama bir sonraki sunumda bu engelli tanımı, işte, engel grupları başta olmak üzere veriler vesaire, bunları detaylıca... Bir de niçin bu bütçelemelerde, daha doğrusu hedeflerde azalmalar var, var mı gerçekten? Onları da sunuma dâhil ederseniz seviniriz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Burada bir cümle kurmak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Daha önce de Aylin Hanım'la bunu konuşmuştuk. Bunlar üç yıl önce Cumhurbaşkanlığı Stratejiye gönderilen veriler, o kapsamda değiştirilemediğini söylemiştik. Biz şimdi, 2026, 2027, 2028'i yaptık. Dediğiniz gibi, yani o perspektifte ve istatistiklerde yatırımların da işin içinde olduğu daha mantıklı, daha izah edilebilir, hani tutmayabilir ama bir...

AYLİN YAMAN (Ankara) - O hiç önemli değil, tutmayabilir hedefler.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, aynen öyle. Hani bunu sizinle birkaç defa da konuşmuştuk Sayın Vekilim.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Evet.

Ben Sayın Bakanı da ziyaret ettim, Mahinur Hanım'ı da ziyaret ettim, bu konuda önerileri sordum. Kendisi de sağ olsun, son derece iyi karşıladı, haklı buldu, hatta bürokratlarıyla da konuştu. Bu çok önemli bir konu bence yani göz ardı edilmeyecek kadar, yöneticilerin olayın ne kadar konunun farkında olduğunu da bir göstergesi.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet. Daha öncesindeki yöneticiler tarafından kurgulanmış bir şey. Biz bu seneki bütçeye de şimdi daha hazırlanıyoruz. Böyle ayakları daha yere basar bir şeyimizin olduğunu ifade etmek istiyorum. Haklısınız yani oradaki projeksiyonun olması gerektiğini düşünüyorum.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ellerinize sağlık.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Engellilik tanımıyla ilgili bir şey arz etmek istiyorum. Engellilik tanımı, 5378 sayılı Kanun'daki engellilik tanımı Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nde yazan engellilik tanımı dolayısıyla engellilik tanımı değil de engellilik politikaları üzerinden konuşmak daha doğru olabilir. Hani engellilik tanımını uluslararası düzeyde değiştirebileceğimizi düşünüyorum ben açıkçası.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yok, biz tanımlamaları engelli gruplarıyla ilgili özellikle iyi bilmemiz gerekiyor. Bizim kastımız o.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - O dediğiniz doğru Başkanım. O, başka, evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sayın Keşir, buyurun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, birkaç hususu hemen hızlı hızlı sorayım istiyorum size, tekrara da düşmeden. Özellikle engelli bireyin anne, babası ve kardeşi, ailesine yönelik, ailesinin rehabilitasyonuna yönelik neler var? Ben kaçırmış olabilirim ama sunumda yoktu sanki çünkü alanda çalıştığınız zaman çok hazin örneklerle karşılaşıyorsunuz. Ağırlıklı olarak özellikle doğumla gelen engellilikte babalar evi terk ediyor ağır engel gruplarında ve kadın tek başına kalıyor. O anneye ne tür destek yani evde bakımı kastetmiyorum, evde bakımda maddi desteği kastetmiyorum ama özellikle çoklu engel gruplarında annenin onunla baş edebilmesi yani yoksulluk artı psikolojik açıdan baş edebilmesi çok zorlu bir süreç yani bununla ilgili bir planlama var mı? Münferit vaka geldiğinde kuruma muhakkak ki kurum kendi becerisiyle bununla ilgili bir şeyler yapıyor ama bunu bir politika hâline dönüştürmesi konusu.

Bir de engelli bireyine kendi bakan ailenin mutlaka bir molaya ihtiyacı oluyor yani kadın kuaföre gidecek, dişçiye gidecek, pazara gidecek, haftada birkaç saat de olsa bir molaya ihtiyacı var. Bu molaevlerinin yaygınlaşmasına yönelik perspektifiniz ne yerel yönetimler iş birliğiyle? Bu gündüzlü bakımevi gibi olacağı için kurum dışında da bu anlamda farklı modeller geliştirilebilir.

Bir başka konu... Otizm Eylem Planı'nı son derece önemsiyorum ben, Bakanlıkta çalıştığım dönemde emek de verdiğim bir konu ve onun için planlaması 2030'a kadar var ama bu muhtemel ki diğer engel grupları için de ciddi bir ihtiyaç tematik programlar. İşte Down, CP ya da diğer gruplar için var mı bununla ilgili bir planlama?

Bir başka konu... Aslında temel sorunlardan biri, tek bir engel grubu değil de çoklu engele sahip bireyler yani birden fazla engeli bulunan bireylerle ve bu bireylerin tabii ki aileleriyle ilgili bir planlama var mı ya da "Ya, şu var ama sunumda yoktu, bunu da bilerseniz iyi olur." diyeceğiniz bu kalemlerde varsa konular onları da rica edeceğim.

Teşekkür ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Biz, şimdi, otizm tanısı konmuş olan kişilerde zaten bu bire bir bireysel danışmanlığı genişlettik, inşallah önümüzdeki süreçte de 81 ile yaymak istiyoruz. Belki söylememiş olabilirim, orada otizm bireysel danışmanlarımızın aynı zamanda aileye psikososyal destek gerektiği takdirde yine psikososyal destek verdiğini ifade etmek isterim.

İkincisi, engelli ailelerine yönelik olan psikososyal destek... Gündüzlü bakım merkezlerimiz zaten bizim "aile danışma merkezlerimiz" diye de geçiyor. 139 tane olan gündüzlü bakım merkezlerimizde biz engellisi olan aileye talep edildiği takdirde psikososyal destek veriyoruz.

Onun dışında, danışmanlık... Başka ne vardı?

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Molaevleri, tematik programlar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, molaevlerimizi ben de çok önemsiyorum. Yatılı olarak -hatta ismini "nefes" mi koyalım diye- İstanbul Beylikdüzü'nde açtık şimdi bir tane. Burada arka tarafında mevzuat altyapısını da kurguluyoruz ki şöyle: Burada daha kısa süreli bir şey planlıyoruz bu otuz günden öte, daha kısa, beşer günlük sürelerle. Kişinin örneğin şehir dışında bir işi olabilir.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Haftada birkaç saat, belki haftada yarım gün bile ihtiyacı olabilir.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Gündüzlü bakım merkezlerimizde o hizmeti alabiliyorlar. Gündüzlü bakım merkezimize geldiğiniz zaman o hizmeti verebiliyoruz ama yatılı olarak şehir dışına gitmeniz gerektiğinde de beş güne kadar yapıyoruz. Biz bunu Saray'da daha önce yapmıştık, orada biraz suistimale uğradı. Yani atıyorum, ayın 1'i ile 5'i arasında 5 kişi aldınız ama aile ayın 5'inde gelip çocuğunu almadı -örnek

veriyorum- ya da engellisini almadı, dolayısıyla 6'ncı günü gelecek olan kişiyi aksatmış olduk. Biz buna ciddi bir yaptırım koymak istiyoruz çünkü buranın ana teması beş günlük mola yeri. Bir sonraki adım da planlandığı için bugün almak zorundasınız bunu, almadığınız takdirde bizim de orayı drenaj yapabileceğimiz bir mekanizma, biraz daha böyle yaptırımları olan bir mekanizma koymak zorundayız. Ne yapabileceğimizi kurguluyoruz yani "5'inci günden sonra ücret alalım, beş güne kadar ücretsiz." diye ya da "Bir dahaki haklarını iptal edelim, bir daha vermeyelim hak." gibi. Çünkü gerçekten hizmet kurmak istediğimiz modeli çok ciddi baltalayan bir sistem oldu. Yani bu konuda engelli ailelerine biraz daha sorumluluk yükleyerek bir modelleme gerekir.

Dediklerinize şiddetle katılıyorum. Özellikle çoklu engel grubu ya da ağır otizmliler yönetilmeyen insanlar. Ben ev ziyaretlerinde kafesin içinde o kadar çok çocuk gördüm ki gerçekten bu, hayatın bir gerçeği yani maalesef. O yüzden de Erken Müdahale Sistemi aslında nörogelişimsel bozukluğu da ifade ediyor ama bizim odaklandığımız nokta otizm çünkü otizm diğer engellilere göre çok daha fazla gözüküyor, yaklaşık kırk sekizde 1 Türkiye'de, 50 doğumda 1 otizm gözüküyor, bu çok yüksek bir oran engellilikte. Dolayısıyla en önemsedığımız konulardan bir tanesi bu Erken Müdahale Sistemi'yle rehabilite etmek. Dediklerinize kesinlikle katılıyorum ve çoğaltılması gerekiyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Tematik programlar?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, Ayşe Hanım'ın bahsettiği özellikle yalnız anneler, bu çok önemli bir konu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani nerede karşılaşıyorsak çok. Çok karşılaşıyoruz, dün de karşılaştım, ondan önce de. Bu annelerle ilgili bu başlığı bizim özel çalışmamız lazım bence.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Tamam efendim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bence Komisyon olarak yapacağımız en hayırlı işlerden biri bu annelere nasıl destek olabiliriz, bu süreçleri nasıl daha az sancılı hâle getiririz ya da babalara nasıl bir bilinç vereceğiz bununla ilgili, bu konuda hakikaten duyarlılığı büyütmemiz lazım, bilinci de güçlendirmemiz lazım. Bakanlık olarak -bilmiyorum- bununla ilgili özel bir çalışmanız var mı? Aile Bakanlığının diğer birimleri olarak da tabii sadece engelli birimi olarak değil.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Efendim, biz bir risk haritası çalışması yapıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bunu şu an cevaplamayın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Anladım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bunu konuşalım, bununla ilgili gerekirse başka kurumları da çağıralım. Bu bence en ivedi çalışılması gereken konulardan biri. Bununla ilgili anneleri de çağıralım hatta, onları da dinleyelim.

Evet, Kemal Bey, buyurun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım; çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, ben Komisyon üyesi değilim ama daha önce otizm, Down sendromu ve CP Komisyonu...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Gönülünü ortaya koymuş üyelerimizden birisiniz, sağ olun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Sağ olun Sayın Bakanım.

Komisyon Başkanlığı yaptım, hatta yaptığım görevlerin en önemlisi de bence buydu Sayın Bakanım.

Şimdi, ben dün bulunmadığım için bazı konulara değinmek istiyorum. Bir kere Komisyonunuza şöyle baktım, çok iyi. Ayşe Hanım burada, onun burada oluşu bence önemli çünkü bu konularda, örneğin Otizm Eylem Planı'nın da katkısı var. Burhanettin Başkanın da burada olmasını önemli görüyorum, şundan dolayı: Yerel yönetimler bunu gönüllü olarak yapıyor, seçimlerde hep vadediyor yerel yönetimler. Biz ikimiz de adaydık. İşte "Engellilere şunu yapacağız, bunu yapacağız." diyoruz ama kanunda bunların bu konuda görevleri yok, görevleri olmadığı hâlde de yapıyorlar, çoğunda öyle oluyor. Bence bir kere Büyükşehir Yasası'nda -bizim komisyon raporumuzda var, hatta yerel yönetimlerle de görüştüm- yerel yönetimleri biz bir devreye sokalım. Bakanlık merkezî idare, yerel yönetim de gerçekten işin içinde, bu önemli.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Vicdanı olan yerel yönetimler giriyor şu an, değil mi? Olmayanlar? Girmesi lazım herkesin.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Evet, Sayın Bakanım, bu önemli.

Ayrıca, tabii, Jülide Bakanımın burada oluşunu çok iyi takdir ettim. Fatma Hanım'ın burada oluşu önemli. Tabii, doktorlarımız var burada, o da çok iyi. Muhalefetin görüşleri çok önemli. Bizim raporumuzda muhalefet şerhi yoktu gerçekten. Çünkü ben dedim ki Sayın Bakanım: "Ne ise yazın yani her şeyi yazalım." Biz orada şöyle bir şey yaptık belki katkısı olur diye: Sunumlarını... Burada şunu görüyorum: Bizim arkadaşlar çok heyecanlı, hemen hemen sonunda sorulacakları şimdi burada soruyorlar. Sayın Bakanım, tabii, çok uzun bir süre bu. Biz bütün herkesi dinledik ve sonunda da -ilk defa oldu galiba. Zatiâliniz Gençlik ve Spor Bakanısınız- biz Millî Eğitim Bakanımızı ziyaret ettik Millî Eğitim Bakanlığında, oraya gittik, bürokrasi ekibini toplamıştı. Sağlık Bakanımızı ziyaret ettik, biz gitmeden Sağlık Bakanımız Otizm Komisyonu Başkanlığını oluşturmuştu. Sonra Gençlik ve Spor Bakanımızı ziyaret ettik, Gençlik ve Spor Bakanımız bizim inanılmaz önümüzü açtı o zaman. Daha sonra Antalya'da bir model uyguladık. Bizim Genel Müdürümüzün... Hanımefendi galiba oraya da gidecek Sayın Bakanım, sizin de ziyaret ettiğiniz yere. Gençlik ve Spor Bakanımız orada çok güzel bir model uygulaması yaptı, kendisine tekrar takdirlerimizi, şükranlarımızı sunuyoruz Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Birlikte yaptık, birlikte, sizlerle beraber. Sağ olun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Biz YÖK'ü ziyaret ettik engelli kadrosu konusunda. Ondan sonra, tabii, Aile Bakanlığını ziyaret ettik. Ama şunu gördük ki burada arkadaşlarımızın söylediği doğru bir şey var, veriler bir kere yanlış, eksik. Yani veri olayı zaten bizde bir sorun. Veri olayına bir hâkim olalım. Kocaeli Valiliğini ziyaret ettik oradaki örnek uygulamaları görmek için. Sayın

Bakanım, Kocaeli Valiliği o zaman bize çok güzel bir veri tabanı oluşturmuştu, onu bir model alabiliriz. Bizim tekrar orayı dinlememizde fayda var. Yani bir veri sorunuz var bir kere Sayın Bakanım.

STK temsilcileri... Burada en önemli konu şu: STK temsilcileri geliyor buraya, şöyle yapıyorlar, işte sorunları söyleyip söyleyip gidiyorlar. Bir kere böyle olmasın. Sayın Bakanım, bence şöyle yapalım: STK temsilcileri öneri getirsin. Sonunda biz kabul etmedik yani "Öneri getirin." dedik ve gördük ki öneri getirmekte zorlananlar oldu. Hatta birisi getiremedi bile. Sorun söylemek hepimize güzel, kolay da Sayın Bakanım, burada öneri zor. Sayın Bakanım, ama şu var, bununla ilgili avantaj şu: Ya, dünya burada iyi, biz de iyiyiz yani. Şimdi şöyle bir şey var: Bakanlıklarımız iyi, önemli şeyleri yapmışlar. Burada bu eleştirilerde de şöyle alınmasınlar Bakanlıklarımız: "İşte biz yaptık, biz!" Ya, yapamadıklarımız da var yani Sayın Bakanım, bizim yapamadıklarımız var. Onun için, arkadaşlarımızın da sürekli kendilerini geliştirmesi lazım. Bu Komisyonun o bakımdan son derece faydası var ama benim için en önemli konu burada bir de istihdam konusu Sayın Bakanım. Şimdi, şöyle: KİT Komisyonuna katıldım geçen dönemde ben ekonomi öğreneyim diye, aslında görevimin tam tersi. Orada KİT'lerdeki bütün kadrolarda gördük ki kadrolar boş. Var. Kadrolar boş yani KİT'lerde, öyle doldurulmuş falan değil. Çok boş kadrolar var. Örneğin, bankalarda var, katılım bankalarında var. Çoğu yerde gördük ki engelli kadroları var ve de boş. Sayıştay da yazmış "Engelli kadrolarını doldurun." diye. Sayın Bakanım, yani devlet bazı şeyleri çok yapmış ama uygulamada sıkıntılar var. Onun için, bizim bir kere genel müdürlüklerimiz, kurumlarımız eleştirilerden çok faydalansınlar, savunmaya geçmesinler. Hepimizin hatası olur. Bu hassas bir şey. Şöyle bir gerçek var ki son yıllarda engellilere verilen haklardan dolayı engelli sayısı arttı. Önceden herkes... Örneğin otizmli çocuk; kimse söyleyemiyordu. Sonra maaş bağlanmaya başlayınca otizmli sayısı arttı yani. Son yirmi yılda çok önemli bir başarı geldi, sebebi de devlet sahip çıktığı için. Şimdi deniyor ki: "Daha fazla sahip çık." Bu da doğru.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kayıt altına girdi. "Sayısı arttı." demeyelim de kayıt altına girdi, farkındalık arttığı için kayıt altına girdi.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Tabii, tabii, kayıt altına girdi yani maaş ödenince. Ama bu şu demek değildir: Her şey başarılı. Sosyal devletiz, ne gerekiyorsa yapılacak Sayın Bakanım.

Bir de danışman aldınız mı bilmiyorum. Buraya gelirken şunu düşündüm bir de: Bu Mesut Bey bizim Komisyonunda aynen bu görevdeydi, "Acaba Mesut'u getirdiler mi?" dedim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Önce o geldi zaten, hepimizden önce o geldi.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - İyi etmişsiniz. Çok iyidir, öyle sessiz durduğuna bakmayın, çok başarılıdır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, çok çalışıyor, sağ olsun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Çok başarılıdır, çok iyi bu işleri yapar.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Önce sizin raporu getirdi bize.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Sayın Bakanım, bir de tabii her bakanlığın, örneğin Millî Eğitim Bakanlığının çok iyi bilen bir daire başkanının burada her toplantıda bulunması lazım, Aile Bakanlığının en iyi elemanının burada bulunması lazım, Sağlık Bakanlığının burada bulunması lazım, Gençlik ve Sporun, hepsinin temsilcilerinin, hatta YÖK'ün temsilcilerinin de burada bulunması gerekiyor Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Daimî üye yapalım onları.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Daimî uzman almamız lazım buraya. Görevlendiriliyor onlar, kolay oluyor.

Bunun dışında, üniversitede çok iyi hocalar var, çok da boş hocalar var. Çok affedersiniz yani bunu tekrar söylememem lazım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - "Vakti olanlar" diyelim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Çoğunu da dedik ki... Yani artık size faydam olur, size katkı olur diye ben bunu söylüyorum, açık konuşuyorum. Bizde DEM PARTİ'li bir arkadaşımız vardı, Necdet İpekyüz vardı, "Ya, engelli hukuku bilen bir hoca, avukat var, onu bir davet etsek." dedi. Ben şöyle kafamda -yani açık söyleyeyim- "Acaba nasıl bir şey? Çağıralım." dedim. Müthiş çıktı yani çok iyi çıktı.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz de açığız, herkese açığız.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Engelli hukuku çok önemli.

Bir de Sayın Bakanım, bir, yerel yönetimler devreye sokulmalı; iki, özel sektör. Sayın Bakanım, devlet işi... Yani özel sektörü bu işe sokmadığımız zaman... Yani biz savunma sanayisine bile özel sektörü sokarak başarılı olduk. Burada özel sektörü kesinlikle devreye sokmamız lazım Sayın Bakanım, vakıfların oluşmasını teşvik etmemiz lazım ve önemli modelleri de uygulamamız lazım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Başkanım, bu sözü balla keseceğiz çünkü yoklama var Mecliste, bizim ivedilikle gitmemiz gerekiyor ama sizi vaktiniz uygun olduğu müddetçe toplantılarımıza bekliyoruz, katınıza her zaman açığız.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz, o zaman, on beş dakika ara verelim, hem ihtiyaç arası olsun hem yoklamaya yetişelim yoksa muhalefet kapatacak Genel Kurulu. Saat 18.00'de buluşalım.

Kapanma Saati: 17.44

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 18.09

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Toplantıyı açıyorum.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ve ekibine teşekkür ediyorum. Dedğimiz gibi bu bir girizgâhtı, hem konuştuklarımız ışığında hem de sizin buradan gördükleriniz, izlenimleriniz ışığında bu süreci birlikte yöneteceğiz arkadaşlar. Yazılı birtakım bilgiler de isteyeceğiz bu süreçte ama siz her an yeni datalarla, yeni bir yaklaşımla sunum yapacakmış gibi hazır olun.

Şimdi, sözü Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Doçent Doktor Mustafa Otrar Bey'e bırakalım.

Bu sefer süreye riayet ediyoruz, maksimum yirmi dakika, sonrasında da soru cevapla devam edeceğiz.

Buyurun.

2.- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Mustafa Otrar'ın, kavramsal atraksiyonların kamuoyunda bilinçaltı düzeyindeki etkileri, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki özel eğitim uygulamaları, mevzuat, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yürüttüğü çalışmalar ve verdiği hizmetler hakkında sunumu

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Muhterem Bakanım, Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekillerimiz ve kıymetli hazırın; hepinizi öncelikle hürmetle selamlıyorum.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü olarak yaklaşık iki yıldır görev yapmaktayım. Yirmi dakikalık bir zamanım var o yüzden...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Akademik çalışmanız da bu yönde mi Hocam?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Evet, ben eğitim psikolojisi doçentiyim, ana alanım eğitim psikolojisi, 2017 yılına kadar bu alanla ilgili yazdım çizdim. 2017-2021 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulunda kurul üyeliği yaptım. Kısa bir süre üniversiteye geri döndüm, sonra bu göreve tekrar...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hangi üniversite?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Marmara Üniversitesindeydim.

İkinci alanım eğitim istatistiği ve ölçme değerlendirmedir. İlk oturumda özellikle veri ve veri analiziyle ilgili hususlar paylaşıldı. O konuda da özel bir hassasiyetimin olduğunu kıymetli hazırına arz etmek isterim.

Sayın Bakanım, önemine binaen ama zamanımın da kısalığını dikkate alarak acele etmeden ama zaman da kaybetmeden hızlıca önemli olduğunu düşündüğüm hususları bahsederek konuşmama başlıyorum.

İlk oturumda zikredilmesi benim için önemli olduğunu düşündüğüm tanımlamalara girildi. Tanımlamaların şimdiye kadar bakıldığında özel eğitimle ilgili çok fazla operasyonu oluştu yani kanun değişiklikleri oldu, yönetmelikler oldu, kamuoyu bu konuyla ilgili bilgilendirildi, onlardan geri dönüşler oldu yani çok çalışma var aslında ancak ben bir hususu arz etmek isterim: Kullandığımız kelimeler bazen kastımızın dışında anlamlar taşırlar. İşte, meri yönetmeliklerimizde, kanunlarımızda söz gelimi "engelli" sözcüğü geçer ama biz lafzen bugün engelli sözcüğünü kullanmaktan imtina ediyoruz. Zira, engellilik birbirlerini anlamak istemeyen insanların zihinlerinde ve kalplerinde vardır. Yani çocuklarımızı ya da gençleri engellilik ifadesiyle aslında etiketlemiş, biraz da ötelemiş oluyoruz. Benzer bir kavram olarak yine meri mevzuatımızda olan kaynaştırma, bütünleştirme gibi; bu da mesela zımnen onların kaynaşmadığını, birileri tarafından kaynaştırıldığını aslında ifade ediyor. Ben bu küçük detay gibi görünen kavramsal atraksiyonların aslında kamuoyunda bilinçaltı düzeyinde birtakım oluşumlara sebebiyet verdiğini, hiç fark etmeden aslında ötelediğimizi, bazen özel eğitimle ilgili hususların özel eğitim okullarına neredeyse hani ihale edilen bir tür tecrit gibi -açıkça böyle söylenmiyor ama- örnekleriyle karşılaştığımız zaman kamuoyunun bilinçaltında ya da kahir ekseriyetinin bilinçaltında kavramla ilgili birtakım hususların özellikle değerlendirilmesinin önemli olduğunu düşündüğüm detaylar var. Alanım eğitim psikolojisi, o yüzden biraz belki psikoloji derinliğinden fazla bakıyor olabilirim ancak her ne kadar siyaset sosyolojisi, sosyoloji, politika, bu tarz hususlar açısından bakılmakla beraber özel eğitimle ilgili uygulamalara biraz sosyal, psikolojik açıdan bakılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Bu Komisyon, bu anlamda da karar verici veya karar vericilere öneride bulunulacağı anlamında çok önemli işlevler icra edecek; bu hususun da göz ardı edilmemesini hassaten ifade etmek isterim. Bize göre engelli... Mevzuat için söylüyorum, biz özel gereksinimli çocuklarımız diyoruz, engelli ifadesini -dediğim gibi- kullanmıyoruz. Sahip olduğu özellikleri itibarıyla akranlarından anlamlı şekilde farklılığı olanlara sunduğumuz eğitim özel eğitimidir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, pardon.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Buyurun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi, bu kavramla ilgili, ifadeyle ilgili hakikaten bunu da masaya yatırmak lazım. Yani sizin hassasiyetinizden dolayı tebrik ediyorum ama bunu böyle geniş bir şekilde konuşup, belki bununla ilgili başka çalışmalar da yapıp -özel gereksinimli birey ifadesi belki doğru, belki yeterli, belki yetersiz ama bir arayış çabası; bunu takdir etmek lazım- bununla ilgili çalışmalara da devam etmemiz lazım diye düşünüyorum. Sadece sizin Genel Müdürlüğünüz olarak değil, hep birlikte Komisyon olarak da bunda bir açılım ortaya koyabiliriz; bunu da not alıyoruz.

Sağ olun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Anlaşıldı Sayın Başkanım.

Şu an bizim Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki özel eğitim uygulamalarımız, işte, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, az önce yine gündeme gelen 5378; bir de 573 sayılı 30 Mayıs 1997 tarihli bir Kanun Hükmünde Kararname'miz var; sırtını ona yaslıyor, yasal dayanakları onlar. Ben yine, kıymetli hazırına bunu söylemek isterim: Şu an Cumhurbaşkanlığı Stratejiden çıktı, 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin, günümüz koşullarına, diline, terminolojisine uygulamalarına uyumlu

olacak şekilde kanun değişikliği yolunda ilerlemekte olduğunu, Cumhurbaşkanlığı Stratejiden geçtiğini, inşallah, önümüzdeki dönem Meclisin gündemine geleceğini ümit ediyoruz. Ben yine, sizlerden de bu konuda hassaten sürecin hızlanması için destek istihham ettiğimi de konumuz açılmışken söyleyeyim.

Sayın Başkanım, bizim Millî Eğitim Bakanlığımızın Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün bünyesinde bulunan daire başkanlıklarımızın 2 tanesi münhasıran özel eğitimdir. Bu arada, yine belirtirim, normalin altı da üstü de özel eğitimdir. Özel yetenekli çocukların eğitimi de özel eğitimdir, akranlarından farklıdır. Diğer grup da dağılımın sol tarafında olanlar da -normallik neyse artık- normalin altı da normalin üstü de bize göre özel eğitim kategorisinde yer alıyor ve onlara uygun müfredat, personel, kurum, hatta okul... Onlara bu hizmetleri özgün biçimleriyle bireysel farklılıklarına uygun şekilde sunmaya çalışıyoruz. Özel eğitim bağlamında -ki daha çok burada normalin altı guruplar için konuşuluyor, tekraren söylemiş olayım beni rahatsız ettiği için "normal" denilen kavram çamur bir kavramdır, izafidir ve hani "Neye göre normal?" sorusunun cevabı, içinde bulunduğumuz koşullara göre değişkenlik gösterir- özel eğitim ihtiyacı olan ya da olduğu düşünülen çocuklarımız için tanılama süreci öncelikle tıbbi tanılama olarak başlatılıyor hastanelerde -az önce zikredildi- ÇÖZGER raporuyla beraber. Bizim kurumlarımızdan biri olan Rehberlik Araştırma Merkezine gelir konu, Rehberlik Araştırma Merkezinde ikinci tanılama olur ama bu tanılama tıbbi tanımlama değildir, eğitsel tanılamadır. Sağlık Bakanlığında yapılan tıbbi tanılamadan sonra eğitsel tanılamayla beraber çocuğumuzun özel eğitimle ilgili ihtiyacının ne olduğu, hangi düzeyde olduğu ve hangi tür eğitimin onun ihtiyacına karşılık geldiği özel bir biçimde yetiştirilmiş uzmanlarımız tarafından değerlendirilmektedir. Burada yine, önemine ve hassasiyetine binaen onu söylemeliyim, test uygulamaları gerçekleştiriliyor. Mesela, zihinsel problemler için bir zekâ testi geliştiriliyor, öğrenme güçlüğü için öğrenme güçlüğü envanteri kullanılıyor. Bu konuda dışa bağımlıydık, Allah'a çok şükür, TÜBİTAK destekli bir projeye yaklaşık birkaç ay önce kendi ulusal zekâ ölçeğimiz TUZÖ'yü geliştirdik. Uluslararası alan benim hassas olduğum bir alan zaten şu anda alanının en iyi testi dünyada, çok şükür, ben Amerikalılara da "Bizimki sizinkinden daha iyi, size satayım mı?" diye sordum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bu testin bir örneği var mı?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Testin maddelerini ifşa edemiyoruz Sayın Bakanım ama testin yapısıyla ilgili size teferruatlı bilgi veririm ama açık ara dünyanın en iyi testi gibi görünüyor şu anda.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Bir demosu falan yok yani, öyle mi?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Yok Sayın Başkanım, çok sağlam bir test oldu; biz de onu korumak için özel bir çaba sarf ediyoruz.

Öğrencilerimize özel eğitimle ilgili aslında çok geniş repertuarı olan bir eğitim koşulu sunuluyor, her kademede eğitimimiz var. Tanılamadan sonra veliler isterse çocuklarını alıp özel eğitim rehabilitasyon merkezlerine yani özel sektöre yönlendirebiliyorlar, çocuklarını götürebiliyorlar; yine, devletimiz onlara da destek veriyor. Toplamda 8+4 saat eğitim aldıklarında aylık kişi başına yaklaşık 7.808 lira ödeme yapıyorlar, ufak tefek değişiklikler olabiliyor ama yine yuvarlayarak söyleyeyim: Devletimiz kişi başına aylık rehabilitasyon merkezlerine yaklaşık 8 bin lira civarında destek sunuyor.

Diğer taraftan, bizim kurumlarımızdaki eğitimlerin tamamı ücretsizdir, herhangi bir ücret talep edilmez. Malzemesinden materyaline kadar hepsi özel hazırlanıyor, hatta büyük bir kısmının patenti de bize ait, kendimiz üretip kendimiz çoğaltıp çocuklarımıza sunuyoruz. Şu an slaytta görünen genişlik çok farklı türlerde sunduğumuz; hemen kısaca söyleyeyim: Bizde ana olarak görme, işitme, zihinsel ve bedensel olmak üzere dört temel ayrım var ancak bunlar da kendi içlerinde alt guruplara ayrılıyorlar mesela otizm spektrum bozukluğu olanlar, özel öğrenme güçlüğü olanlar gibi. Mili Eğitim Bakanlığının bünyesindeki kurumlarda toplamda 11 farklı özel gereksinim grubu için eğitim programları, eğitim içerikleri düzenlenmekte ve eğitimler sunulmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani Millî Eğitim Bakanlığı bu işi 11 farklı alana mı yaymış durumda?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Yani temelde 4 görünüyor ama alt kırılımlarına baktığımız zaman, mesela, zihinsel gereksinim açısından özel durumda olanlar otizmle beraber alınıyorlar. Öğrenme güçlüğü mesele aynı şekilde kendine mahsus, süregelen hastalığı olanlar da var yine biz de onları da dâhil ettiğimiz zaman 11 farklı özel gereksinim alanında çocuklara eğitim sunuluyor.

Sayın Başkanım, ben yine, hem kendi akademik alanım gereği hem de şu an görev yaptığım Genel Müdürlüğümüzün işlevleri, icraları gereği; dünyada bizim özele eğitim öğrencilerine sunduğumuz imkânları sunan başka bir yerle gerçekten karşılaşmadım yani nesnel olarak söylüyorum, bu her şeyi mükemmel yaktığımız anlamına gelmiyor tabii ki, çok daha iyisini yapacak hem amaçlarımız hem de çabalarımız var, Allah izin verirse yarını bugüne denk tutmamak için de biz çabalıyoruz.

Eğitime erişim konusunda Türkiye'nin, ülkemizin özel eğitim politikası, bütün açıklıkları sağlıyor, dediğim gibi ücretsiz, hatta özel eğitim okullarımızdaki öğrencilerimizin yemek ücretleri, ulaşım ücretleri, onlar da devletimiz tarafından karşılanıyor, finanse ediliyor yani bu anlamda özel eğitime her türlü ve hatta... Süremiz fazla olmadığı için ben slaytları da pas geçiyorum Sayın Başkanım. Biz, bize ulaşabilen öğrencilerimize, çocuklarımıza kurumlarımızda eğitim veriyoruz, ulaşamayanlara, neredeyse oraya gidiyoruz. Nasıl yani? Mesela hastanede uzun süre tedavi hizmeti alıp da bir süre eğitimden mahrum kalan çocuklarımız var, şu anda 590 kişi, taburcu oldukları için sabit bir sayıları yok, 600 civarında öğrencimize okulda eğitim veriyoruz. Yaklaşık 11 bin çocuğumuza da evinde hizmet veriyoruz yani bizihi öğretmenimizi çocuğun evine gönderiyoruz. Yani böyle bir hassasiyetle hareket ediyoruz. Göze gözükmeyen bazı özel şeylerimiz de var, mesela birden fazla özel gereksinimi olanlar oluyor, diyelim serebral palsy, beyin felci, işte, yanında diyelim zihinsel engeli olabilir, birkaçı bir arada olanlar olduğu gibi daha spesifik bir grup olarak, "iki kere özel" dediğimiz kişiler de var. Ne gibi? Özel yetenekli, dâhi ama mesela diskalkuli, bir özel öğrenme güçlüğü türü. Doktorasını yapmış, ilahiyat fakültesi din öğretiminde yüksek lisans, felsefede doktoralı olan bir kurum çalışanımız var mesela, her şey mükemmel, doktorasını yapacak kadar zihin iyi ama o paraları tanıyamıyor, mesela eşi "Cebine mavi para koydum." diyor, işte "Kırmızı para koydum." diyor. İşte "mavi para" dediği 100 lira, işte "kırmızı para" dediği 200 lira, minibüse de öyle veriyor. Yani bu kişi zekâ açısından çok özel, dâhi ama özel öğrenme güçlüğü var. Bunlar için dahi hazırlamış olduğumuz projelerimiz ve

programlarımız var. Biz dışarıda hiç kimseyi bırakmadan neye ihtiyacı varsa somut ve gerçekçi şekilde tanımlayıp, tanılayıp ona eğitim anlamında ne sunulabilecekse sunmaya çalışıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani ihtiyacı olan herkes sizin hizmetlerinize erişebiliyor mu?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - 27 yaşına kadar evet. Bizim tanılamayla ilgili rehberlik araştırma merkezlerimizde yaş sınırimiz yoktur, bütün genişlikte ama bizim kurumlarımızda eğitim alması, özel eğitim okullarında eğitim alması için üst yaş -tanılama yaşı söylüyorum, tabii, dört yıl sürdüğü için bu, artı dört diye düşünülebilir- 27 yaştır şu anki mevzuatımıza göre yani çocuk 31 yaşına kadar okulda olabilir.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tamam teorik olarak öyle de bizim kaç özel eğitim okulumuz var?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Özel eğitim okulu olarak bakacak olursak, okul sayısı olarak bakacak olursak 2.540 tane özel eğitim okulumuz var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İhtiyacı karşılıyor mu?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Her zaman daha iyisi var çünkü o kadar...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yok, yok; hayır, talep olarak. Şimdi, yani kaç birey var bununla ilgili eğitim ihtiyacı olan, bizim okul kapasitemiz kaç? O önemli.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Kaynaştırma eğitimi olarak akranlarıyla aynı okulda, aynı sınıfta eğitim alanlarımızın sayısı 430 bin civarında. Özel eğitim okullarında eğitim görenlerin sayısı yaklaşık 58-60 bin aralığında. Bunlar orta, ağır gruplar da oluyorlar. Hafif, orta, ağır olmak üzere 3 tane grubumuz var...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, burada eğitim ihtiyacı o rakam mı, üstünde mi; yoksa...

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Şöyle: Daha fazla eğitimciye, özel eğitim öğretmenimize ihtiyacımız var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Belki de dersliğe de ihtiyacımız var.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Evet, doğal olarak dersliğe de ihtiyacımız var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte, bunu ortaya çıkarmamız lazım; bizim için önemli.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Tabii, Sayın Başkanım, bunlarla ilgili bizim projeksiyonlarımız var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yani tamam, her şeyi çok güzel anlatıyorsunuz ama burada biz bir defa işin gerçeklik boyutunun bir fotoğrafını çekmemiz lazım. Şimdi, ben İstanbul örneğini vereyim size: İstanbul Fatih Mert Karahan Özel Eğitim Okulu, çok iyi bildiğim bir okul; efendim, o bölgedeki ihtiyaca cevap veremiyordu on beş sene önce. Şu an nasıl?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Şu an biraz daha iyi ama hâlâ ihtiyacımız var bizim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Anlatabiliyor muyum? Yani bu anlamda biz, bölgesel olarak hem yereldeki hem de ulusal olarak geneldeki ihtiyacımızı tespit edebilirsek biz de Araştırma Komisyonu olarak bununla ilgili sözümüzü söyleriz, takiplerimizi yaparız; efendim, gerekirse özel sektörü devreye sokup belki ekstra derslikler yaptırırız bu süreçte ama bu, bence çok önemli bir ihtiyaç. Sizin içerik olarak sunduğunuz hizmetler çok güzel ama bunun -az önce Aile Bakanlığında işin belki içerik boyutunu biraz konuştuk ama- burada belki fiziksel boyutunu daha çok konuşmamız gerekecek, bununla ilgili kaynaştırma eğitimleri ne kadar verimli, ne kadar misyon ifa ediyor; onları ölçmemiz gerekecek ama ben bunu size parantez içinde ya da dışında ifade etmiş olayım.

Buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Verdiğimiz hizmetlerde tabii, fiziksel mekânlar buna dahil çünkü özel eğitim okullarının özel koşulları oluyor, özel personel gerekiyor, rehabilitasyon için mesela fizyoterapistler gerekiyor, bazen odyolog gerekiyor, bazen dil ve konuşma terapisti gibi terapistler yani çoğu kez bunların birkaçının bir arada olduğu okullar yani bizim, sağ olsun Sayın Bakanımızın da en fazla öncelediği alanlardan, son iki dönemdir öğretmen alımlarına bakıldığında en fazla öğretmen alınan branşlardan 1'inci ya da en fazla 2'ncisi özel eğitim öğretmenleri. Hâlihazırda var olan ihtiyacı gidermek için de çeşitli politikalar hazırlanıyor.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Aslında bununla ilgili mesela konuşma terapisi noktasında Millî Eğitimin elinde yeteri kadar bir kadro olmayabilir ama Sağlık Bakanlığının elinde var örneğin, burada iş birliğini artırmak lazım. Yani orada illa kadrolu olmasına gerek olmaksızın gerekirse özel sektörden terapistleri, farklı alanlarda da ihtiyaçları oralarda görevlendirebiliyor olmak lazım. Bununla ilgili yasal altyapı sorunuz var mı?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Yok Sayın Başkanım ama tabii, daha nitelikli hâle getirilebilir. Şöyle de oluyor: Mesela tanılama konusunda zekâ testi uygulanacağı zaman ilgili hastanenin olduğu yerde test uygulayacak bir testör yoksa Rehberlik Araştırma Merkezindeki testör kullanılıyor, RAM'da yoksa hastaneden yine gelip tanılanıyor. Yani her hâlükârda kurumlar arası iş birliği icra ediliyor ama bundan daha fazlası için çabalıyoruz Sağlık Bakanlığımız, Aile Bakanlığımız, hatta bazen Adalet Bakanlığı gibi çünkü dezavantajlılık aynı zamanda hukuki birtakım farklılıkları da beraberinde getiriyor; onların hepsine uyum sağlamaya çalışıyoruz.

Burada şunun vurgulanmasında fayda var: Türkiye'nin özel eğitim politikası ağırlıklı kaynaştırma üzerinedir. Yani biz çocuklarımızı bir okula ihale etmek gibi, başka bir dünyanın insanıymış gibi değil de hepimizin yaşadığı dünyaya hazırlayacak şekilde yetiştirmeyi önceliyoruz. O yüzden, kaynaştırma, yakın zamanda kullanılan hâliyle bütünleştirme uygulamaları bizim için öncelikli uygulamalar.

Ben okul sayımıza ve öğrenci, öğretmen sayılarımıza ait bilgileri slaytlarda arz ettim, şu anda yine panoya da yansıtmış durumdayız. İstenilen ayrıntıda bu okullar ve faaliyetleriyle ilgili bilgi verebiliriz. 2 tanesi özel yetenekli öğrencilerin kaldığı, 31 tane de özel gereksinimli diğer grubun kaldığı öğrencilerimiz olmak üzere pansiyonlu okullarımız da var. Bu pansiyonlu okullarımızın niteliğini artırmak ve niteliği konusunda standardı yakalamak için yakın zamanda pansiyonlar için standart rehberi hazırladık. Öte yandan, özel eğitimin Türkiye'de şimdiye kadar hiç karşılığı olmayan etik yönergesini hazırladık. Bu da bence olağanüstü bir boşluktaki, onu da çok şükür tamamlamış olduk. Özel eğitim öğrencileri için diğer bir önemli husus da onların durumlarına uygun olacak şekilde rehberlik programı hazırladık. Bunun da dünyada bir örneği yoktur Sayın Başkanım yani "İlk biz yapmış olduk." diyebileceğim türden. Yani özel eğitimle ilgili aklımızın, kalbimizin, vicdanımızın yani gücümüzün yettiği neyse -toprağın altını da üstünü de düşünerek, ben hep öyle kendime vebal tanımlıyorum orada, hani beni kurtarırsa o kurtarır, batırırsa da o batırır diye düşünüyorum- elimizden gelen bütün gayreti gösteriyorum. Suna Başkanımız da bizim Genel Müdürlüğümüzde Özel Eğitim ve Kaynaştırma Dairemizin Başkanıdır.

Ana bilgiler özet bir bilgi olarak şu anda karşınızda, ben tam sayısal değerlerini de sunmuş oldum. Özel eğitim gurubuna girdiği için hani burada zikrettik ama çok gündeme gelmedi, 110 bin özel yetenekli öğrencimiz var bizim; onlar da özel eğitim kapsamı içerisine giriyorlar, bilim ve sanat merkezlerinde destek eğitimi alıyorlar.

Bir de "ARGEM" isminde bir okulumuz var, yatılı olarak bu öğrencilerin kendilerini çünkü genel... Özel yetenekliliğin genetiğinin coğrafyası yok yani herhangi bir yerde de özel yetenekli olabilir bir insan, onlar için de eğitim imkânları oluşturmaya çalışıyoruz. Sınav hizmetleri konusunda özellikleri var; isterse tek başına bir salonda sınava girebiliyor çocuklarımız, isterse "okuyucu, kodlayıcı" diye özel bir destek sunan ve bizim yetiştirdiğimiz kişilerden oluşan bir bireyin sınavında ona yardımcı olması gibi, ek süre verilmesi gibi birtakım avantajlar var. Açık öğretim okulları yine özel gereksinimli öğrencilerimiz için açık, kullanabiliyorlar. Hani, az önce 27 yaş dedim, "Bundan sonra ne oluyor?" diye düşünülebilir. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğümüzün uhdesinde halk eğitim merkezleri vasıtasıyla çocukların özel eğitimle ilgili almaları gereken, ihtiyaçlı olan hizmetler yine kendilerine sunulmaya çalışılıyor.

Sayın Başkanım, biz bu konuda -özellikle ben geldikten sonra fark ettiğim- boylamsal araştırmaların olmadığını gördük yani dönemler arası bir karşılaştırma yapamıyoruz. Mesela "2005 yılı ile 2025 yılı arasında ne değişti?" sorusunun cevabını bulmakta zorlanıyorduk. İki yıldır boylamsal, tarihsel olarak seri, nereden nereye geldiğimizi görebileceğimiz araştırma altyapısını, veri tabanı altyapısını oluşturduk. Hatta bazı özel araştırmalar da yaptık. Çok nadiren paylaştığımız bir şey, hani konunun kendisi gereği nadiren paylaştığımız mesela "trend excel polasyonu" analizi yaptık. "2030 yılında kaç tane kaynaştırma öğrencimiz olacak?" sorusunun cevabı şu an 430, 2030 yılında yaklaşık olarak bunun 550 bin civarında olacağını öngörüyoruz. Son yirmi yılın sayısal değerlerini kullanarak yaptığımız bir tahminleme bu. Yani yirmi yıldır trenddeki değişim aynen devam ederse diyerek 2050 yılında -Sayın Bakanım- bu sayı yaklaşık 930 bin civarında olacak, çok büyük bir sayı bu. Mesela bunu yönetecek personel yetiştirmek önemli. Şu an yükseköğretim kurumlarında -ki bunun çok stratejik bir şey olduğunu düşünüyorum- görme, işitme vesaire ayırmadan bütün özel eğitim öğretmenleri mezunlarının toplam sayısı 4 bin ve bana bugün deseniz ki: "Öğretmen alacağız." Ben yarın 25 bin, 30 bin öğretmeni, özel eğitim öğretmeni alabilirim. Yani biz her sene bütün mezunlarını alsak en fazla 4 bin mezun veriliyor ve özel bir şey. Özel yeteneklilerle ilgili bir lisans programımız yok, mesela üstün zekâlılara özel bir lisans programımız yok. Bence olayın bir de yükseköğretim ve öğretmen yetiştirmeyle ilgili eğitim fakültelerini ilgilendiren bir boyutunun da önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir başka husus, yine önemli olabilir, kaynaştırma eğitimi değil de "orta ağır grup" diye tanımladığımız yani gerçekten çok zorlayıcı, özellikle anne babalar için, kamu açısından da önemli olan, şu anda yaklaşık 58 bin olan, 58 bin diye tanımladığımız öğrencilerimizin 2030 yılında tahminî olarak 70 bin civarında olacağı, 2050 yılında da bunun 90-95 bin bandında olacağını öngördüğü istatistiksel tahminleme analizlerimiz. Yani bu giderek artarak geliyor, nüfus artışını düşünüyorum, azalmasını düşünüyorum, buna rağmen artarak gidiyor. Bazı tanı gruplarında ekstra böyle bir matematiksel olarak izah edilmesi zor artışlar var, özel öğrenme güçlüğü bu kategoride, tanılanması daha kolay hâle geldiği için olabilir, başka faktörler de var. Belki başka bir oturum, bu biraz spesifik bir şeye götürecek bizi.

Bir de otizm spektrum bozukluğuyla ilgili bir artış var. Doğrudan bunun nedenine ait bir saptamada bulunan, tek başına "Şundan kaynaklanıyor." diyen bir araştırma bulgusuyla karşılaşmadım ama tarihsel değişim çizgisine bakıldığında, pandemi dönemini müteakiben bir patlama olduğunu söyleyebileceğim bir zıplama grafiği çıkıyor. Tahmin ediyorum, pandemi dönemindeki biraz fazla ekran uyarıcılarıyla muhatap olmak otizm spektrum bozukluğunun tetikleyicisi oldu diye düşünüyorum. Ekranın bu tarz bir tetikleyiciliğinin olduğunu gösteren araştırmalar da var.

Sayın Bakanım, önümüzdeki dönemde yapmayı düşündüğümüz özel eğitimde kalitenin artırılması, fiziksel altyapının standartlarının Türkiye'nin her yerindeki özel eğitim okulları için sağlanması, birtakım ekstra politikalar ki bu kanun, 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin değişimiyle beraber bir yasal destek de oluştuktan sonra elimizi çok çok kolaylaştıracak. Önümüzdeki dönemde çok daha nitelikli özel eğitim hizmetleri verecek şekilde çabalarımızı sürdürüyoruz. Örnek olmaya çalışıyoruz, sadece bize değil, geliştirdiğimiz bütün testler ve geliştireceğimiz bütün testlerin yapay zekâ destekli olmasına, kâğıt kalem testlerinin dışında BOBUT temelli bilgisayar uygulamalarıyla olmasına; yalnızca Türkiye'deki çocuklarımız için değil Balkanlar, Orta Asya'daki çocuklar için de kullanılabilecek bir donanımına sahip olmasına yönelik çaba sarf ediyoruz. Ve yine artı, biz Türkiye'ye zorunlu olarak göç etmiş sığınmacı durumundaki çocuklarımız, Suriye örneğinde olduğu gibi, onlar için de Sayın Bakanım, anne babalarına yönelik olarak özel eğitime ihtiyaç duyduklarında "ne yapmaları gerekir"le ilgili 30'un üzerinde kitabı, kılavuzu tercüme ettik Arapça'ya, onlara ulaştırdık. Hâlihazırda şu anda Barış Pınarı, Zeytin Dalı gibi bölgelerde de kullanılabilecek nitelikte yani oradaki dile uygun olacak şekilde kitaplar tercüme ettik ki şu anda Türkiye'de yaşayan sığınmacılar bütün devlet kurumlarından Türkiye'deki çocukların kendisi kadar istifade etme hakkına sahipler, devlet kurumları için söylüyorum bunu. RAM'a gidip destek alabilirler, özel eğitim okullarına kayıtlarını yaptırabilirler. Tabii tanılamaları dil probleminden dolayı özel olduğu için biz onlar için de "nonverbal" dediğimiz sözel olmayan birtakım testlerin adaptasyonu için de çalıştık, hâlihazırda da sürdürüyoruz

bunu, kısmet olursa önümüzdeki günlerde bunlarla ilgili de yenilikler oluştuğça biz kamuoyuna ve ihtimal, siz kıymetli Komisyon üyelerimize de bunu arz etme şansını yakalamış olacağız.

Süreye ben bakmadım Sayın Bakanım ama bayağı bir şey olmuşuz, biraz geçmişiz. Ben yine kıymetli üyelerimizden soru gelirse memnuniyetle cevaplandıracağımı arz ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Tabii, başlangıçta da ifade ettim, siz de bu Komisyonun asli üyelerinden birisiniz tıpkı Aile Bakanlığındaki arkadaşlarımız gibi. Bu konuları daha çok konuşmamız gerekiyor. Zira, sizin sunum biraz grubun enerjisinin azaldığı bir döneme denk geldi. O yüzden bu konuyu da içerecek bir toplantıyı bir sonraki toplantımızda devam ederek hem sosyal yardımlarla birlikte devam ettirelim çünkü özel eğitim bu işin çok ama çok özel unsuru. Hakikaten ihtiyaca ne kadar cevap verebiliyoruz? Bu anlamda, tabii, çok güzel veriler verdiniz, ortaya koydunuz, bunlarla ilgili bizim daha konulara vâkıf olmamız gerekecek. Yerel anlamda mesela Ankara'da kaç özel eğitim okulumuz var?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - İl il şu an ezberimde, hatırımda yok ama hepsinin dökümünü alabiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Mesela, bunlardaki fiziksel altyapı nasıl? Örneğin, spor özel eğitim gerektiren bireyler için çok ama çok destekleyici bir enstrüman. Bu okullardaki spor alanları nasıl? Mesela yüzme çok destekleyici bir branş. Bu anlamda, işte, hem Yüzme Federasyonu'yla hem Bakanlıkla hem yerel yönetimlerle nasıl iş birlikleri var? Örneğin, ben az önce Mert Karahan özel eğitim okulundan bahsettiğimde, o okuldaki öğrencilerin bundan on, on iki yıl, belki on beş yıl önce efendim, yüzmeye götürülme sorunu vardı. Okulda yüzme havuzu yok, doğal olarak olmayabilir ama yüzmeye taşınması noktasında sorun vardı. Yerel yönetim gerekli inisiyatif almadı o zaman vesaire. Bu tür konulardaki aksaklıkları gidermemiz gerekiyor çünkü artık spor altyapımız var. Okulda altyapı olmasa da az önce bahsettiğimiz o kurumsal iş birliklerini ben çok önemsiyorum. Bilmiyorum, tabii, sizin genel müdürlük olarak bu anlamda iş birlikleriniz hangi kurumlarla çok güçlü?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Hemen arz edebilirim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Olur, biraz sonra... Ben tamamlayayım müsaade ederseniz.

Hangi kurumlarla güçlü iş birlikleri var, hangi kurumlarla iş birliğini artırmak gerekiyor? Bu konularda biz de destek olalım. Bununla birlikte akademinin desteği nasıl? Ben onu da özellikle çok merak ediyorum. Yani bizim üniversitelerimiz bu konulara ne kadar duyarlı? Onlarla da çalışacağız, Komisyon çerçevesinde dinleyeceğiz, belki gideceğiz ama onların bu süreçlere yaptıkları katkılar ne derece somut, ne derece faydalı, bunları da ölçmemiz lazım çünkü bilim olmazsa olmaz. O noktada da tabii sizin bize daha detaylı bilgi sunmanızı sizden istirham edeceğiz.

Bununla birlikte tabii bu çalışmalara özel sektörün katkısı. Mesela özel okullar var ama özel eğitim okulu kaç tane var? Özel özel eğitim okulu kaç tane var? Yani buna yeteri kadar özel sektör destek veriyor mu? Biz bunu Hükümet olarak, devlet olarak teşvik edebiliyor muyuz? Az önce, işte, bakım merkezlerinin ücretlerini biz karşılıyoruz -44 bin lira mıydı?- 44 bin liralık desteği orada karşılıyoruz mesela özel eğitimde bunu karşılayabiliyor muyuz? Örneğin, çocukların taşınması konusu mesela. Yani bu çocukların bir kısmı yürüyemiyor, efendim, okulumuz var ama okula taşıyabiliyor muyuz bunları?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Özel servisler var Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İşte bunlar ne kadar ihtiyacımızı karşılıyor? O konuda da benim soru işaretlerim var İstanbul örneğinden, mesela Başakşehir ilçesinde bildiğim yakın örnekler var. Dolayısıyla bunları hem ölçelim hem onlarla ilgili biz katkı sağlayalım. Yani bununla ilgili yatırım ihtiyacı varsa Hükümetin bu konuda takipçisi olalım ama fotoğrafı doğru görmemiz bizler için çok elzem. Bunları o yüzden konuşacağız. Tabii, Komisyon üyelerimiz de bu konuda katkı sağlayacaklar mutlaka, yazılı da size şey yapacağız. O yüzden bu bir girizgâh olsun. Ben toplantıyı çok daha fazla uzatmak istemeyeceğim. Tabii, arkadaşlarımızın bu konuda söyleyecekleri varsa mutlaka onları dinleyelim, sonrasında da bir toplantı gündemini bir sonraki toplantımıza erteleyelim.

Evet, son söz almak isteyen var mı?

ALİ KARAOBA (Uşak) - Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Öncelikle ben çok teşekkür ediyorum. Diğer bakanlıkların faaliyet raporlarına ve sitelerine girdiğimizde bu kadar donanımlı, ayrıntılı bilgi veren bir bakanlık yok. O açıdan, ben kendi adıma sizin Müdürlüğünüze çok teşekkür ediyorum çünkü girdiğimde en azından kabataslak da olsa bir fikir edinme şansına sahip oldum.

Şimdi, birincisi, sizin sitenizden gene il bazında RAM kurum sayıları ve nüfusuna göre dağılım gibi bir grafik mevcut. Burada Türkiye genelinde 299 rehberlik ve araştırma merkezi...

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - 300 oldu efendim.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Güzel, 1 artmış.

Şimdi, ben illere bakınca, kendi ilimle ilgili baktığımda gördüğüm şey şu: Uşak'la ilgili 1 tane var. Bu nüfusa dayalı mı yapılıyor, ihtiyaç mı yok, acaba neden olmuş? Ama mesela nüfusu yakın olan Yozgat ilinde 5 tane görülüyor. Bunların dağılımıyla ilgili bir bilgi almak istiyorum. Şehrim ihmal ediliyor mu diye biraz da oradan da sormak istiyorum.

İkincisi, çok güzel slaytlar vardı, 13'üncü slaydınız. Burada, şimdi, özel eğitimdeki eğitim oranları, okul, öğretmen ve öğrenci oranları var. En altta kaynaştırma, bütünleştirme yoluyla eğitim gören öğrenci dağılımları var. Dikkatimi çeken şey şu: İlkokul, ortaokulda erkek öğrenci sayısı 228 bin; bakın, erkek öğrenci 228 bin, kız öğrenci sayımız 138 bin ama liseye geçtiğimizde bu oran onda 1'ine düşüyor neredeyse. Acaba biz ilkokul ve ortaokulda iyi bir eğitim veremediğimiz için mi liseye kadar geçiremiyoruz bu çocukları, aileler mi bıkıyor; yani burada ciddi bir sorun mu var, diye düşündüm. Bu tabii ki eşit oranda geçemeyebilir ama yani sonuçta ortalama bir değer hesapladığımızda bu rakamlar çok bana şey geldi, arada ciddi uçurumlar geldi.

Yani 228 binden 37 bine düşmüş liseye geçen RAM'lı çocuk sayısı. Acaba eğitimimizde mi bir sıkıntı var? Tabii ki günlük yaşam içinde eğitim alan okullarda RAM eğitimi alması çok doğru bir şey ama bu rakamı nasıl yorumluyorsunuz? Bununla ilgili de söylerseniz sevinirim.

Dediğim gibi, istatistikleri de doğru yayınlamış olmanızdan dolayı ayrıca teşekkür ediyorum.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - RAM'la ilgili hususa hemen cevap vermiş olayım. RAM'la ilgili bir bunun standardı var, ona göre açıyoruz. Her RAM bir bölgeye hitap ediyor, mesela, bir ilde birden fazla ilçeye hitap ediyor. Nüfus önemli, 100 bin nüfus önemli, bir de 150 kilometre mesafe gibi hususlar var, bunları gözeterek açılıyor. Ama diğer taraftan şunu da gözetiyoruz: Mesela Kastamonu'da diyelim, Çatalzeytin ile Kastamonu arası çok yakın gibi görünüyorsa ama Küre Dağları aşıyor, mesela kışın aracın gelmesi mümkün olmuyor. Ha, böyle durumlarda da özel bir şey yapıyoruz, özel bir tedbir almaya çalışıyoruz kimseyi mağdur etmemek adına ancak hani çok böyle sınır değerlerde. Şimdi Uşak... Benim baba tarafım Afyonlu, o tarafı o yüzden az çok biliyorum, Uşak daha önce benim de dikkatimi çekmiş ve neden diye bakmıştım. Mevzuatın bize sunduğu "Şu standartlarda açın." dediğini, böyle direktten dönüyor gibi diyebileceğimiz küçük rakamlarla oluşan bir farklılık o ama benim de radarımda Sayın Vekilim, onu söylemeliyim.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Bu öğrencilerin liseye geçişle ilgili yorumunuz var mı?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Onunla ilgili belki daha uzun bir izahat gerekebilir çünkü kırılım, bir kısmı mesleki uygulamalara gidiyor kaynaştırma öğrencileri için olduğundan.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Onda 1'e düşüyor, çok ciddi bir rakam düşüşü var.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Evet, oradaki kırılmayı izah etmemiz icap eder. Anne babaların burada bir tercihi devreye giriyor. Yani aslında anne babalar çocuklarını başka tür okullara yönlendirmeyi de tercih ediyorlar meslek eğitimi için. Türkiye'nin özel eğitimle ilgili en önemli problemlerinden bir tanesi çocukların istihdamıyla ilgilidir. Biz Mesleki Eğitim Politika Belgesi'ne o yüzden özellikle özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarımız için de 2 tane madde ilave ettirmeyi başardık, biraz zorlu bir süreçti ama çok şükür. İstihdama yönelik olarak, okuldan alıp bir yere vermek gibi diyeyim, o daha fazla oradaki kırılmayı izah eder ama tek başına bu izah etmez, başka şeyler de var, onları da memnuniyetle biz raporlaştıralım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Elif Hanım.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ederim, sağ olun.

Ben de tam kaldığınız yerden devam edeyim. İstihdam artı sosyal güvence diyelim çünkü engelli çocukların ailelerinin aslında belki de en çok endişe ettikleri şey kendi ölümlerinden sonra engelli çocuklarının ne olacağı, kimin bakacağı. Eğer istihdama dâhil edebiliyorsak, iş gücüne dâhil edebiliyorsak sosyal güvenlik sistemiyle de entegre olması çok çok önemli ama aslında, belki de ihtiyaç bir bütünleşik, daha geniş kapsamlı çatı yönetimin olması. Yani, şimdi biz burada hem Aile Bakanlığımızın Değerli Müdürüne hem size çok teşekkür ediyoruz, ekiplerine çok teşekkür ediyoruz ayrıntılı bilgiler için fakat şunu görüyoruz: Sorularımızda, ihtiyaçlarımızda siz de belli bir noktada tıkanıyorsunuz yani bizim elimizden bu kadar gelir gibi. Belki bunu biz Komisyon olarak bir düşünce sistemiyle daha üst bir merciye taşımamız. Yani, buradan, bakanlıklara münhasır bir şey değil de Cumhurbaşkanlığına ileteceğimiz bir mesaj olabilir. Hangi bakanlıklar? Aileyi ve çocukları ilgilendiren Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, bunlar temel; İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ikincil ama bunlar temel.

Aile Bakanımıza ben teşekkür ediyorum yani Mahinur Hanım'ın da çalışmalarına teşekkür ediyorum çünkü ben bir muhalefet milletvekiliyim, iletişim kurulabilen, kurduğumuzda dinleyen, önerileri alan bir Bakanlık yapısı var ve ben bunu çok kıymetli buluyorum çünkü muhalefetin de yapıcı muhalefetle yapıldığında topluma hizmet ettiğine inanıyorum. Neden bunu öneriyorum?

Mahalle bazlı sosyal hizmet o kadar önemli bir şey ki bizim sosyal hizmet mezunlarımız bugün işsiz ama aslında çok kıymetliler. Aile hekimliği gibi belli sayılarda mahalleye hitap eden birimler olduğunda ve eş güdüm ve veri tabanında da birbirleriyle iletişim, birbirleriyle konuşabilen bir dijital veri sisteminde bir ailede şiddet mi var, bir ailede engelli mi var, bir ailede bağımlı mı var, aile bazlı ziyaretlerle bu takip edilebilir. Bir sorun olduğunda, kadın şiddet gördüğünde, çocuk ihmal ve istismara uğradığında, çeşitli sebeplerle bağımlılıkta, alkol bağımlılığı, madde bağımlılığında İçişleri Bakanlığının da haberi oluyor mahalledeki birimi sebebiyle, Sağlık Bakanlığının da. Bizim aslında bunu taşımamız gereken sistem bu bütünleşik veri sisteminin ve bakanlıklar arası eş güdümün sağlanması.

Şimdi, siz diyorsunuz ki: "Bu çocukları aileleri çok haklı olarak liseye geldiğinde mesleki eğitime yönlendirmek istiyor." Çok haklılar çünkü bir meslek edindirdiğinde çocuğunun bir geliri olacak ve sosyal güvencesi olacak, sağlık sistemine ulaşabilecek vesaire ama bunu siz belli bir yere kadar getirip bırakıyorsunuz ve ondan sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının alanına giriyor. Ben temelde bunu rica ediyorum Sayın Başkanım, mutlaka ele alınmalı. Biz spesifik olarak bunu Aile Bakanımızla görüştük ve önerdik. Onlar da sağ olsunlar -bir yıl kadar önce önermiştim, bizim DEVA Partisi eylem planımızda geçiyordu- dikkate aldılar, bunu uygulamaya kısmen uygulamaya başladılar. Mesela sosyal risk haritalarından bahsetmiştik geçen sene, Mahinur Hanım bunu benimsedi ve ben şimdi Müdüğümden bu konuyla ilgili çalışmanın olduğunu duydum, teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum.

Bir diğeri, veri çok önemli ama bu istatistiksel tahmin yönteminiz de çok önemli; bu konuda da hani sizi tebrik ediyorum fakat sorun ve ihtiyaç alanına geldiğimizde... Ben sivil toplumdan geliyorum, sivil toplumda bir projeyi yapabilmek için bir buçuk bazen iki yıl uğraşırsınız, farklı birimlerle bağlantıya geçersiniz, bunun kamu ayağı olur, yerel yönetim ayağı olur, akademi ayağı olur, özel sektör ayağı olur. Diyelim ki Kalkınma Ajansına ya da Birleşmiş Milletlere, uluslararası örgütlere projenizi götürdüğünüzde proforma faturasından en ince ayrıntısına kadar yani böyle ilmek ilmek onu dokursunuz ve geçemeyebilir bile. Şimdi, aynı hassasiyetin bizim kamu kaynaklarımızda da olması lazım. Görüyoruz ki çok çeşitli mevkilerde bakan olan, bakan yardımcısı olan, kamu kurumlarında müdür olan dostlarımız var. Mesela teşvik veriliyor devletten, o teşvik bir şekilde kullanılıyor.

Diyelim ki hayvan teşviki verildi süt üretilsin diye ama verildikten sonra bizim eksiklerimiz, denetim mekanizmalarımızın da zayıf olması, o hayvanların kesildiğini duyuyoruz, hâlbuki devlet o teşviki vermiş; süt üretimi artsın, o hayvan sayısı artsın diye. Şimdi, denetim mekanizmaları burada yine çok çok önemli oluyor 2 bakanlık açısından da.

Ben sözü daha fazla uzatmak istemiyorum, aslında çok çok sorularım var ama eğitim ayağı çok önemli, ailelerin desteklenmesi, bilgilendirilmesi yine çok önemli fakat müeyyideler, iş içinde teşvikler, sübvanseler yöntemleri evet olmalı ancak denetimler de olmalı, yanlış bir iş yaptığında o denetimle mutlaka cezasını görmeli, hele köy gibi yerlerde o öyle yayılır ki "Aa, bak, o onu yanlış yapmış biz sakın yapmayalım." diye, biraz bu noktada da denetimlerimizin güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

İş birliklerinden bahsettiniz, ben de önemsiyorum, her zaman kamu kaynakları değil özel sektörün de teşviklerle bu sistemin içine dâhil edilmesi... Fakat bu belki vergi teşviki olabilir, belki sigorta prim desteği olabilir, özel sektörde oluyor, engelli aileleri desteklenebilir, engelli çocuklar desteklenebilir. Bakım ekonomisi çok önemli, Aile Bakanlığında bakım sektörüne alternatif yöntemler geliştirilmeli. Diyorsunuz ya "Siz de çok önemsediniz." Bir çocuk başına işte şu kadar X lira devlet ödüyor bakım sağladığı için. Ama bakın, şöyle bir şey de var, bu ne kadar yapılıyor ben merak ediyorum, o yüzden sormak istiyorum: Yaşlısına ya da engellisine bakan aile bireyleri var ve bunlar eğer belli sosyoekonomik seviyedeyseniz aylık maaşla destekleniyorlar, yaşadığı sürece parayı alıyor ama aile yakını öldüyse -engelli ya da yaşlı- birden o sistemden kopuyor. Hayır, kopmasınlar, aslında bilgi ve deneyim anlamında belli bir noktaya gelmiş, sertifikalandırılabilir ya da diploma, nasıl bir yöntem uygulanır bilmiyorum, o uzman bakım elemanı olarak sistemde dâhil olabilir. O zaman ne olur? Kocaman bakım kurumlarının maliyetinden biz istifade etmiş oluruz ve hem aileyi desteklemiş oluruz ki örneklerden çok iyi biliyorum, örneklerde evi bırakıp giden eşin o maaşı duyduğu için tekrar eve dönüp aile bütünlüğünün devam ettiğini ve bir yandan maaşın eve girdiğini biliyorum. Böyle bir sisteminiz var mı, böyle bir eğitim, sertifika, diploma? Ya, sistemden düşüyor değil mi o yaşlısı, engellisi ölen?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet, düşünüyor.

ELİF ESEN (İstanbul) - Mesela, bu alternatif bir yöntem.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Mesleki Yeterlilik Kurumuyla ilgili, bununla ilgili bir çalışma yapıyoruz yani sadece onlarla ilgili değil şu anda sistemde olan gayriresmî, kayıtlı olmayan birçok şey biliyoruz. Yani hem yabancı bakıcı hem Türk bakıcı, biz bunları da akredite etme adına...

ELİF ESEN (İstanbul) - Hedefiniz ne zaman?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Mesleki Yeterlilik Kurumuyla buna çalışıyoruz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok önemli.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Hatta bununla ilgili yarın bir toplantımız var yani yaşlı bakım teknikerliği. Profesyonel, üniversite ya da liseden bahsetmiyoruz. Dışarıdaki insanların, bakıcılık yapan diğer insanların da sisteme kaydolması için -Çalışma Bakanlığından bağımsız çünkü onların birtakım kaygıları oluyor, sigorta yapılıp yapılmama, kayıt dışı çünkü bunlar yani burada konuşmakta bir beis yok- biz bunları akredite etmeye çalışıyoruz, sistemde eğitim vererek.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Çok şey var ama daha sonra, artık başka toplantılarda.

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Bir şey eklemek istiyorum.

Takip ve denetimden bahsettikleri için Genel Müdürlüğümüze de soracaktım az önce. Şimdi ben çok daha yeni Yapay Zekâ Komisyonundan çıktım, bu ikinci Komisyonum, kafamda çok taze şeyler var ve o Komisyonu da izlerken tamamen "Sosyal politika uygulamalarına nasıl uyarlanabilir?" bakış açısıyla çok yeni fikirler, çok farklı bakış açıları edinme imkânına sahip oldum. Hazine ve Maliye Bakanlığını bu yapay zekâ teknolojilerini kullanma açısından çok başarılı buldum, şu an denetimi tamamen onun üzerinden yaparak çok ciddi bir ivme kazanmış durumdadır -hatta önerdim diğer bakanlıklara da- yerli ve millî bir sistem kurarak yapmışlar tüm bu işlemleri.

Hep şunu düşündüm -o zamanlarda da bu İzmir'de bir yaşlımız evde vefat etmiş şekilde bulunmuştu- benim hayalim yaşlı, engelli, bu özel gereksinim isteyen grupların çok yakın takibi, bire bir. Az önce sunumunuzda dediniz, "Eğer başvurularsa..." Tek başına yaşayan annelerimizi başvuruyu beklemeden devletimizin sosyal devlet imkânı gereği -ki bu altyapımız var, insan kaynağımız var- bire bir bizim takip etmemiz gerektiğine inanıyorum. Bunun da şu anda bu yapay zekâ teknolojileriyle aslında insan kaynağına bile ihtiyaç duyulmadan, sadece bakanlıklar arasında, verileri kimse görmeden yani arka yüzde eşleşerek ya da bir şekilde "check" edilerek yapılabileceğini düşünüyorum. Sağlık Bakanlığının şu anda elinde 4,5 milyon engellimizin verisi var, bir şekilde eğitim alanların verisi var, sosyal hizmet alanların verisi var yani kurumlar bunları... Engellilerimiz eğitim alıyor mu? Ne bileyim, ailesinin durumu nedir? Az önce siz dediniz ya "mahalle bazlı" artık bunlara da ihtiyaç yok aslında yani teknolojiyi kullanarak...

ELİF ESEN (İstanbul) - Bir kere girildikten sonra teknoloji zaten sağlar.

JÜLİDE SARIOĞLU (Ankara) - Biz AK PARTİ iktidarlarımız döneminde hep reformist olarak ilerledik ve çok ciddi ilerleme sağladığımız bir alan. Ben artık bu aşamadan sonra bizim en büyük hamle ve atılımı bu yapay zekâ teknolojilerini kullanarak, bire bir böyle asistanlık, rehberlik yapabileceğimiz bir sistemin kurulabileceğini düşünüyorum. Bu konularla ilgili bir çalışmanız var mı? Yani bir yaşlı doktora gitmediyse sistemden, hani kalp hastasıysa periyodu belli aslında, ne bileyim, diyabet hastası ise belli, bir ameliyat geçirdiyse, bir inme yaşadıysa hangi doktora, hangi kontrolleri yaptırması gerektiği, işte, maaşı almıyorsa sosyal güvenlik, bankadan, işte üst üste, birkaç ay yani bunun ortaya çıkabileceğini... Engellilerimizin ailelerinin durumunu, işte psikolojik destek ihtiyaçlarını, gittiği doktorları biliyoruz, aldığı ilaçları biliyoruz, ne bileyim, hizmetleri biliyoruz. Kaç saat eğitim aldı? İşte, spor ihtiyacı yok mesela, almamış hiç spor eğitimi, onu görüp onu spora yönlendirecek vesaire böyle sistemleri... Ben bununla ilgili çok ciddi altyapımız olduğunu düşünüyorum, sadece bir dokunuşa ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili çok güzel çalışmalar bütün bakanlıklarda başlamış, özellikle yapay zekâ konusunda mesela EBA sistemleri vesaire

yani teknolojiyi Millî Eğitim Bakanlığımız inanılmaz kullanıyor. Bir vizyoner ve yenilikçi bakış açısıyla bu alanda çok ciddi çalışma yapılabileceğine inanıyorum, hayal ediyorum. 4,5 milyon engellimizin her şeyini, bütün... Çünkü baktım ben, tekrar bilgilerimi tazeledim, işte Engelli Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz bu alanda bütün politikaları oluşturmakla sorumlu, sevk ve idare aslında sizde, 4,5 milyonun verisi olmadan bunu yapmak çok zor. İhtiyaçları, eksikleri kuşkusuz biliyorsunuz ama bununla ilgili bence bir çalışma yapılabilir, ben Komisyonunda da, yine raporlamada da bu konulara değineceğim. Bu yapay zekâ kullanımı elinizde var mı? Takip için, denetim için, yönlendirme için, rehberlik için yapay zekâ konusunda bakanlıklarımız hangi aşamada? Bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Şimdi şöyle yapalım: Latif Bey söz istemişti, onu da alalım, ondan sonra siz hem Aile Bakanlığının yaklaşımı hem de...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Tamam, Latif Bey'den sonra sizi alalım, sonra kapatmamız gerekecek.

Buyurun.

LATİF SELVİ (Konya) - Sayın Başkanım, bir iki konuda açıklama yapmak istemiştik de. Birincisi, "Mesleki Yeterlilik Kurumu çerçevesinde çalışmamız var." dediniz, bunun Türkiye yeterlilik çerçevesini oluşturarak mı bunu yapıyorsunuz? Bir de Avrupa yeterlilik çerçevesiyle uyumu var mı?

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Ona göre yapılıyor Başkanım zaten, MYK öyle çalışıyor.

LATİF SELVİ (Konya) - MYK onayladıklarına veriyor ya, TYÇ'sini, AYÇ'sini işaretliyor.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Akredite edilmiş kuruluşlar tarafından zaten yapılıyor ya belgelendirme, o akreditasyonu almak için de Avrupa Birliği...

LATİF SELVİ (Konya) - Şimdi, bir diğer konu şu: İstatistikle ilgili önemli bir noktaya sayın vekilim değindi. Sanıyorum orada BİLSEM'ler okul olarak geçmediği için BİLSEM'deki öğrenciler liseye geçişte normal öğrenci olarak geçiyor yani onlar biraz ayrıştırılsa rakamda problem çıkmaz. Çünkü eğitim de zorunlu eğitim olduğu için herkes mutlaka eğitimin içerisinde, MESEM'ler de buna dâhil, bir mesleğe gidenler vesaireler de dâhil herkes sistemin içinde. Orada bir kenara kayması bir şeyin mümkün değil.

Mustafa Hocam, Sayın Genel Müdürüm; normal kaynaştırma eğitimleri de verdiğimiz için normal okullarda donanım itibarıyla vaktiyle yapılmış okullarımız var, engelli çocukların burada birtakım yerlerde rahatlıkla eğitimini alabilmesi için biraz daha çalışılması gerekiyor herhâlde. Bu çocuklarımızın eğitimi normal arkadaşlarıyla birlikte devam edeceği için okullarda öğrenciler de öğretmenler de çok ilgi, alaka gösteriyorlar lavabolarından merdivenlerine kadar. Bunlarla ilgili bu hususta herhangi bir bilgi vermek ister misiniz?

Bir de Hayat Boyu Öğrenmedeki yapılan hizmetlerde hayat boyu öğrenme eğitimi verdiğimiz yerlerin bizim okullarımız gibi imkânları yok; daha çok kurslar şeklinde yürüyor. Bu konuda da bir çalışma yapılması gerekir mi bu özel eğitime ihtiyaç duyan arkadaşlarla ilgili?

Arkadaşlar, bir de daha önce bizde engelli çocuklar için -çok sınırlı- görme engelliler, zihinsel engelliler, bir de işitme engelliler için meslek lisesi gibi okullar vardı. Bu arkadaşlarımız özel eğitilirdi, geriye kalan engelli eğitimini sınıf öğretmenleri arkadaşlarımız verirdi. Onlar yüz seksen saatlik bir eğitim programından geçiyordu. Şimdi, Sayın Başkan biraz önce sorduğunda "Başka kurumlardan da eleman temin etse." diye... Şimdi, artık bu alanın özel eğitim öğretmenleri var. Eğitim fakülteleri bünyelerinde eğitimlerini alıyorlar ve bu arkadaşlar görevlendiriliyor ama diğer teknik taraflarında farklı çalışmalar söz konusu olabilir, bu olumlu, iyi bir gelişmeydi. Bir de donanımı itibarıyla bu okulların, müstakilen devam ettireceğimiz, müstakil olarak devam ettireceğimiz özel eğitim okullarının da masrafı yüksek. Burada dünyanın her yerinde ciddi bir özel sektör katkısı var. Sayın Genel Müdürüm, burada da "Önemli miktarda devlet olarak bütün yükümlülükleri karşılıyoruz." dediniz. Buradan da bir miktar destek alınsa isabetli olur diye değerlendiriyorum. Mesela, normal endüstri meslek liselerindeki eğitimlerde de Almanya hep örnek verilir ama Almanya yüzde 58 giderini özel sektörden karşılıyor. Türkiye'de son yıllardaki protokol okullarıyla beraber özel sektör katkısı yüzde 2 civarında. Burada özel eğitimin ciddi planda özel alandan desteğe ihtiyacı var. Belediyeler burada son derece önemli. Ben bazı belediyelerde gördüm; Konya Selçuklu Belediyesi de çok donanımlı ve otistik çocuklarımız için sportif aktiviteler filan yapacakları bir faaliyet alanı oluşturmuş, millî sporcular çıktı bunların içerisinde. Burada da mutlaka yerel yönetimlerle koordinasyonu güçlendirmeliyiz diye değerlendiriyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyorum Başkanımıza.

Aylin Hanım'ın çok kısa bir katkısı olacakmış, sonra en son Burhanettin Bey'e de sözü verelim, sonra da hızlıca tamamlayalım.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Öncelikle Yasin Bey'e ben sormak istiyorum, demin sormamıştım çünkü: Bu bakım merkezleri için temel konumuz, biliyorsunuz, aslında personel, nitelikli personel; az önce Elif Hanım'ın da bahsettiği, saha tecrübesi olan. Şimdi, atanmayı bekleyen evde bakım teknikeri, yaşlı bakım teknikeri, engelli bakım teknikeri, çocuk gelişimci, sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi çok sayıda meslek grupları var. Bunların akıbeti ne olacak acaba? Yani bunlar plan, program dâhilinde olmadan sayısız açılıyor ama bu gençlerimiz istihdam için bekliyor oysa ihtiyaç var, gerçek anlamda bir ihtiyaç var. Bunlar için bir planlamanız var mı acaba, onu merak ediyorum.

Bir de -az önce kaçırmış olabilirim muhtemelen- bu gölge öğretmen konusu konuşuldu mu bilmiyorum ama kaynaştırma eğitimi de çok önemli. Kamunun desteğiyle bir gölge öğretmen uygulaması, engelli gençlerimiz, çocuklarımız için böyle bir planlama var mıdır acaba?

Çok teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyorum.

Son olarak da Burhanettin Bey'e ben sözü vereceğim, sonra topluca bir cevaplama rica edeceğiz.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkür ederim.

Biraz evvel sizin söylediğiniz konuya değinmek istiyorum. Engellilerin, yaşlıların, kronik hastalığı olanların kayıt altına alınması, takip edilmesi çok çok önemli ve güzel bir öneri. Zannediyorum 2000 yılında filan Singapur'a gitmiştim. Havaalanında yaşlı bir amca -75-80 yaş arası- süpürge yapıyor. Ben de şaka yollu dedim ki: "Ya, hele bir sorun; herhâlde burada emeklilik yok." Gerçekten sordular, emeklilik yokmuş ama belli yaştan sonra yaşa göre iki saat, üç saat, dört saat, o insanları oralarda part-time çalıştırıyorlar. Dedik ki: "Niye emeklilik yok? Sen bu kadar emek vermişsin, bu kadar çalışmışsın." Dedi ki: "Ya, ben evde tek başıma yaşıyorum yani ben bir gün evde ölmüş olsam kimsenin haberi olmaz ama ben buraya geliyorum, devlet benim hayatta olduğumu bizzat yerinde görüyor. Dolayısıyla devlet zaten sosyal devlet, benim her şeyimi karşılıyor, hiçbir ihtiyacım eksik kalmıyor." Yani bu Singapur örneğinin de bir şekilde incelenmesinde fayda var diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz katkınız için.

Sayın Vekilim, sizin olacak mı katkınız? Çünkü son sözü Genel Müdürlerimize vereceğiz.

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Yok.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Tamam, teşekkür ediyoruz o zaman.

İlk önce Mustafa Bey'e ben sözü vereyim, en son da belki Yasin Bey bir katkı yapar ve tamamlarız.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Memnuniyetle.

Hızlıca cevap veriyorum; gölge öğretmen, oradan başlayayım. Gölge öğretmen, namıdiğer kolaylaştırıcı kişi; bu, geçen seneye kadar, hatta bu senenin içinde dönemin başına kadar sadece otizm spektrum bozukluğu olan çocukları bağlıyordu, biz onu genişlettik, bütün çocukları kapsayacak şekilde genişledi.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Peki, devlet katkılı mı yani cepten vermeli mi, aile...

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Devlet katkılı değil, şu anda "kolaylaştırıcı kişi" diye Maliye Bakanlığında ne bir kadro var ne de bunun bir bütçesi var.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Esas onu soruyorum aslında, öyle bir kanun var mı?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Yok, öyle bir şey yok, öyle bir kadro yok yani bizim okullarımızda istihdam edilebilecek Maliye Bakanlığı bünyesinde böyle bir kadro yok. Dolayısıyla onun finansman kısmını söylüyorsunuz. O kısım şu anda en azından bizim gündemimizde değil ama şeyi açtık, herkes için açtık, ihtiyacı olanlar...

Özel eğitim spor okulları açacağız yakın zamanda, çalışıyoruz, iki tane pilot okulumuzu bu konuda aktif hâle getirmek için şu anda fırsat kolluyoruz; biz altyapısını hazırladık, onu söylemeliyim.

Fiziksel mekânlarla ilgili çok fazla gündem oldu. Bizim şu anda özel eğitim okulu olarak kullandığımız yani kaynaştırma değil özel eğitim okulu olarak kullandığımız okullarımızın büyük bir kısmı, yaklaşık yüzde 70'i, 65'i özel eğitim okulu olarak tasarlanmış okullar değil, ilkokul olarak tasarlanmış, sonra özel eğitim okulu olarak hazırlanmış. O yüzden, tasarımları itibarıyla bazı noksanlıklarının olduğu, onlar da doğru. Kaynaştırmayla ilgili olan, kaynaştırma eğitiminin verildiği yerlerde de biz altyapının güçlendirilmesiyle ilgili özel bir proje yürütüyoruz. Burada yalnız küçük bir hususu kıymetli hazırunun takdirlerine sunmak isterim.

Şimdi, "kaynaştırma öğrencisi" diyoruz ya, özel eğitim öğrencisi ya, normalde biz Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü olduğumuz için doğrudan bize bağlı öğrenciler gibi algılanıyorlar, değildir. Mesela, Genel Müdürlüğe bağlı bir kaynaştırma öğrencimiz bizim yok; ilkokulda ise Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı, endüstri meslek lisesinde ise Meslekî ve Teknik Eğitime bağlı; işte, fen lisesinde ise olabilir, mesela serebral palsili olup fen lisesinde öğrenim gören çocuklarımız var, Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı; imam-hatip lisesinde ise Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı; kaynaştırma öğrencileri doğrudan bize bağlı değil. O yüzden, onların imkânlarını genişletmek için yapılacak operasyonları biz diğer genel müdürlüklere standart belirleyerek, "Şöyle olması lazım." diyerek, bazen kaldıkları pansiyonlar, bazen okullar, işte güvenlik tertibatları -siz çok iyi ifade ettiniz- işte merdivenlerden kaymaması, işte düşmemesi vesaireyle ilgili o hususlarda biz ilgili genel müdürlüklerimizi sürekli güncel tutuyoruz. Bu şu demek değil; ben böyle bir şeye sebebiyet vermekten imtina ederim: Bizi ilgilendirmez; hayır, hayır, öyle değil. Sadece, yapılan düzenlemeler diğer genel müdürlüklerin de devreye alınmasını gerektirecek düzenlemeler; bunu söylemeye çalıştım.

Yazları yaz kursları, özel kurslar Hayat Boyu Öğrenme bünyesinde ve onun dışında, mesela yaz okulları gibi birtakım uygulamalarımız var. Biz olabildiği kadar yaz aylarında özellikle bu şeyi açmaya çalışıyoruz. Yakın zamanda yeni bir şey daha başlatacağız, bugün Başkanımızla görüştük yani yaz aylarında özellikle hem çocukları eğitim açısından destekleyebilmek hem anne babalar için bir imkân doğurmak için. Bunu söylemeliyim, her aklıma geldiğinde gözüm yaşıyor benim yani omzumdaki şeyi acayip artırıyor. Bir anne "Sizin oraya bir saat, iki saat gittiği zaman ben yıkanıyorum." demişti yani bu, öyle bir hassasiyet gerektirecek kadar zorlayıcı bir yaşam aslında. O yüzden, zamanın bir önemi yok, imkân oluyor hafta sonları, imkân oluyor yazları, çocukların da anne babaların da hem eğitim desteği alabilmeleri için hem bu tarz ikincil sonuçlar için... Elbette doğrudan bunun için yapmıyoruz ama böyle bir sonuç olduğunun da farkındayız yani o da bizim dışımızda kalmıyor, bunu yapıyoruz.

Özel eğitim okullarının güçlendirilmesi hususu önemli. Birkaç hayırseverin yaptığı okul var özel eğitimle ilgili, onun dışında özel eğitim okulları çok sayıda değil. Özel eğitim okullarıyla verilmeye çalışılan ya da bahse konu olan eğitimler daha çok özel rehabilitasyon merkezleri tarafından sunuluyor. Hafızam yanıltıyor olabilir ama yaklaşık 2.800 civarında -2.800-2.400- yanıltmayayım 2.500 diyerek tahminî bir şey söyleyeyim, Türkiye'de rehabilitasyon merkezi var ve buralarda da yaklaşık 600 bin civarında öğrencinin eğitim desteği aldığını söylemeliyim.

BİLSEM'lerin durumu... Evet, o önemli bir kırılım. İşte, dediğim gibi, tek açıklayan o değildir, başka faktörler de var diye. Özel eğitim kategorisinde olsa da... Bu arada hemen açıyorum parantez; 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de "özel eğitim grubu" diye işaret edilen grup hep normalin altındır, normalin üzeri özel eğitim gibi pek şey olmaz. Sonuçta normalin dışında olduğu için, akranlarından anlamlı farklılık gösterdikleri için hem akademik hem uluslararası terminolojiye uygun olacak şekilde onlar da özel eğitim kapsamına giriyorlar ancak dediğim gibi, bugün daha çok o grubu değil diğer grubu, normalin altı grubu için konuştuk, onları da oraya dâhil ederek konuşuyoruz biz. Hani mesela, ben "Yaklaşık olarak 60 bin civarında özel eğitim okullarında eğitim

alan çocuklarımız var." dedim, BİLSEM'i ekleyecek olursam bu 170 bin civarına çıkıyor çünkü BİLSEM'lerde 110 bin civarında öğrencimiz var. Önemli bir ayırım; BİLSEM'ler okul değil BİLSEM'ler destek eğitim kurumları, çocukların zaten bir okulu var. Diyelim, x fen lisesine gidiyor ama uygun saatlerinde yani BİLSEM'in çalışacağı saatlerde BİLSEM'den de yeteneğine uygun şekilde eğitim alıyor. O yüzden, BİLSEM bir eğitim kurumu ama bir okul değil, okulun bir alternatifi de değil; ihtiyacı olan çocuklar için hazırlanmış özel destek eğitim merkezleri, yaklaşık 110 bin civarındadır, onun sayısını da zikretmiş olalım.

Meslek eğitimi özel eğitim çocuklarına... Hani, şöyle söyleyeyim: Yani bana göre, özel eğitimde gözle gözükmeyen ama en çok mücadele ettiğimiz şey, çocukların birilerine bağımlı olma durumundan kurtulmasıdır. Kıymetli vekilimiz söyledi; yine bir velinin söylediği cümle benim tüylerimi diken diken ediyor, "Benden önce ölsün diye bekliyorum." demişti. Bir annenin çocuğu için böyle bir şey söyleyecek bir durumda olması, bana göre, hani anneliği anlayacak değilim bir erkek olarak, anneyi belki anlarım ama anneyi hissedemem yani o kadar empati kuramam bir anneye ama şunu anlayabiliyorum: Bir evlat için böyle bir şey söylenebiliyor olması annenin ne denli baskı altında olduğunu düşündürüyor. Bütün gayretimizle, bağlı olsunlar ailesine, milletine, devletine, çevresine ama bağımlı olmasınlar peşindeyiz.

Meslek okullarımız var, özel eğitim meslek okulu -hızlanıyorum- özel eğitim okullarımız var, özel eğitim uygulama okullarımız var. Daha yakın zamanda 6 tane alanda, mesela pasta için yardımcı, garsonluk için yardımcı gibi MYK'den tanımlamalarını yaptırarak. Yani böyle bir eğitim tanımlandığı zaman eğitim açma imkânımız oluyor sertifikalı olarak, bunların sayısını artırmaya çalışıyoruz.

İş birliği yapılan kurumlar... Aile Bakanlığımızla, sayın hocamızla neredeyse sürekli kontak hâlindeyiz; Sağlık Bakanlığıyla ilgili yine. Az önce bir şey söyledim, belki bizim gündemimize gelecek; hem hastanede tanılanıyor hem RAM'da tanılanıyor. İkisi de devlet kurumu, bence birinde tanılansa yeterli olur, çoğu kez aynı testleri kullanıyoruz. Bundan sebep, Sağlık Bakanlığıyla dirsek temasımız sürekli sürer. Çocukların özel koşullarından dolayı çalışma yine gündeme geldi. Yine, özel sebeplerden kendilerini denetlemeleri zor olduğu için Adalet Bakanlığı... Adalet sistemi içerisinde çocukların özel durumları var, onlarla iş birliğimiz sürüyor. Yani aslında insanın olduğu, insana eğitimin veya insanın çalışma hayatına yönelik bir detayın olduğu her birimle doğrudan veya dolaylı, geniş ya da dar, mutlaka bir iş birliği içerisindeyiz çünkü çocuklarımız normal hayata alışsınlar, biz nasıl yaşıyorsak, otobüse biniyoruz, onlar da binecek, öyle olsunlar diye de çabalıyoruz.

Son husus, yapay zekâyla ilgili dün Cumhurbaşkanı Yardımcımızın da katıldığı, yapay zekâyla ilgili detayların da gündeme geldiği BYS'yle -Bilgi Yönetim Sistemi- ilgili konuşuldu. Yani şöyle söyleyeyim: Biz, nerede hangi öğrenci eğitim alıyor-almıyor, kaç öğretmen, kaç öğrenci, artık yapay zekâ marifetiyle hem görebiliyoruz hem sistem bizi uyarıyor; bu birincisi. İkincisi: Onun dışındaki sistemlerimizde yapay zekâ işimizi çok kolaylaştırıyor elbette ama mesela, biz şunu yapıyoruz: İl müdürüne "Senin ilinde adı, soyadı şu, görme engelli öğrenci, okulda olması lazım bunun, görmüyoruz, git onları bul." diyoruz biz yani dışarıda herhangi birini biz gördüğümüz zaman il müdürü üzerinden "Köydeyse al, gel..." Pansiyonumuz var, devlet her türlü şeyi sunuyor, ulaşım ile ilgili karşılıyor, yemekle ilgili, beslenmeyle ilgili karşılıyor; onu oradan buldurup sistemin içine alıyoruz. Belki şu önemli olabilir küçük yaş gruplarında tanılamalarla ilgili: Bazısı çok tipik Down sendromu, hemen doğar doğmaz yakalanır.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Oylamamız olacak ve çok da hassas, devam önergesi; tamamlamamız lazım.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA OTRAR - Aile hekimlerinin erken tanılamada daha devreye girmesi gerektiğini düşünüyoruz âcizane. Bir şey daha var, o da şu: Ne kadar erken o kadar iyi; bütün politikalarımızı da buna göre oluşturmaya çalışıyoruz.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkürler.

Yasin Bey, çok kısa alacağız çünkü devam önergesi, çok hassas, arka arkaya mesajlar geliyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Yapay zekâyla ilgili bizim de çalışmamız var, giyilebilir teknolojiyle bir çalışmamız var. Türkiye'de 9 milyon 65 yaş üstü insan var, bunun 2 milyonu tek başına yaşıyor, bu 2 milyonun da 958 bini ailesinden uzak yaşıyor, aynı mahalle, apartman dışı yaşayan insan. Biz, bunların içinde de 85 yaş üstünü baz aldığımızda yaklaşık 100 bin tek başına yaşayan kişi bulduk. Eşlerini de bu işin içine katmak istiyoruz, 85 yaş üstü, ikisi de var. Bunlarla ilgili bir yapay zekâ, giyilebilir teknoloji, düşme, nabız kontrolü gibi bir prototipimiz var. Şu anda Pursaklar, Bağcılar, bir de şimdi Bolu'yu katacağız işe, buradan başlamak istiyoruz. Bu, büyük çaplı bir iş olduğu için pilota başlayacağız.

Onun dışında, MYK'yla ilgili şunu yapıyoruz biz: Bakım sertifikalı ya da üniversiteli hiç fark etmez, mesleki yeterlilik sınavından geçmiş kişilerin bu işi yapmasını istiyoruz. İyi bir baz alacağımızı düşünüyoruz. Onun dışında, gayriresmî olarak bakım yapsın, yapmasın; özellikle Türk Cumhuriyetler'den gelenlere de oradan alınmış belgeleri olsa dahi bu sınava girme zorunluluğu getireceğiz gibi gözüktüyor mesleki yeterlilik için. Dolayısıyla, onları da bir kayıt altına almak istiyoruz.

Onun dışında, yapay zekâyla ilgili olarak engelli bakım merkezlerinde yapay zekâyla, akıllı zekâyla şiddeti tahmin eden - yüzde 95'in üstünde artık şey var- bir merkezimiz var; hatta sigara yaktığınızda yangını bile size alarm veren bir sistem var yapay zekâyla, kamera hassasiyetiyle. Belki burada şunu Meclisten arz edebiliriz: Özellikle irade beyan edemeyen kişilerin yatak odalarında da bu kameraların olmasını istiyoruz. Daha önce Danıştay bunu iptal etmiş kişisel veriler için ancak oradaki şiddetler bence daha kıymetli; kişinin üstün yararı varsa bu tip şeylere bakmamak gerekir. Yapay zekâyla bize veri verdiği zaman 3 kişilik beyanla soruşturma dosyası açılabilir diye düşünüyoruz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Çalışalım bunlara.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Böyle bir desteğe ihtiyacımız olacak, çok elimiz kolumuz bağlanıyor.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Muhalefetin de desteğiyle... Bazı konular siyasetüstü.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Olması gerekiyor. Engellilikle de öyle yani TÜİK'ten veri alıyorum "Ben bunu resmî olarak veririm suç işlemiş olurum." diyor

bana. Mesela, 90 yaş üstü insanların verisini istiyorum. Dolayısıyla, bürokratin da elini rahatlatacak, belki şu andaki kanunlar rahattır ama çok daha keskin cümleler kullanılırsa biz de çok rahatlayacağız. Bunlarla ilgili politika üretmek istiyoruz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkanım, küçücük bir cümle kuracağım: Biz, değerli müdürlerimizden kendi alanlardaki eksik veya güncellenmiş sorun ve ihtiyaçlara yönelik "Şu alanda düzenlemeye ihtiyaç var." önerilerini alsak ve biz de ondan sonra oturup Komisyon olarak çalışsak.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, yazılı gönderecekler ve zaten raporumuzda bunlar yer alacak, raporda Bakanlıklarımızdan da alacağız, hocalarımızdan da. Zaten tekrar davet edeceğiz, bugün bir çerçeve şeklinde, bir çerçeve sunum şeklinde bizim nelerle ilgili ihtiyacımız olduğunu Bakanımız da sizlerin sorularından sonra iletmişti. Özellikle Aile Bakanlığımızla herhâlde daha kapsamlı bir toplantı olacak, uzmanlar da görevlendirecekler zaten. Raporumuzda da bunlar yer alacak.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Personel alımı olacak mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Personel alımında da 5.000 kişilik bir bakım personeli istedik, 9.000 kişi alacağız Aile Bakanlığına, umarım o azalmaz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - "Onayı çıkarsa" diyelim şimdi, tutanaklardan...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Özellikle tutanaklara girsin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Azalmaz. 5.000 tane bir planlamamız var. Bu, bizim planlamamız yalnız yani tek başımıza hareket edemiyoruz biliyorsunuz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - 5.000 talep ettiniz yani?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ YASİN AKAR - Evet.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Peki, çok teşekkür ediyoruz.

Bir sonraki toplantıyla ilgili bilgilendirme yapılacak ama haftaya Meclis çalıştığı için muhtemelen haftaya da toplantımız olacak gibi şu anda.

Teşekkür ediyoruz Genel Müdürlerimize, Bakanlıklarımıza.

Hayırlı akşamlar.

Toplantımızı kapatıyoruz, bir sonraki toplantı bildirilecek sizlere.

Kapanma Saati: 19.24